

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА
ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Кафедра міжнародних відносин

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»

Освітня програма 291.00.01 «Суспільні комунікації»

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

**КОМУНІКАЦІЙНА РЕАКЦІЯ МІЖНАРОДНИХ УРЯДОВИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ НА ТЕХНОГЕННІ ЗАГРОЗИ ТА КАТАСТРОФИ,
СПРИЧИНЕНІ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПІД ЧАС
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ**

Студентки 4 курсу
денної форми навчання
Шнякіної Варвари
Сергіївни

Науковий керівник:
канд. іст. наук,
доцент кафедри
міжнародних відносин
Ілюк Т. В.

Київ – 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження	8
1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження	11
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ЗАПОБІГАННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ТЕХНОГЕННИХ ЗАГРОЗ ТА КАТАСТРОФ	26
2.1. Діяльність міжурядових організацій у контексті запобігання, моніторингу та ліквідації техногенних загроз та катастроф	26
2.2. Специфіка інформаційної політики та кризової комунікації міжурядових організацій	39
2.3. Особливості формування наративів щодо техногенних загроз у міжнародному інформаційному просторі	44
РОЗДІЛ 3. КОМУНІКАЦІЯ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ТЕХНОГЕННИХ ЗАГРОЗ ТА КАТАСТРОФ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	50
3.1. Характер техногенних загроз та катастроф в Україні в період повномасштабного вторгнення.....	50
3.2. Комунікаційна реакція ключових міжурядових організацій на техногенні загрози і катастрофи в Україні.....	55
3.3. Оцінка ефективності міжнародної комунікаційної реакції у контексті підтримки України	69
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	80
ДОДАТКИ.....	94

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ООН	Організація Об'єднаних Націй
UNDRR	Управління ООН зі зменшення ризику катастроф (United Nations Office for Disaster Risk Reduction)
UNEP	Програма ООН з довкілля
ПРООН	Програма розвитку ООН (UNDP)
МАГАТЕ	Міжнародне агентство з атомної енергії
ОБСЄ	Організація Безпеки та Співробітництва в Європі
ЄС	Європейський Союз
ПАРЄ	Парламентська Асамблея Ради Європи
ЗАЕС	Запорізька атомна електростанція
ЧАЕС	Чорнобильська атомна електростанція

ВСТУП

Актуальність теми. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну, що розпочалося 24 лютого 2022 року, спричинило не лише масштабну безпекову та гуманітарну кризу, а й значні техногенні загрози та катастрофи. Внаслідок обстрілів та окупації об'єктів критичної інфраструктури, промислових підприємств, енергетичних систем виникли серйозні ризики для населення та навколишнього середовища. Руйнування промислових об'єктів, пошкодження нафтобаз, енергетичних станцій, гідротехнічних споруд та інших об'єктів підвищеної небезпеки створюють загрози довгострокового екологічного та техногенного характеру. Такі події мають значення не тільки для України, але й для міжнародної спільноти, оскільки їхні наслідки можуть мати транскордонний характер і впливати на екологічну та гуманітарну безпеку інших країн.

У цих умовах важливу роль відіграють міжурядові організації, які здійснюють моніторинг ситуації, надають гуманітарну та експертну підтримку, а також формують міжнародну комунікацію щодо подій в Україні. Їхні заяви, резолюції, звіти та інші інформаційні матеріали впливають на формування міжнародного порядку денного, інформування світової спільноти та вироблення політичних рішень. З цієї причини набуває особливого значення аналіз того, яким чином організації комунікують на тему техногенних загроз та катастроф в Україні, спричинені Російською Федерацією; якими формулюваннями та термінологією послуговуються, які домінують наративи в міжнародному дискурсі та чи фіксується відповідальність РФ за скоєні злочини в офіційних заявах. Дослідження цього аспекту дозволить оцінити ефективність міжнародної комунікаційної реакції у контексті підтримки України та формування міжнародної позиції щодо подій в Україні.

Отже, дослідження комунікаційної реакції міжурядових організацій є важливим для оцінки того, наскільки ця реакція сприяє підтримці України та

формуванню міжнародної позиції щодо відповідальності Російської Федерації за спричинені катастрофи, і, відповідно, для формування відповідної комунікаційної стратегії на міжнародній арені.

Об'єкт дослідження: комунікаційна реакція міжурядових організацій на техногенні загрози та катастрофи в Україні, спричинені Російською Федерацією під час повномасштабного вторгнення.

Предмет дослідження: особливості, форми та прояви комунікаційної реакції міжурядових організацій на техногенні загрози та катастрофи, спричинені Російською Федерацією в Україні під час повномасштабного вторгнення.

Мета дослідження: з'ясувати особливості комунікаційної реакції міжурядових організацій на техногенні загрози та катастрофи в Україні, спричинені Російською Федерацією під час повномасштабного вторгнення, та оцінити її ефективність у контексті підтримки України.

Завдання дослідження:

- дослідити теоретико-методологічні засади дослідження;
- проаналізувати діяльність міжурядових організацій у контексті запобігання, моніторингу та ліквідації техногенних загроз та катастроф;
- простежити специфіку інформаційної політики та кризової комунікації міжурядових організацій та визначити особливості формування наративів щодо техногенних загроз;
- окреслити характер техногенних загроз та катастроф в Україні в період повномасштабного вторгнення;
- проаналізувати реакцію ключових міжнародних міжурядових організацій на техногенні катастрофи в Україні;
- оцінити ефективність міжнародної комунікаційної реакції у контексті підтримки України;

- оцінити роль міжнародної комунікації у формуванні позиції щодо відповідальності РФ.

Теоретичне значення роботи полягає у спробі окреслити ключові наративи, що формуються міжурядовими організаціями в контексті техногенних загроз та катастроф в умовах повномасштабного вторгнення, та обґрунтувати залежність комунікаційних підходів від інституційного мандату й членського складу організацій.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати роботи можуть бути використані для подальшого дослідження проблем діяльності міжурядових організацій, їх комунікаційної реакції та інформаційної політики, а також при дослідженні проблем екологічної безпеки та техногенних загроз та катастроф. Матеріали дослідження можуть бути використані при написанні статей та аналітичних матеріалів, для підготовки лекційних курсів.

Апробація результатів дослідження була здійснена на VI студентській науковій конференції Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Актуальні проблеми міжнародних відносин» 21 травня 2026 року. Тема доповіді: «Роль міжнародних урядових організацій у контексті запобігання, моніторингу та ліквідації техногенних загроз і катастроф».

Також були опубліковані результати дослідження у форматі тез на тему «Роль міжурядових організацій у забезпеченні екологічної безпеки» в збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції Маріупольського державного університету «Суспільно-політичні трансформації у XXI столітті: локальні, національні та глобальні контексти», що відбулася 22 травня 2026 року¹.

Структура роботи. Робота складається з переліку використаних скорочень, вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку

¹ Суспільно-політичні трансформації у XXI столітті: локальні, національні та глобальні контексти : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (22 травня 2026 р.) / під заг. ред. Ю. Константинової. К. : МДУ, 2026. (у друці)

використаних джерел та літератури та додатків. Загальна кількість опрацьованих матеріалів становить 118 найменувань. Обсяг основного змісту роботи складає 76 сторінок, сукупний обсяг – 134 сторінки.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження

Міжурядові організації останнє століття відіграють ключову роль у формуванні порядку денного в світі. Проаналізувавши значну кількість наукових праць, присвячених комунікаційній політиці та реакціям організацій, можна сказати, що саму проблему переважно досліджують в контексті аналізу діяльності міжурядових організацій з точки зору маркетингу або управління інформацією, фактично уникаючи аналізу змісту самої реакції та вживаних, за її підсумками, заходів.

Наразі є актуальними вивчення проблематики зміни клімату та впливу людської діяльності на довкілля, що актуалізує важливість вивчення реакції акторів міжнародних відносин на техногенні загрози та катастрофи, зокрема ті, що виникли під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

Загалом, вивченню безпосередньо характеру техногенних загроз та катастроф присвячено достатню увагу дослідників. Значна кількість праць вивчає локальні техногенні катастрофи, особливо в країнах Азії, де висока концентрація населення та промислових об'єктів підвищує ризик масштабних аварій. Андре Барбоса у своїй статті розглянув вплив цунамі на техногенне середовище, де було згадано аварію на Першій Фукушімській АЕС, що була найтяжчою ядерною аварією з часів Чорнобильської катастрофи ².

Аналіз техногенних катастроф, що мали місце на території України, сьогодні вже зосереджено не тільки на вивченні проблем Чорнобильської катастрофи, але і на осмисленні екологічних втрат та загроз, що виникають в ході російсько-української війни, та як вони впливають на безпеку життєдіяльності і навколишнє середовище. Дослідники Н. Шостаківська та М.

² Yeh H., Barbosa A., Mason B. H. Tsunamis Effects in Man-Made Environment. Encyclopedia of Complexity and Systems Science. Berlin, Heidelberg, 2015. P. 1–27. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-642-27737-5_623-1.

Шевчук розглянули вплив воєнних конфліктів та техногенних катастроф на життєдіяльність населення та екосистеми ³. Також приділено увагу аналізу національної безпеки України: у працях дослідників як Т.Козаченко ⁴, А. Омарова ⁵, М. Хвесик, А. Степаненко, Г. Обихода ⁶ техногенні катастрофи розглядаються як складова екологічної (або техногенно-екологічної) безпеки держави.

Дослідники Н. Зварич та О. Пилипець дослідили як військові дії Російської Федерації спричиняють додаткові викиди парникових газів, змінюють стан екосистем, знижують їхню здатність до відновлення та ускладнюють адаптацію до глобальних змін клімату ⁷.

Разом із тим, незважаючи на значну кількість праць про техногенні катастрофи, практично відсутні дослідження, присвячені комунікаційній реакції міжурядових організацій на такі події. Попри існування великого доробку досліджень комунікаційної політики міжнародних організацій, тема комунікацій зосереджена здебільшого на аналізі корпоративного управління. Так, дослідниці Т. Циганкова та Є. Савіна у своїй праці про Світову організацію торгівлі розглянули ключові елементи комунікаційних політик

³ Шостаківська Н., Шевчук М. Вплив воєнних конфліктів та техногенних катастроф на безпеку життєдіяльності, локальні та глобальні екосистеми. *Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: збірник тез IV міжнародної наукової конференції, 18-19 квітня 2024 р.* 2024. С. 120-122. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/44755/1/Zbirnyk_%20VC_2024.pdf

⁴ Козаченко Т. Загрози екологічної безпеки в системі національної безпеки України. *Наукові праці ЧДУ ім. П. Могили.* 2016. Т. 281, № 269. С. 92–98.

⁵ Омаров А. Екологічна безпека як чинник національної безпеки держави. *Вісник Національного університету цивільного захисту України.* 2016. № 2. С. 132–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_2_21

⁶ Хвесик М.А., Степаненко А.В., Обиход Г. О. та ін. Екологічна і природно-техногенна безпека України в регіональному вимірі: монографія / за наук. ред. д.е.н., проф., академіка НААН України М.А. Хвесика. Київ: ДУ “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України”, 2014. 340 с.

⁷ Зварич Н., Пилипець О. Вплив військових дій Російської Федерації на екологічну безпеку України. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції.* Харків, 2024. С. 96. URL: https://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20950/1/Збірник_merged.pdf.

бізнесу та міжнародних організацій, і на їх прикладі простежили механізми її комунікаційної взаємодії⁸.

Цікавим аспектом, дослідження якого зможе значно розширити уявлення про особливості реалізації комунікаційної політики міжнародними організаціями, являється питання, яким чином відбувається формування їх позицій щодо техногенних загроз в Україні та позиціонування РФ. Не менш важливим є питання, чи відрізняється комунікаційна реакція різних міжурядових організацій в залежності від їхнього мандату, сфери діяльності та політичних обмежень.

Враховуючи відсутність комплексного вивчення досліджуваної проблематики, її актуальність та особливості вивчення теми, роботу побудовано на широкій джерельній базі.

Першим типом джерел являються матеріали органів та спеціалізованих установ Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), діяльність яких пов'язана з техногенними та екологічними загрозами. Насамперед це Міжнародне агентство з атомної енергії, Програма ООН з навколишнього середовища, Управління ООН зі зниження ризику катастроф. Також аналізуються матеріали Європейського Союзу, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі та інших регіональних організацій.

Другим типом джерел є офіційні заяви та виступи високопосадовців міжурядових організацій, які дозволяють простежити еволюцію оцінок і підходів до реагування на техногенні загрози та катастрофи та визначити їх позицію.

Третім типом джерел є пресрелізи та інформаційні повідомлення, що висвітлюють оперативну реакцію міжнародних інституцій на такі події. А

⁸ Циганкова Т., Савіна Є. Особливості комунікаційної політики Світової організації торгівлі. *Міжнародна економічна політика*. 2025. № 42. С. 59–88. URL: <https://doi.org/10.33111/ier.2025.42.03> (дата звернення: 02.05.2026).

також матеріали ЗМІ, які відображають публічну реакцію, яку транслюють міжурядові організації.

Четвертим типом джерел є аналітичні звіти, робочі програми організацій та доповіді місій, які містять експертний аналіз наслідків техногенних катастроф, оцінку ризиків і рекомендації щодо їх мінімізації. Саме аналіз цих джерел дозволяє простежити особливості комунікаційної реакції міжнародних організацій на техногенні загрози та катастрофи, спричинені Російською Федерацією під час повномасштабного вторгнення.

Таким чином, можемо констатувати, що тема дослідження є актуальною. Хоч питання впливу техногенних загроз та катастроф на навколишнє середовище, особливо що виникли внаслідок російсько-української війни, отримало певне аналітичне опрацювання, наразі відсутні комплексні дослідження комунікаційної реакції міжурядових організацій на ці події.

Для того, аби детально дослідити окреслену тему, було проаналізовано значну кількість джерел, аналіз яких дозволив простежити комунікаційну реакцію міжурядових організацій на техногенні загрози та катастрофи в Україні й оцінити ефективність реакції.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження

Задля кращого розкриття досліджуваної тематики необхідно проаналізувати понятійно-категоріальний апарат та визначити зміст ключових понять, які використовуються в роботі.

Поняття «міжнародна організація» визначають як міжнародне об'єднання, створене на основі угоди між її членами, що має постійну структуру або систему органів управління. Їх завданням є досягнення спільних цілей шляхом співпраці між членами організації⁹. Найточнішу характеристику міжнародним організаціям окреслив дослідник Ш.Зоргбіб,

⁹Virally M. Definition and classification of international organizations: a legal approach. *International social science journal*. 1976. Vol. XXIX, no. 1. P. 58–72.

який виділяє три основні характеристики, наявність яких характеризують міжнародні організації: політична воля до співпраці, що зафіксована в установчих документах; постійний апарат задля послідовного розвитку організації та незалежність в компетенції та ухваленні рішень¹⁰.

Міжнародні організації поділяються на дві великі групи:

– міжурядові (або міждержавні) організації, членами яких виступають держави;

– неурядові організації, членами яких виступають юридичні або фізичні особи та діяльність відбувається поза офіційною зовнішньою політикою країн¹¹.

Наразі немає точного визначення чи під терміном «міжнародна організація» мається на увазі об'єднання держав чи членами можуть бути інші види міжнародних акторів. О. Тарасов описує цей термін як міжнародна урядова організація і визначає як «об'єднання держав на постійній основі, що має самостійні від держав-членів права та обов'язки, діє у межах установчого договору (статуту) та має на меті розвиток міждержавного співробітництва відповідно до норм міжнародного права»¹². Комісія міжнародного права ООН (допоміжний орган Генеральної Асамблеї ООН, створений у 1947 році для прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації) зазначала, що немає чіткого визначення характеру учасників в терміні¹³. У документі Комісії використано термін «міжнародна урядова організація» у значенні «об'єднання держав, створене договором або іншим типом документа, що

¹⁰ Zorgbibe C. Les organisations internationales. PUF, 1997. 124 p.

Цит. за: Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2011 – 226 с.

¹¹ Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2011 – 226 с.

¹² Тарасов О. Міжнародна міжурядова організація. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / ред. Ю. С. Шемшученко. К., 2012. С. 470.

¹³ Gaja G. Articles on the responsibility of international organisations. *Audiovisual Library of International Law*. 09.12.2011. URL: <https://legal.un.org/avl/ha/ario/ario.html>

регулюється міжнародним правом, та має власну міжнародну правосуб'єктність»¹⁴. Тому задля більш точної характеристики, у цій роботі використовуватиметься термін «міжнародна урядова організація» для позначення міжнародного об'єднання держав.

Дослідник Гарольд К. Якобсон визначає міжурядову організацію як «інституційну структуру, створену за угодою двох або декількох суверенних держав, з метою проведення регулярних політичних взаємодій»¹⁵. Також, на думку дослідника, характерними рисами таких організацій є наявність сталої інституційної структури, регулярних зустрічей представників держав-членів, визначених процедур ухвалення рішень та постійного адміністративного апарату або секретаріату.

Окрім класифікації за характером членства, міжнародні організації поділяють також за об'єктом їхньої діяльності на загальні та спеціалізовані. Організації загального призначення діють у межах вирішення широкого кола питань, що стосуються інтересів усіх держав-учасниць. Першочергово об'єктом їх уваги стають питання глобального порядку, мирних відносин держав та вирішення суперечливих питань світового порядку. Насамперед, до таких організацій відноситься ООН, діяльність якої поширюється на практично всі ключові напрями міжнародної взаємодії. Із певними географічними обмеженнями до цього типу також можна віднести Організацію американських держав, Африканський союз, Раду Європи та інші.

Організації зі спеціалізованим призначенням поділяються на: політичні, соціально-гуманітарні, екологічні, культурно-наукові, військові та інші. Проте слід уточнити, що ці спрямування відносяться до основної сфери діяльності організацій, так як трапляється комбінування видів діяльності через

¹⁴ Gaja G. Articles on the responsibility...

¹⁵ Jacobson H. K., Reisinger W. M., Mathers T. National entanglements in international governmental organizations. *American Political Science Review*. 1986. pp. 141-159.
<https://doi.org/10.2307/1957088>

взаємозалежність різних видів діяльності держав та різноманітні форми міждержавного співробітництва¹⁶.

За класифікацією Маргарет Карнс і Карен Мінгст, міжурядові організації виконують наступні функції:

1. інформаційна – збирання, аналіз та поширення даних, а також моніторинг;
2. форумна – міжурядові організації виступають платформою для міжнародних переговорів і врегулювання суперечок;
3. нормативна – визначення стандартів поведінки та діяльності;
4. нормотворча – розроблення юридично обов’язкових договорів;
5. наглядова – контроль за дотриманням країн-членів власних зобов’язань, врегулювання спорів і за необхідності застосування заходів примусу;
6. операційна – розподіл ресурсів, надання технічної допомоги й гуманітарної підтримки, розгортання місій і сил¹⁷.

Для реалізації своїх цілей і завдань кожна міжурядова організація формує власну інформаційну політику. Термін «інформаційна політика» використовують у значенні «спосіб поводження з наявними інформаційними потоками і ресурсами з боку різних інституційних суб’єктів»¹⁸, тобто це способи управління та поводження з інформацією. Управляти інформацією можна у різні способи, насамперед з метою забезпечення прозорості своєї діяльності, поширення правдивої інформації, координації роботи із партнерами та формування довіри в людей. Поінформованість населення про діяльність організації є запорукою успішного втілення її цілей та задач. У

¹⁶ Kibets D. V., Holovatenko M. Y. *Classification of international organizations and their role*. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 3. Р. 600–604.

<https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.102>

¹⁷ Цит. за: Palamarchuk H., Polishchuk K. *External communication of international organisations*. 2023. Vol. 14(1). Р. 244-260. <https://doi.org/10.47743/ejes-2023-0112>

¹⁸ Степанов В. Інформаційна політика: концептуальні засади формування та розвитку. Теорія та практика державного управління. 2010. № 3. С. 13–17.

резолуції Генеральної Асамблеї ООН 1946 р. наголошувалося, організація зможе ефективно виконувати свої завдання лише за умови належної поінформованості народів світу про її цілі та діяльність¹⁹.

Важливим інструментом поширення та обміну інформацією між організаціями, державами та суспільством є комунікаційна політика. Найбільш повне тлумачення комунікаційної політики визначив дослідник Р. Ж. Шварценберг, який визначає її наступним чином: «процес передачі політичної інформації, за допомогою якого інформація циркулює між різними елементами політичної системи, а також між політичною та соціальною системами. Безперервний процес обміну інформацією здійснюється як між індивідами, так і між керівниками й керованими з метою досягнення згоди»²⁰.

ЮНЕСКО у 1972 році запропонувала таке визначення: «Комунікаційні політики – це набір принципів та норм, встановлених для управління поведінкою комунікаційних систем. Їх орієнтація є основоположною та довготривалою, хоча вони можуть також мати короткотермінові оперативні завдання. Вони формуються у контексті загального підходу суспільства до комунікації, походять із політичної ідеології, соціальних та економічних умов країни, її цінностей. Комунікаційні політики існують у кожному суспільстві, хоча можуть бути латентними, не повністю узгодженими і не чітко артикульованими»²¹.

Важливо зазначити, що особливостями комунікаційної політики саме міжурядових організацій є:

¹⁹ UN. General Assembly (1st sess. : 1946 : London and Flushing Meadow, N.Y.). Resolution 59 (I) calling of an international conference on freedom of information. 1946. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/209774?v=pdf>.

²⁰ Schwartzenberg R.-G. (1971). *Sociologie politique [Political Sociology]*. Vol. 1. Montchrestien

²¹ National communication policy councils: principles and experiences / M. A. R. Dias et al. 1979. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000037074>.

1. більшість комунікаційних завдань виходять із положень установчих документів з адаптацією до вимог та чинників середовища діяльності зі збереженням незмінності мети;
2. завдання можна поділити на умовні дві групи: підтримка реалізації завдань, зафіксованих у Статуті, друга – розв’язання проблем, які виникли у зовнішньому чи внутрішньому середовищі організації;
3. через специфіку механізму прийняття рішень організації реагують переважно не на швидкі зміни, а на довгострокові тренди і глобальні трансформації, які будуть актуальними для всіх учасників організації²².

Необхідно згадати, що практична ефективність комунікаційної політики проявляється у конкретних ситуаціях, насамперед, у відповідь на різні кризи та виклики. Відповідь, або ж реакція, є важливим елементом комунікації. Розглянемо елементи комунікаційної політики як процес комунікації:

1. комунікант, що надсилає повідомлення і для кого є важливою свобода це зробити;
2. повідомлення, а саме які повідомлення дозволені, хто визначає це та хто це регулює (регулятивні норми);
3. засіб чи канал, через який буде надсилатися повідомлення;
4. отримувач повідомлення, який має мати можливість отримати те повідомлення;
5. зворотній зв’язок або ж реакція на це повідомлення як кінцевий інтерактивний елемент²³.

Таким чином, можна стверджувати, що комунікаційна реакція є частиною комунікаційної політики. Водночас термін «комунікаційна реакція» виводять з поняття кризових комунікацій – стратегічна комунікація під час

²² Циганкова Тетяна, Савіна Євгенія "Особливості комунікаційної..."

Так само, с. 67

²³ Карпчук Н. П. Теоретико-методологічні основи комунікаційної політики ЄС. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини*. 2012. № 20. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnum_2012_20_5.

кризових ситуацій, наприклад, коли є загроза нанесенню великих репутаційних втрат або ж надзвичайна ситуація на кшталт техногенної аварії²⁴. В обох випадках необхідно швидко відреагувати і ефективно вирішити проблему або вийти з неї із найменшими втратами.

У свою чергу, кризові комунікації, за визначенням В.Т. Кумбса, це процес збору, обробки та поширення інформації, необхідної для реагування на кризову ситуацію²⁵. Особливості кризової комунікації залежать від виду ризиків та загроз, що породжують необхідність кризового реагування. Дослідник Ендрю Гріффін з погляду репутаційного менеджменту виокремлює два види ризиків: перший це раптові непередбачувані в більшості випадків ризики, що переростають у кризи і реагування на які вимагає креативних рішень; другий тип – це так звані «хронічні репутаційні ризики», тобто загрози, які можна вирішити через підготовлені заздалегідь рішення²⁶.

Відповідно до такої класифікації, в управлінні ризиками виокремлюють два типи управління: реактивний – відповідь на гострі кризові ситуації, спрямовані на запобігання повторень; формалізоване – недопущення перетворення загроз на кризи, управління здійснюється на основі завчасно спланованого плану дій²⁷.

У сучасному світі зростає роль швидкого сприйняття інформації, тому для більш ефективної реалізації інформаційної політики та кризової комунікації організації послуговуються наративами – смисловими конструкціями, що впливають на сприйняття світу людьми. У тлумачному

²⁴Seeger, Matthew, 'Crisis Communication' (24 Feb. 2022). *Oxford Research Encyclopedia of Politics* / Erin Hannah (ed.). New York, NY, online edn, Oxford Academic, 7 Apr. 2016 -), <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1537>.

²⁵ Coombs W. T. *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding*. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2011. 231 p.

²⁶ Griffin A. *Crisis, Issues and Reputation Management*. Kogan Page, Limited, 2014.

²⁷ Ставченко С. Кризова комунікація і ризик-комунікація у політичному процесі: спільне та особливе. *Evropský politický a právní diskurz*. 2017. Sv. 4, Vyd. 4. С. 129-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2017_4_4_20.

словнику української мови «нарратив» має значення «розповідь, оповідання; викладення (фактів, подій)»²⁸, тобто це оповідна форма викладення фактів. Але нарративні концепції вже розглядають не тільки в літературній сфері, у більш загальному значенні нарратив став «засобом упорядкування інформації, засіб для надання певній сумі фактів єдиної смислової конфігурації»²⁹.

Нарративи, крім фактів, передають сенси, емоції та контексти, які запам'ятовуються швидше та сприймаються легше. Саме тому вони стали інструментом подачі новинної інформації, де набір сюжетів, лексики та емоційного забарвлення визначають як буде тлумачитися подія.

В інформаційному глобальному середовищі, яке є фрагментованим, але і водночас взаємопов'язаним, здатність формувати «глобальні нарративи» визначає конкурентоспроможність акторів міжнародних відносин у боротьбі за вплив³⁰. Тому нарратив не є просто текстом, чи історією, а «актом влади та поширення впливу»³¹, через це в міжурядових організаціях приділяється велика увага формуванню ефективних нарративів.

Ключовим чинником при формуванні нарративів є відбір культурних архетипів, символічних ресурсів та політичних метафор, що разом будуть діяти злагоджено, утворюючи єдину конструкцію. Таким чином, нарратив матиме внутрішню логіку, що «поєднує минуле, теперішнє й проєктоване

²⁸ НАРАТИВ - тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн. СЛОВНИК - тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=нарратив>.

²⁹ Верменич Я. Локально-регіональні рівні вітчизняного нарративу. *Український історичний журнал*. 2013. № 5. С. 4–23.

Цит. за: Zykun N., Bessarab A., Ponomarenko L. Narrative as content basis of international strategic communications. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2020. № 1 (41). С. 4–11. DOI: [https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.1\(41\).1](https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.1(41).1)

³⁰ МУКНАІЛІУК, О. ГЛОБАЛЬНІ НАРАТИВИ ЯК МЕХАНІЗМ СТРАТЕГІЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2025. Вип. 17(1). С. 248–257. URL: <https://doi.org/10.15421/352532>

³¹ Couldry N. Mediatization or mediation? *New Media & Society*. 2008. Vol. 10, Is. 3. P. 373–391. URL: <https://doi.org/10.1177/1461444808089414>

Цит. за: МУКНАІЛІУК, О. ГЛОБАЛЬНІ НАРАТИВИ...

майбутнє у єдину сюжетну лінію, яка надає змісту зовнішньополітичним намірам і діям»³².

Поширення наративів відбувається як через традиційні, так і через цифрові канали комунікації: від дипломатичних інституцій, міжнародних організацій і медіа – до соціальних мереж, інфлюенсерів та культурних продуктів. У сучасній цифровій системі, яка функціонує як поле циркуляції смислів, наративи не тільки розповсюджуються, але й модифікуються, адаптуються до локальних контекстів, переосмислюються аудиторією та стають частиною інформаційного обміну. Інституціоналізація наративів відбувається через закріплення у стратегіях, міжнародних доктринах та офіційних документах, де наратив втрачає гнучкість для використання у комунікаціях і набуває статусу нормативної рамки для визначення межі дискурсу. Репродукцію вже таких наративів забезпечують освітні програми, дипломатичні ініціативи, експертні кола та глобальні інформаційні хаби, які забезпечують тривале відтворення наративів як інструментів впливу та формування ідентичності³³.

Однак наративи створюють низку парадоксів. Найбільшим наразі є загроза створення постправди: виникнення ситуації пріоритетності емоційного переконання над достовірністю, коли правдивість перестає бути критерієм впливу і вирішальним чинником стає відповідність повідомлення емоційним установкам аудиторії³⁴. У такому випадку наративи можуть трансформуватися у маніпуляції, а саме поняття достовірності повністю втрачається.

Іншою загрозою у використанні наративів є втрата спільної смислової основи. Відсутність спільного бачення глобальних проблем ускладнює

³² Так само...С. 251

³³ Так само. С. 254

³⁴ Harđoš P. Lee McIntyre: Post-Truth. *Organon F.* 2019. URL: <https://doi.org/10.31577/orgf.2019.26210> (date of access: 02.05.2026).

міжнародну співпрацю у відповідь на транснаціональні виклики, зокрема зміни клімату, пандемії чи технологічні ризики. Коли держави та міжнародні актори по-різному трактують поняття загроз, відповідальності та справедливості, це ускладнює досягнення політичної згоди та послаблює стабільність міжнародного порядку³⁵.

У даній роботі досліджується комунікаційна реакція на техногенні загрози та катастрофи, тож необхідно розглянути і ці поняття. Управління ООН зі зменшення ризику катастроф визначає техногенні загрози та катастрофи як такі, що «виникають повністю або переважно внаслідок діяльності та рішень людини»³⁶. Але із зауваженням, що поняття не охоплює випадки чи ризики збройних конфліктів, бо вони регулюються у межах міжнародного гуманітарного права та національного законодавства. Саме поняття «катастрофа», згідно із визначенням Азійського центру зменшення небезпеки катастроф, це «серйозне порушення функціонування суспільства, що спричиняє масштабні людські, матеріальні або екологічні втрати, що перевищують можливості постраждалого суспільства впоратися з ними, використовуючи лише власні ресурси»³⁷.

Щодо класифікації катастроф, то Управління ООН зі зменшення ризику стихійних лих склало глосарій, в якому катастрофи поділені на вісім типів і зазначенні окремі кластери, в яких розкривається коротка характеристика явища. Згідно з цим документом, катастрофи поділяються на: метеорологічні та гідрологічні, позаземні (наприклад, метеоритний дощ), геологічні,

³⁵ МУКНАІЛІУК, О. ГЛОБАЛЬНІ НАРАТИВИ...С. 255

³⁶ Words into Action guideline: man-made/technological hazards. 2018. 66 p. URL: https://www.preventionweb.net/files/54012_manmadetechhazards.pdf?startDownload=true (date of access: 02.05.2026)

³⁷ Asian Disaster Reduction Center (2003), “Glossary on natural disasters”, available at: www.adrc.or.jp/ (date of access: 02.05.2026)

екологічні, хімічні, біологічні, технологічні та соціальні³⁸. Стосовно останнього виду, то там як приклад зазначаються збройні конфлікти.

Дослідник Ібрагім Мохамед Шалуф у своїй роботі, окрім соціо-технологічних (тобто саме внаслідок дій та рішень людини), виокремив катастрофи, пов'язані з військовими діями: конфлікти всередині країни та міждержавні війни, терористичні акти, традиційні і нетрадиційні війни³⁹. Ці катастрофи так само виникають внаслідок дій людини і в умовах збройних конфліктів стає важче владі вчасно та в повному розмірі реагувати на катастрофи, що виникли.

Окремо треба зазначити, що техногенні катастрофи впливають не тільки на життєдіяльність населення, але й на екосистеми, що дає змогу розглядати техногенні загрози і катастрофи ще як частину екологічної безпеки. Згідно з Законом України «Про національну безпеку України», екологічна безпека є складовою національної безпеки і вона є в пріоритеті державної політики в сфері нацбезпеки⁴⁰.

Аналізуючи поняття «екологічна безпека» виходимо з того, що під ним розуміємо стан навколишнього природного середовища, за якого гарантована захищеність життєво важливих інтересів держави (особи, суспільства) від реальних чи потенційних загроз, що створюються природним або антропогенним впливом на навколишнє природне середовище⁴¹.

³⁸ UNDRR. 2025 Hazard Information Profiles (HIPs) online reference. *Prevention Web*. URL: https://www.preventionweb.net/drr-glossary/hips?combine=&hips_cluster_type=All&node_type&order=title&sort=desc#technological.

³⁹ Shaluf M. An overview on disasters. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*. 2007. Vol. 16, no. 5. P. 687–703. URL: <https://doi.org/10.1108/09653560710837000>.

⁴⁰ Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

⁴¹ Аветисян В. Г., Сенчихін Ю. М., Кулаков С. В., Куліш Ю. О., Тригуб В. В. Організація аварійно-рятувальних робіт: підручник / за заг. ред. В. П. Садкового. Харків, 2009. URL: <https://nuczu.edu.ua/images/menu/it-tehnologii/publish/9700.html>

Забезпечення екологічної безпеки є однією з важливих функцій держави, на забезпечення якої спрямовується державна політика у сферах національної безпеки і оборони ⁴². Екологічна безпека країни безпосередньо залежить від її екологічної політики.

У Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» зазначено 30 індикаторів оцінки реалізації державної екологічної політики, проте їх не згруповано за сферами впливу і відсутні деякі важливі аспекти. Також ні в Україні, ні загалом у світі, немає єдиного стандартизованого підходу до оцінювання стану навколишнього середовища. Враховуючи актуальність цього питання через військові дії та процес євроінтеграції України, Національний інститут стратегічних досліджень представив свою систему індикаторів екологічної безпеки ⁴³. Вона містить 7 складників та 40 індикаторів із визначенням приналежності до Цілей сталого розвитку. У систему входять рівень викидів вуглекислого газу, метану та інших небезпечних газів, забруднення водних ресурсів, утилізованих відходів, що також можна використати у сфері обчислення масштабів техногенних ризиків та наслідків катастроф.

Таким чином, техногенні загрози та катастрофи, спричинені збройною агресією РФ, є особливим типом надзвичайних ситуацій, які офіційні класифікації ООН формально виводять за межі поняття «техногенна катастрофа», відносячи до окремого виду чи до сфери міжнародного гуманітарного права. Однак за своїми наслідками вони повністю відповідають визначенню катастрофи і безпосередньо впливають на стан екологічної

⁴² Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII : станом на 24 січ. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text/>

⁴³ Наукове обґрунтування системи оцінювання рівня екологічної безпеки України : наук.-аналіт. доп. / С. Іванюта та ін. ; ред. О. Суходоля. Київ : НІСД, 2026. 136 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2026.01>.

безпеки держави. Таке розмежування зумовлює специфіку реагування на такі події та їхнє правове визначення.

Розкриваючи методологію дослідження, можемо зазначити що вона побудована на проблемно-функціональному підході. Для досягнення поставленої мети було застосовано набір методів, що дозволив комплексно дослідити тему та виконати поставлені у роботі завдання. Так, статистичний аналіз даних використовувався для опрацювання кількісних показників, наведених у звітах міжнародних організацій щодо оцінки масштабів техногенних загроз і наслідків катастроф. Використання аналітичного методу дозволило проаналізувати особливості діяльності міжурядових організацій та виявити проблеми їх функціонування.

Дослідити особливості комунікаційної реакції дозволило застосування методів моніторингу та контент-аналізу. Моніторинг застосовувався для відстеження діяльності міжурядових організацій та їх реакції на техногенні загрози та катастрофи, а також зміни у їхніх підходах до інформування міжнародної спільноти. Контент-аналіз дав змогу визначити ключові теми повідомлень, особливості кризової комунікації та основні наративи, які міжурядові організації поширювали у міжнародному інформаційному просторі.

Метод аналогії та порівняння був використаний для виявлення спільних і відмінних рис у діяльності міжурядових організацій, їхній інформаційній політиці, кризовій комунікації та підходах до формування наративів щодо тих чи інших техногенних загроз.

Підсумовуючи, застосований у дослідженні методологічний інструментарій дозволив комплексно проаналізувати проблему техногенних загроз і катастроф та реакції міжурядових організацій щодо них та виконати поставлені завдання. При підготовці роботи було використано методи моніторингу та контент-аналізу, що дозволило забезпечити виявлення

ключових наративів і особливостей кризової комунікації організацій; статистичного аналізу при опрацюванні кількісних даних щодо масштабів катастроф; порівняльний метод дозволив встановити спільні та відмінні риси у підходах різних організацій до реагування на техногенні загрози.

Висновки до розділу:

Аналіз стану наукового опрацювання проблеми дослідження показує, що комунікаційна реакція переважно розглядається дослідниками як складова інформаційної або комунікаційної політики, а не як самостійний елемент аналізу. Водночас техногенні загрози та катастрофи здебільшого вивчаються через призму їхніх причин, наслідків та практичних заходів щодо ліквідації наслідків і запобігання повторенню подібних подій. Натомість питання комунікаційної діяльності міжнародних організацій, особливостей ухвалення ними рішень та взаємодії із зацікавленими сторонами в умовах техногенних криз залишаються недостатньо висвітленими. Окрім цього, техногенні загрози та катастрофи, спричинені збройною агресією, мають політизований характер і зазвичай розглядаються в межах міжнародного гуманітарного права, що залишає їхній комунікаційний вимір недостатньо дослідженим у науковій літературі.

Дослідження побудовано на широкій джерельній базі, яку складають чотири групи джерел. Першу становлять офіційні документи міжурядових організацій – резолюції, декларації та програмні матеріали ООН і її установ, ЄС, Ради Європи та ОБСЄ, які відображають інституційні позиції щодо техногенних загроз. Другу групу складають офіційні заяви та виступи їх високопосадовців, що дозволяють простежити еволюцію їхніх підходів до реагування. Третю утворюють прес-релізи та матеріали ЗМІ, які фіксують оперативну комунікаційну реакцію на конкретні події. Четверту – аналітичні звіти, доповіді місій та робочі програми організацій, що містять експертні оцінки наслідків катастроф і забезпечують фактологічну основу дослідження.

Методологія, на який побудоване дослідження, дозволяє комплексно проаналізувати діяльність міжурядових організацій у сфері техногенних загроз і катастроф, виявити особливості їхньої інформаційної політики, кризової комунікації та формування наративів, та забезпечили досягнення поставленої мети дослідження.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ЗАПОБІГАННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ТЕХНОГЕННИХ ЗАГРОЗ ТА КАТАСТРОФ

2.1. Діяльність міжурядових організацій у контексті запобігання, моніторингу та ліквідації техногенних загроз та катастроф

У процесі запобігання, моніторингу та ліквідації катастроф значну роль відіграють міжурядові організації, ключовою з яких є Організація Об'єднаних Націй. Ця організація, відповідно до її Статуту, є гарантом підтримки миру та співробітництва у світі та центральним майданчиком для гармонізації дій країн та народів у вирішенні економічних, соціальних, культурних чи гуманітарних проблем міжнародного масштабу. У першій статті Статуту ООН вказані цілі організації, що закладають основу міжнародного співробітництва у питаннях екологічної безпеки та запобіганню техногенних катастроф, а саме:

1. Підтримка міжнародного миру і безпеки, і задля цього вживання колективних заходів для запобігання та усунення загроз миру;
2. Досягнення міжнародного співробітництва у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного чи гуманітарного характеру, а також сприяння та заохочення поваги до прав людини та основних свобод для всіх без різниці раси, статі, мови чи релігії;
3. Бути центром гармонізації дій націй у досягненні цих спільних цілей⁴⁴.

Проте з плином часу поняття безпеки стало ширшим і почало охоплювати сферу техногенних загроз та катастроф. Порушення функціонування суспільств через масштаб руйнувань та наслідків для населення і країн призводить до глобальної нестабільності та ускладнює підтримку злагодженої діяльності. Тому, крім військової складової, ООН

⁴⁴ United Nations. United Nations Charter (full text). URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>.

стало приділяти увагу екологічній політиці та управління ризиками у сфері техногенних загроз та катастроф. Уже після закінчення Холодної війни, у заяві Ради Безпеки ООН щодо відповідальності за підтримання міжнародного миру та безпеки на саміті 1992 р. наголошується на важливості екологічної складової: «Сама лише відсутність війни та збройних конфліктів не гарантує міжнародного миру та безпеки. Загрозу міжнародному миру та безпеці почали становити невійськові джерела нестабільності в економічній, соціальній, гуманітарній та екологічній сферах»⁴⁵. Таким чином, техногенні катастрофи за своєю сутністю становлять загрозу для міжнародної безпеки і тому управління ними входить під юрисдикцію ООН.

Для реалізації своїх функцій у сфері запобігання техногенним катастрофам та ліквідації їхніх наслідків ООН спирається на розгалужену систему спеціалізованих установ і програм. Серед них особливе значення мають Управління ООН зі зменшення ризику катастроф, Міжнародне агентство з атомної енергії, Програма ООН з довкілля та Програма розвитку ООН.

Управління ООН зі зменшення ризику катастроф (далі – UNDRR) це провідна Агенція ООН з координації заходів щодо зменшення ризику катастроф. Вона має на меті координацію глобальних зусиль зі зменшення ризику стихійних лих, підвищення обізнаності про ризики та підтримку держав, громад і бізнесу у прийнятті ефективних рішень для їх мінімізації. Організація спрямовує свою діяльність на зміцнення стійкості суспільств, захист життя людей, інфраструктури та сталого розвитку⁴⁶.

UNDRR входить до складу Секретаріату ООН. У грудні 1999 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила Міжнародну стратегію зменшення

⁴⁵ United Nations. Note by the President of the Security Council of 31 January 1992. URL: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/PKO%20S%2023500.pdf> (date of access: 02.05.2026).

⁴⁶ UNDRR. Our work. *UNDRR*. URL: <https://www.undrr.org/our-work> (date of access: 02.05.2026).

ризиків стихійних лих, де було створено UNDRR як орган для забезпечення виконання Стратегії⁴⁷. Уже в 2001 році було ухвалено резолюцію Генеральної Асамблеї ООН, яка закріпила координаційну роль Управління в системі ООН⁴⁸. Головною метою його діяльності є забезпечення координації між заходами зі зменшення ризиків катастроф, що здійснюються системою ООН та регіональними організаціями, а також діяльність у соціально-економічній та гуманітарній сферах⁴⁹.

Структура UNDRR складається з керівництва, функціональних підрозділів та регіональних офісів. Очолює його Спеціальний представник Генерального секретаря ООН, який визначає загальний курс, а оперативне управління забезпечує директор Управління. Фронт-офіс координує політику та глобальної платформу; два основні підрозділи відповідають за аналітику ризиків і їх моніторинг та міждержавну співпрацю і партнерства. Також паралельно функціонують підрозділи забезпечення, до сфери яких належать комунікація, управління знаннями та ресурсне планування. Крім цього, UNDRR має розгалужену мережу регіональних офісів, що забезпечують її діяльність у різних частинах світу. Зокрема, організація представлена в Африці, де також діє офіс зв'язку з Африканським Союзом; в Азії та Тихоокеанському регіоні, де функціонує відповідний регіональний офіс; у регіоні Америки та Карибського басейну; в Європі та Центральній Азії; а також у регіоні арабських держав⁵⁰.

⁴⁷ UN General Assembly. International Decade for Natural Disaster Reduction: successor arrangements. 1999. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/405112?v=pdf>.

⁴⁸ UN General Assembly. International Strategy for Disaster Reduction: Resolution adopted by the General Assembly. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/455415>

⁴⁹ UNDRR - Oficina Regional de Las Americas y El Caribe. UNISDR - Regional office for the Americas. URL: https://www.eird.org/americas/we/mandate.html?utm_ (date of access: 02.05.2026).

⁵⁰ United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). UNDRR Work Programme 2026–2027. 2023. URL: <https://www.undrr.org/publication/documents-and-publications/undrr-work-programme-2026-27>.

Наразі у своїй діяльності UNDRR керується Сендайською рамковою програмою зі зменшення ризиків лих на 2015–2030 роки, що визначає основні підходи до управління ризиками катастроф⁵¹. Програма була ухвалена у 2015 році на Третій Всесвітній конференції ООН у Сендаї (Японія). Вона є наступницею Хіогської рамочної програми дій на 2005–2015 роки «Зміцнення стійкості країн та громад до стихійних лих». До цього були інші документи: «Міжнародна Рамка дій на Міжнародне десятиліття зменшення ризику стихійних лих» 1989 року, «Йокогамська Стратегія для безпечнішого світу: Керівних принципів щодо запобігання, готовності та пом'якшення наслідків стихійних лих та її Плану дій» 1994 року та «Міжнародна стратегія зменшення ризику стихійних лих 1999 року»⁵².

Метою Сендайської програми є суттєве зниження ризиків катастроф і пов'язаних із ними втрат людських життів, здоров'я, засобів існування та матеріальних ресурсів шляхом запобігання новим ризикам і зменшення наявних. Це досягається через впровадження комплексних заходів у різних сферах (економічній, соціальній, правовій, екологічній та інституційній) з акцентом на підвищення стійкості суспільств, готовності до реагування та ефективного відновлення.

Середньострокова діяльність UNDRR прописана в Стратегічній програмі на 2026-2030 роки, в якій окреслено чотири ключових напрямки роботи:

- **Інформування про ризики** – сприяння створенню відкритої, сумісної та заснованої на штучному інтелекті екосистеми інформації про ризики для генерування, обміну та інституціоналізації практичних висновків;

⁵¹ Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030. United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). 2015. URL: <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030>

⁵² Sendai Framework..

- **Зменшення ризику катастроф під керівництвом місцевих органів** – інституціоналізація та фінансування заходів із підвищення стійкості на місцевому рівні, а також розширення можливостей громад, місцевих органів влади та інших зацікавлених сторін для просування зусиль зі зменшення ризику катастроф;
- **Фінансування заходів зі зменшення ризику катастроф** – інтеграція цієї теми у систему управління державними фінансами та інвестиційні рішення в державному та приватному секторах, а також мобілізація внутрішніх ресурсів та приватного капіталу для фінансування заходів зі зменшення ризику катастроф та інвестицій, що враховують ризики;
- **Готовність до відновлення** – зміцнення систем управління, завчасна узгодженість фінансування та інституційної спроможності для відновлення після катастроф, інтеграція підходу, що стійке відновлення із врахуванням ризиків стало глобальною нормою ⁵³.

Короткострокову діяльність визначає Робоча програма UNDRR на 2026-27 роки, в якій більш детально розкриті попередні чотири напрямки: які дії необхідно зробити для досягнення мети, індикатори визначення виконання мети та які грошові витрати передбачено на кожен з етапів діяльності ⁵⁴.

Другою спеціалізованою установою, чия діяльність стосується техногенних загроз і катастроф, є Міжнародне агентство з атомної енергії.

Міжнародне агентство з атомної енергії, або МАГАТЕ, це провідна організація, створена для сприяння безпечному, надійному та мирному використанню ядерних технологій та перешкоджання їх застосуванню у військових цілях. Організація створена під егідою ООН і є частиною її

⁵³ United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Strategic Framework 2026–2030. URL: <https://www.undrr.org/strategic-framework-2026-2030?utm>.

⁵⁴ UNDRR Work Programme 2026–2027...

екосистеми, хоча її відносини з ООН базуються на окремій угоді від 1959 року⁵⁵.

Стосовно структури організації, то Секретаріат МАГАТЕ має шість основних департаментів:

1. *ядерної енергії* – відповідає за питання енергетики, паливного циклу та поводження з відходами;
2. *ядерної та фізичної ядерної безпеки* – охоплює радіаційну, ядерну та фізичну безпеку, а також захищеність і безпеку відходів;
3. *ядерних наук і застосувань* – зосереджений на використанні ядерних технологій у мирних цілях;
4. *гарантій* – здійснює контроль за невикористанням ядерної енергії у військових цілях;
5. *технічного співробітництва* – координує національні, регіональні та міжнародні програми допомоги;
6. *управління* – це офіс Гендиректора МАГАТЕ, що забезпечує адміністративну, фінансову, кадрову та юридичну підтримку, а також координацію роботи Генерального директора⁵⁶.

Згідно зі Статутом, до повноважень організації входить: заохочення та сприяння дослідженню, розробці та практичному застосуванню атомної енергії для мирних цілей у всьому світі; сприяння обміну науково-технічною інформацією та підготовці вчених і експертів у галузі мирного використання атомної енергії; встановлення стандартів ядерної та фізичної ядерної безпеки і забезпечення їхнього застосування; надання консультаційної допомоги⁵⁷.

Значними досягненнями МАГАТЕ є створення стандартів виготовлення та експлуатації ядерних об'єктів, стандартизованих протоколів ядерної

⁵⁵ Постійне представництво України при міжнародних організаціях у Відні. МАГАТЕ. URL: <https://vienna.mfa.gov.ua/ustanovi-oon-u-vidni/2716-iaea>.

⁵⁶ Постійне представництво України...

⁵⁷ International Atomic Energy Agency. Statute. URL: <https://www.iaea.org/sites/default/files/statute.pdf>.

безпеки та механізми контролю використання атомної енергії. Документами, що регулюють цю сферу, є Конвенція про ядерну безпеку (1994 рік), до якої входять правила поведження з ядерними установками і що має за ціль відвертати аварії чи пом'якшувати наслідки якщо таке трапилось⁵⁸, та Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу (1979 рік). Після Чорнобильської катастрофи у 1986 році було ухвалено Конвенцію про оперативне сповіщення про ядерну аварію (1986 рік) і Конвенцію про допомогу у випадку ядерної аварії або радіаційної аварійної ситуації (1986 рік).

Також Агенція має програми, ключовими з яких конкретно у сфері техногенних загроз є: Human Health Programme (Програма з охорони здоров'я людини), International Project on Innovative Nuclear Reactors and Fuel Cycles або INPRO (Міжнародний проєкт з інноваційних ядерних реакторів і паливних циклів), Peaceful Uses Initiative або PUI (Ініціатива мирного використання) та SMR Platform and Nuclear Harmonization and Standardization Initiative або NHSI (Платформа малих модульних реакторів і Ініціатива гармонізації та стандартизації)⁵⁹.

Середньострокова діяльність МАГАТЕ наразі визначається однойменною програмою на 2024–2029 роки. У ній прописано шість основних цілей, що втілюються в рамках всіх наявних програм, а саме:

- 1. Сприяння доступу до ядерної енергетики та інших ядерних технологій та підтримка їхнього розвитку.** Це стосується надання підтримки державам-членам на всіх етапах, від паливних циклів та поведження із відходами до втілення нових технологій стосовно

⁵⁸ Конвенція про ядерну безпеку : Міжнар. док. від 17.06.1994 № 995_023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_023#Text.

⁵⁹ IAEA. Key programmes. URL: <https://www.iaea.org/services/key-programmes> (date of access: 02.05.2026).

безпеки, готовності до надзвичайних ситуацій та реагування на них, а також охорони довкілля.

2. **Посилення сприяння та розвитку ядерної науки, технологій та їх застосування.** Сюди входить підтримка держав-членів у збільшенні потенціалу використання ядерної науки та технологій у мирних цілях у таких у сферах як охорона здоров'я, сталий розвиток, зміна клімату, управління водними ресурсами та промисловість.
3. **Покращення ядерної безпеки та фізичної охорони.** Це стосується поліпшення вже існуючої інфраструктури ядерної безпеки та управління об'єктами від етапу проєктування до безпечного виведення з експлуатації, а також включає в себе надання підтримки своїм членам у готовності до ядерних надзвичайних ситуацій та реагуванні на них.
4. **Забезпечення ефективного технічного співробітництва,** у тому числі зміцнення технічного потенціалу держав-членів у сфері мирного та безпечного використання ядерних технологій для сталого розвитку.
5. **Забезпечення ефективних та дієвих гарантій Агентства,** а саме запобігання неправомірного використання ядерних технологій через раннє виявлення та надання надійних гарантій виконання зобов'язань країнам-членам.
6. **Забезпечення ефективного, результативного та інноваційного управління, а також раціонального планування програм та бюджету⁶⁰.**

Поряд із інституціями, у структурі ООН діють також спеціалізовані програми. Програма ООН з довкілля (*UN Environment Programme, UNEP*) – це міжурядова програма ООН, що займається питаннями довкілля, а саме зміни клімату, загрози втрати природи, землі та біорізноманіття, а також

⁶⁰Medium Term Strategy 2024–2029. IAEA. URL:
https://www.iaea.org/sites/default/files/23/02/mts2024_2029.pdf.

забруднення та відходів. Місією Програми є інформувати, надавати можливості та надихати країни і народи покращувати якість свого життя, одночасно захищаючи довкілля для майбутніх поколінь⁶¹. Програма також реалізує Сендайську рамкову програму через свою широку регіональну мережу і співпрацює з національними та місцевими урядовими установами, громадами та партнерами.

Програма розвитку ООН (UNDP або ПРООН) – це провідна агенція ООН міжнародного розвитку, яка є одним з найбільших оперативних міжнародних каналів з надання допомоги країнам у розвитку⁶². Діяльність будується на довгостроковій співпраці з місцевими урядами, громадами та локальними організаціями. Сфера техногенних катастроф є одним з ключових напрямків роботи: окрім допомоги постраждалим внаслідок катастроф, Програма підтримує розвиток у сфері зменшення ризиків та запобіганню катастроф.

Проблематикою запобігання, моніторингу та ліквідації техногенних загроз та катастроф, окрім ООН, опікуються також і інші міждержавні, здебільшого регіональні організації, такі як Організація Американських держав, Карибське агентство з управління надзвичайними ситуаціями, Асоціація держав Південно-Східної Азії, Шанхайська організація співробітництва, Південноазійська асоціація регіонального співробітництва та інші. У контексті реагування на техногенні загрози та катастрофи, спричинені РФ під час повномасштабного вторгнення, доцільно розглянути також діяльність європейських організацій та міждержавних об'єднань таких як Європейський Союз, Рада Європи та Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

⁶¹ About us. UN Environment Programme. URL: <https://www.unep.org/who-we-are/about-us>.

⁶² United Nations Development Programme. About us. URL: <https://www.undp.org/about-us> (date of access: 01.10.2023).

У *Європейському Союзі* (далі – ЄС) ключовим документом, що регулює діяльність в сфері техногенних катастроф, є Механізм цивільного захисту ЄС (UCPM) – система реагування у надзвичайних ситуаціях, що ставить за мету «зміцнити співпрацю у сфері цивільного захисту між країнами ЄС та 10 додатковими державами-учасницями»⁶³. Механізм було ухвалено у 2001 році з поправками у 2013 році, що заклали основи для створення Центру координації реагування на надзвичайні ситуації. Механізм включає в себе, окрім своєчасного реагування на природні та техногенні катастрофи, також підготовку до катастроф, механізмів їх запобіганням та управління ризиками⁶⁴.

Як і ООН, ЄС та його інституціям підпорядковуються окремі інституції, чия компетентність дозволяє діяти в сфері техногенних катастроф, ключовими з яких є Європейське агентство з довкілля та Європейська група регуляторів ядерної безпеки.

Європейське агентство з довкілля (ЕЕА) – агентство ЄС, створене у 1990 році з метою поширення інформації та даних задля сприяння досягненню європейських цілей у сфері охорони навколишнього середовища та клімату⁶⁵. Згідно з установчим регламентом, також до завдань Агентства відноситься участь у розробці політики та реалізації ключових глобальних процесів; надання аналітичної експертизи та створення й підтримка ефективної інфраструктури звітності для обміну даними на національному і міжнародному рівнях⁶⁶. Агентство має партнерську мережу Eionet, через яку

⁶³European Commission. European Disaster Risk Management. *European Disaster Risk Management*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en (date of access: 02.05.2026).

⁶⁴ European Disaster...

⁶⁵ European Union. European Environment Agency (EEA). URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-environment-agency-eea_en (date of access: 02.05.2026).

⁶⁶ Regulation (EC) No 401/2009 of the European Parliament and of the Council on the European Environment Agency and the European Environment Information and Observation Network. 2009. 23 April. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009R0401-20260101>.

відбувається збір даних та інформування як звичайних людей, так і відповідальних за ухвалення рішень, щодо стану навколишнього середовища в Європі та інших пов'язаних з цим питань ⁶⁷.

Європейська група регуляторів ядерної безпеки (ENSREG) це незалежна авторитетна експертна установа, створена з метою вдосконалення та взаєморозуміння щодо ядерною безпеки та поводження з радіоактивними відходами. Група створена у 2007 році Європейською Комісією та складається з її представників та представників країн-членів ЄС ⁶⁸.

Окрім підпорядкованих ЄС агентств, у Європі діють такі організації, як Рада Європи та Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

Рада Європи – це найстаріша організація в Європі, створена у 1949 році і членами якої є 46 держав, завданням якої є дотримання прав людини, демократії та верховенства права в Європі. Одним з найбільших досягнень організації є розробка низки міжнародних договорів, таких як Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини, ЄСПЛ) 1953 року, чії положення інтегровані у внутрішнє законодавство країн-членів ⁶⁹.

Щодо структури організації, керівну роль у ній виконує Генеральний секретар, який координує діяльність організації. Ухвалює рішення Комітет міністрів, до складу якого входять міністри закордонних справ кожної держави-члена, та Парламентська асамблея Ради Європи (далі – ПАРЄ), яку формують члени національних парламентів кожної держави-члена. Іншими інституціями організації є: Конгрес місцевих і регіональних влад, що займається питаннями місцевої демократії та самоврядування; Європейський

⁶⁷ European Environment Agency...

⁶⁸ Державна інспекція ядерного регулювання України. ENSREG. URL: <https://snriu.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-diyalnist/spivrobotnictvo-z-mizhnarodnimi-organizaciyami/ensreg> (date of access: 02.05.2026).

⁶⁹ The Council of Europe. The Council of Europe: key facts. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/the-council-of-europe-key-facts> (date of access: 02.05.2026).

суд з прав людини, що розглядає скарги щодо порушення прав людини; Комісар з прав людини, який контролює дотримання прав людини в державах-членах; інші моніторингові та консультативні органи, які перевіряють виконання країнами зобов'язань перед організацією ⁷⁰.

Діяльність Ради Європи охоплює і сферу техногенних та екологічних загроз, оскільки великі катастрофи можуть становити загрозу правам людини, безпеці населення та стабільності держав.

Ключовим документом у сфері техногенних загроз та катастроф є Європейсько-Середземноморська угода про великі небезпеки (EUR-OPA Major Hazards Agreement), створена рішенням Комітету міністрів Ради Європи у 1987 році. Метою цієї угоди є співпраця у боротьбі з природними та техногенними катастрофами у Європі та південній частині Середземномор'я. Компетенція цієї угоди охоплює управління ризиками, підготовку до катастроф, своєчасне реагування та боротьбу з наслідками. У межах Угоди проводяться зустрічі кожні чотири роки, присвячені удосконаленням механізмів та самої угоди через укладання резолюцій. Окрім цього, піднімаються питання стосовно конкретних катастроф, наприклад питання стосовно Чорнобильської трагедії неодноразово було на порядку денному.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) це найбільша регіональна організація з питань безпеки, до складу якої входить 57 країн-членів з Європи, Азії та Північної Америки ⁷¹. Бере свій початок з Наради з безпеки й співробітництва в Європі, що проходила з 3 липня 1973 р. до 1 серпня 1975 р., де було підписано Гельсінський заключний акт, який

⁷⁰ The Council of Europe. The Council of Europe at a glance. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/the-council-of-europe-at-a-glance> (date of access: 02.05.2025).

⁷¹ Organization for Security and Co-operation in Europe. About us. URL: <https://www.osce.org/about-us> (date of access: 02.05.2026).

вважається установчим документом вже теперішньої ОБСЄ⁷². Цей Акт закріпив основні принципи міжнародних відносин у Європі, серед яких суверенна рівність держав, непорушність кордонів і територіальної цілісності, відмова від застосування сили, мирне врегулювання спорів і невтручання у внутрішні справи. Перетворення Ради в організацію відбулося на саміті в Будапешті у 1994 році і ознаменувалося прийняттям Будапештського документу «До справжнього партнерства в нову еру», який ще додатково підсилив роль Голови, Генерального секретаря, Секретаріату, Верховного комісара у справах національних меншин та Управління з демократичних інститутів та прав людини⁷³.

У сфері техногенних загроз та катастроф ОБСЄ бере участь у реалізації цілей сталого розвитку та Сендайської рамкової програми. Організація сприяє посиленню спроможності національних органів влади та фахівців у сфері управління ризиками, зокрема через реалізацію програм із запобігання лісовим пожежам, у тому числі в регіонах, постраждалих від Чорнобильської катастрофи, підтримку транскордонного співробітництва у сфері боротьби з повеннями, а також розвиток механізмів координації, готовності та реагування на надзвичайні ситуації⁷⁴. Продовжуючи принципи, закладені у Гельсінському заключному акті, задля розширення мандату ОБСЄ ухвалила такі документи як Стратегічний документ щодо економічного та екологічного виміру (2003), Мадридська декларація з питань довкілля та безпеки (2007), а також Рішення Базельської ради міністрів №6/14 (2014), яке стало ключовим

⁷²Documents. Resources | OSCE Resources Hub. URL:

<https://resources.osce.org/resources/documents> (date of access: 02.05.2026).

⁷³Organization for Security and Co-operation in Europe. Budapest Summit 1994. OSCE. URL: <https://www.osce.org/mc/58703?utm> (date of access: 02.05.2026).

⁷⁴Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. Disaster risk reduction. OSCE. URL: <https://ocee.osce.org/ocee/disaster-risk-reduction> (date of access: 02.05.2026).

документом ОБСЄ у сфері зниження ризику стихійних і техногенних катастроф⁷⁵.

Таким чином, міжурядові організації відіграють важливу роль у запобіганні, моніторингу та ліквідації техногенних загроз і катастроф, реалізуючи ці завдання через розгалужену систему спеціалізованих інституцій, програм і механізмів співпраці. Діяльність ООН у цій сфері забезпечується через UNDRR, IAGATE, UNEP та UNDP. У межах Європейського Союзу ключовим інструментом виступає Механізм цивільного захисту ЄС, а моніторинг і реагування на техногенні ризики додатково забезпечують Європейське агентство з довілля та Європейська група регуляторів ядерної безпеки. Поряд із цим, важливу роль у ширшому безпековому контексті відіграють Рада Європи та ОБСЄ.

2.2. Специфіка інформаційної політики та кризової комунікації міжурядових організацій

Попри те, що всі вищезгадані організації є різними за своїми масштабами діяльності, структурою та своєю природою, у них схожа специфіка інформаційної політики.

Як зазначалося раніше, інформаційна політика міжурядових організацій – це способи управління та поводження з інформацією, спрямовані на забезпечення прозорості діяльності організацій, поширення правдивих даних, координацію роботи з партнерами та формування суспільної довіри. На відміну від суто комунікаційної діяльності, інформаційна політика охоплює значно ширше коло питань: від визначення пріоритетів збору та обробки інформації до встановлення стандартів доступу до неї, регулювання інформаційних потоків усередині організації та між зовнішніми

⁷⁵ Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. Our mandate on disaster risk reduction. OSCE. URL: <https://ocee.osce.org/node/660138> (date of access: 02.05.2026).

стейкхолдерами. Як зазначає Є. Макаренко, міжнародна інформаційна політика охоплює глобальний, регіональний та національний рівні міжнародних зв'язків і визначає інформаційні чинники у сфері економічних, зовнішньополітичних, правових відносин та міжнародної безпеки ⁷⁶.

Найголовнішою особливістю інформаційної політики міжурядових організацій є її нормативна обумовленість: діяльність у цій сфері вибудовується відповідно до положень установчих документів організацій. Стратегії та плани у сфері інформаційної політики першочергово орієнтуються на цілі й завдання, закріплені в статутах, із подальшою адаптацією до вимог зовнішнього середовища та актуальних викликів.

Реалізація функцій міжурядових організацій безпосередньо визначає зміст і форму їхньої інформаційної політики. А. Немеш вважає, що ключовим механізмом діяльності міжнародних організацій в умовах глобалізації є мобілізація думки світової спільноти ⁷⁷. З цією метою, на рівні міжурядових акторів реалізується форумна функція, де організації виступають у ролі майданчиків для міжнародних переговорів і врегулювання суперечок; а також оперативна функція, а саме координація діяльності між країнами-членами.

На рівні інших акторів комунікаційна та інформаційна функції виконуються через інформування міжнародної спільноти, комунікація зі стейкхолдерами, підтримку довіри до організації, встановлення нових контактів і зміцнення існуючих, вплив чи тиск на інших акторів міжнародних відносин, підвищення впізнаваності організації та обізнаності про її цілі, цінності та діяльність ⁷⁸. Яскравим прикладом є ООН, яка регулярно публікує на офіційному сайті звіти та підсумками зустрічей для широкого загалу, або

⁷⁶ Макаренко Є. А. Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи : Автореф. дис. ... д-ра політ. наук. Київ, 2002. 41 с.

⁷⁷ Немеш А. М. Інформаційна взаємодія міжнародних неурядових організацій в епоху глобалізації. *Молодий вчений*. 2016. № 4.1 (31.1). С. 79–83.

⁷⁸ Palamarchuk H., Polishchuk K. *External communication of international organisations*. 2023. Vol. 14(1). P. 244-260. <https://doi.org/10.47743/ejes-2023-0112>

МАГАТЕ, яке щоденно веде звітність про стан Запорізької атомної електростанції, що перебуває під контролем РФ ⁷⁹.

Іншою визначальною особливістю є наднаціональний характер комунікації. Міжурядові організації діють в умовах культурного, мовного та політичного різноманіття, тому цільових аудиторій у них значно більше, ніж у будь-якого актора на регіональному рівні. Інформаційна політика має враховувати потреби держав-членів, міжнародних партнерів, громадянського суспільства, медіа та широкої громадськості одночасно, зберігаючи при цьому узгодженість і уникаючи суперечностей між різними інформаційними потоками. Це вимагає сегментованого підходу до аудиторій та ретельного узгодження повідомлень на різних рівнях.

Реалізація інформаційної політики пов'язана з низкою ризиків, що суттєво ускладнюють її ефективне впровадження. Як зазначають Л.Новікова та П. Копицька, трансформація політики безпеки міжнародних організацій сьогодні охоплює не лише військово-політичний вимір, а й інформаційний, що свідчить про зростання загроз саме в цій сфері ⁸⁰. До основних ризиків належать поширення дезінформації та інформаційні маніпуляції, кібератаки на інфраструктуру організацій, а також низький рівень довіри громадськості до офіційних джерел. М.В. Копійка також наголошує на необхідності модернізації підходів міжнародних організацій до протидії інформаційним загрозам в умовах сучасного середовища ⁸¹. Особливо актуальним після

⁷⁹ International Atomic Energy Agency. Nuclear Safety, Security and Safeguards in Ukraine. IAEA. URL: <https://www.iaea.org/topics/response/nuclear-safety-security-and-safeguards-in-ukraine> (date of access: 02.05.2026).

⁸⁰ Новікова Л. В., Копицька П. О. Політика міжнародних організацій з питань інформаційної безпеки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. № 65. Т. 1. С. 353–358. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/242834>

⁸¹ Копійка М. В. Модернізація політики міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки. *Політичне життя*. 2020. № 1. С. 102–109.

початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну стало втручання ззовні в інформаційний простір організацій⁸².

Додатковими перешкодами у їх комунікаційній діяльності є суперечності між національним законодавством окремих держав та ініціативами організацій, обмежений доступ до інформації у віддалених регіонах із нестабільним інтернет-з'єднанням, а також недостатня залученість або непередбачуваність громадянського суспільства до сприйняття інформаційних змін.

Окремою частиною інформаційної політики міжурядових організацій є кризова комунікація. У залежності від виду ризиків різняться і підходи до її побудови. Для ефективної кризової комунікації в ситуації з гострою непередбачуваною кризою, такою як раптове виникнення техногенної катастрофи, що є особливо актуальним для міжнародних організацій, необхідно дотримуватися таких принципів:

1. інформація має бути максимально прозорою і доступною;
2. чесна та об'єктивна інформація, але необхідно дотримуватися гарантій конфіденційності та захисту персональних даних;
3. уникнення чуток – дослідниця Лариса Мудрак вважає, що основними причинами розповсюдження чуток є різна інформація щодо однієї події, або явища, затримка в ухваленні рішення, наявність проблем з організацією та недостатня кількість офіційної інформації з першоджерел⁸³;
4. адаптивність до змін стратегій та дій в залежності від ситуації та чинників впливу, що змінюються;

⁸² Council of the EU and the European Council. Disinformation and democratic resilience. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/disinformation-and-democratic-resilience/> (date of access: 02.05.2026).

⁸³ Мудрак Л. Комунікація і криза: як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи: посібник. Київ, 2020. URL: <https://www.prostir.ua/?library=komunikatsiya-i-kryza-yak-hromadam-protystoyaty-vyklykam-i-uspishno-diyaty-v-period-kryzy-posibnyk>.

5. співпраця, так як кризова ситуація потребує злагодженої роботи і тому комунікація має бути спрямована на залучення різних груп людей до співпраці та координації діяльності ⁸⁴.

Проте, як зазначалося раніше, то через специфіку прийняття рішень в міжурядових організаціях реагування відбувається дуже повільно, тому організації приділяють велику увагу в управлінні ризиками та своєчасній підготовці до криз. З цієї причини, для гострих кризових ситуацій, які можливо передбачити через моніторинг та попередній досвід, організації завчасно розробили механізми реагування та плани дій (у тому числі комунікаційні) на конкретні види кризи, які можуть використовувати інші організації та уряди країн. Наприклад, UNDRR розробила підбірку блоків запитань, відповіді на які допоможуть отримати необхідної інформації для побудови ефективної кризової комунікації ⁸⁵. Також на локальному рівні рішення ухвалюються набагато швидше та простіше, тому побудова регіональних мереж з урядів, місцевих організацій та партнерів є пріоритетом організацій в сфері техногенних загроз і катастроф, аби своєчасно надати допомогу населенню та мінімізувати наслідки, про що наголошувалося неодноразово у Сендайській рамковій програмі.

Отже, інформаційна політика міжурядових організацій визначається їхніми установчими документами. Ключовими особливостями є наднаціональний характер, необхідність одночасного охоплення багатьох цільових аудиторій та узгодження інформаційних потоків на різних рівнях. Кризова комунікація організацій будується на принципах прозорості, об'єктивності та адаптивності, однак через повільний процес прийняття

⁸⁴ Коптев О. Особливості комунікативних технологій у кризовий період міжнародних відносин. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. Вип. 15(1). С. 120-127. URL: <https://doi.org/10.15421/352314>

⁸⁵ What to research: key areas for risk communication. PreventionWeb. URL: <https://www.preventionweb.net/hubs/disaster-risk-communication-hub/understand/consider-what-influences-the-issue>.

рішень організації роблять акцент на завчасній підготовці механізмів реагування та розбудові локальних партнерських мереж, які діють безпосередньо на місці кризи.

2.3. Особливості формування наративів щодо техногенних загроз у міжнародному інформаційному просторі

Окрім окремих повідомлень і дискурсів, дедалі більшого значення набувають наративи, формування яких стало одним із ключових напрямів стратегічних комунікацій міжнародних організацій.

У сучасній системі міжнародних відносин міжурядові організації виступають не лише майданчиками для співпраці держав, а й важливими комунікаційними акторами. Через офіційні заяви, резолюції, звіти та публічні виступи вони формують сприйняття міжнародних подій і криз. Завдяки високому рівню довіри з боку експертів та медіа їхні оцінки часто трансформуються у впливові міжнародні наративи ⁸⁶.

Формування таких наративів зумовлене багатосторонньою природою міжнародних організацій. На відміну від окремих держав, вони змушені враховувати позиції держав-членів та інших зацікавлених сторін, тому їхні повідомлення зазвичай мають більш нейтральний і консенсусний характер. Це підвищує рівень довіри до поширюваної інформації, оскільки вона сприймається як результат колективної оцінки. Важливу роль також відіграє репутаційний капітал організацій. Для збереження авторитету їхні комунікації переважно ґрунтуються на експертних оцінках, моніторингу та перевірених даних. Завдяки цьому повідомлення міжнародних організацій часто стають джерелом для медіа та використовуються у політичному дискурсі ⁸⁷.

⁸⁶ Cogan J. K. *Rules for the World: International Organizations in Global Politics*. By Michael Barnett and Martha Finnemore. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2004. Pp. xi, 226. Index. \$17.95, paper. *American Journal of International Law*. 2006. Vol. 100, no. 1. P. 278–281. URL: <https://doi.org/10.2307/3518865> (date of access: 09.06.2026).

⁸⁷ Castells M. *Communication Power*. Oxford : Oxford University Press, 2009.

Зміст наративів міжнародних організацій безпосередньо пов'язаний із цілями та завданнями, закріпленими в їхніх установчих документах. Відповідно, комунікаційна діяльність спрямована на просування цінностей і підходів, що відповідають їхньому мандату. На прикладі МАГАТЕ, чия діяльність орієнтована на забезпечення ядерної безпеки, у комунікаціях організації щодо ситуації навколо українських АЕС домінують наративи про необхідність гарантування ядерної безпеки, недопустимість військових дій на території атомних об'єктів та запобігання ризикам ядерної аварії. Рафаель Гроссі, генеральний директор МАГАТЕ, у своїх заявах про це згадує постійно: «Вкрай важливо, щоб збройний конфлікт та діяльність на місцях навколо... ядерних об'єктів України жодним чином не переривали та не загрожували роботі об'єктів»⁸⁸.

Ще однією особливістю є те, що міжнародні організації виступають не лише джерелом власних наративів, а й платформою для поширення наративів держав та інших міжнародних акторів. Представники різних країн використовують трибуни Генеральної Асамблеї ООН, Ради Безпеки ООН, засідання ОБСЄ чи інших міжнародних форумів для просування власного бачення подій та формування сприятливого міжнародного порядку денного. У результаті міжнародна організація стає не лише комунікатором, але й середовищем конкуренції між різними наративами.

Показовим прикладом є використання майданчиків ООН Україною після початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році. Під час засідань Генеральної Асамблеї та Ради Безпеки ООН українські представники систематично просували наративи про «ядерний тероризм» з боку РФ та що загроза має транскордонний характер, а також «Загроза ЗАЕС – це не лише про Україну, це про всю Європу і все людство», «Руйнування

⁸⁸ IAEA / UKRAINE. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d271/d2715228> (date of access: 02.05.2026).

Каховської ГЕС – найбільша техногенна катастрофа в Європі за десятиліття, терористичний акт проти критичної інфраструктури», «Атаки на енергетичну інфраструктуру – це військовий злочин і зброя масового терору проти мирного населення»⁸⁹.

На засіданні Ради Безпеки ООН 23 серпня 2022 року Постійний представник України Сергій Кислиця заявляв: «Росія навмисно здійснила збройний напад на ядерний об'єкт – дію, яка порушила всі міжнародні угоди в рамках МАГАТЕ, зокрема Статут МАГАТЕ, Спільну конвенцію про безпеку відпрацьованого ядерного палива, Конвенцію про ядерну безпеку, а також Міжнародну конвенцію про боротьбу з актами ядерного тероризму. Оскільки вчора вони вчинили акт ядерного тероризму, обстрілявши та захопивши Запорізьку АЕС у місті Енергодар»⁹⁰. Також були звинувачення Росії у вчиненні «терористичного акту проти критичної інфраструктури України» і що Москва, як завжди, намагається звинуватити жертву у власних злочинах ⁹¹.

Зі свого боку, РФ поширювала наративи про «наявність біологічної зброї» в Україні, «Україна сама обстрілює Запорізьку АЕС», «Брудна бомба» – Україна готує ядерний теракт». На засіданні РБ ООН 23 серпня 2022 року Постійний представник РФ при ООН Василь Небензя заявив, що «українські збройні сили продовжують майже щодня обстрілювати район Запоріжжя та міста Енергодар»⁹². Також у жовтні 2022 року Росія висунула звинувачення, що Україна за підтримки західних країн начебто будує «брудну бомбу» – щоб

⁸⁹ Letter dated 20 November 2024 from the Permanent Representative of Ukraine to the United Nations addressed to the Secretary-General. A/79/617-S/2024/842. New York : United Nations, 2024. 6 p.

⁹⁰ Statement by the Permanent Representative of Ukraine H.E. Mr. Sergiy Kyslytsya at the UN Security Council meeting on “Threats to International Peace and Security”. URL: <https://ukraineun.org/en/press-center/533-statement-by-the-permanent-representative-of-ukraine-h-e-mr-sergiy-kyslytsya-at-the-un-security-council-meeting-on-threats-to-international-peace-and-security/> (date of access: 02.05.2026).

⁹¹ United Nations ‘Gravely Concerned’ by Situation at Zaporizhzhia Nuclear Power Plant in Ukraine, Political Affairs Chief Tells Security Council. UN Meetings Coverage and Press Releases. URL: <https://press.un.org/en/2022/sc15003.doc.htm> (date of access: 02.05.2026).

⁹² United Nations ‘Gravely Concerned’ by Situation...

підірвати її і звинуватити Росію⁹³. 25 жовтня 2022 року на вимогу Російської Федерації відбулося закрите засідання Ради Безпеки ООН, присвячене звинуваченню України у нібито підготовці «брудної бомби». Під час засідання російська сторона не надала переконливих доказів на підтвердження своїх тверджень, а більшість держав-членів та міжнародних організацій поставилися до цих заяв скептично.

Крім офіційних засідань, поширення наративів відбувається і на зустрічах нижчого рівня. Наприклад, у Палаті Регіонів Ради Європи в квітні 2024 року пройшли дебати на тему «Право на воду під загрозою: що стоїть на кону для територій?», де була присутня українська делегація. Позиція будувалася на основі кейсу руйнування Каховської дамби, що мало величезні наслідки на безпеку всієї України. В якості прикладу наводилися наслідки для міста Нікополя: перший заступник мера Нікополя Тетяна Обиденна розповіла, що місто залишилося на два місяці без жодного водопостачання⁹⁴.

Говорячи про самі наративи, що просувають міжурядові організації, то одним із ключових є трактування техногенних катастроф як загрози міжнародній безпеці. ООН неодноразово у своїх заявах підкреслювала це і цей пункт було прописано у Сендайській рамковій програмі. Окрім цього, акцентується увага на транскордонному характері техногенних катастроф і що вони впливатимуть на безпеку декілька країн, тому необхідна міжнародна співпраця⁹⁵.

Також на створення нових наративів і формування міжнародного дискурсу впливають самі техногенні катастрофи, що відбулися чи відбуваються в реальному часі. Наприклад, Чорнобильська катастрофа стала

⁹³ Russia raises accusation at U.N. of Ukraine 'dirty bomb' plans. *Euronews*. URL: <https://www.euronews.com/2022/10/26/ukraine-crisis-un> (date of access: 02.05.2026).

⁹⁴ Lukashuk M. The destruction of the Kakhovka dam deprived all of southern Ukraine of water. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/-/mykola-lukashuk-the-destruction-of-the-kakhovka-dam-deprived-all-of-southern-ukraine-of-water-> (date of access: 02.05.2026).

⁹⁵ United Nations 'Gravely Concerned' by Situation...

рушієм змін у сферах прозорості діяльності, міжнародного інформування про ядерні аварії та кризові комунікації. Саме після цієї трагедії МАГАТЕ було прийнято Конвенцію про оперативне сповіщення про ядерну аварію та Конвенцію про допомогу у випадку ядерної аварії або радіаційної аварійної ситуації.

Таким чином, особливостями формування наративів щодо техногенних загроз і катастроф є те, що їхній зміст пов'язаний із цілями та завданнями організацій, що прописані в статутах, та врахування інтересів усіх країн-членів. Окрім цього, міжнародні організації за своєю природою є платформою для поширення наративів інших акторів міжнародних відносин, чим активно користуються як українські, так і російські представники.

Висновки до розділу:

Підсумовуючи, діяльність міжурядових організацій у контексті запобігання, моніторингу та ліквідації техногенних загроз та катастроф є достатньо широкою та активною. ООН оперативно діє через спеціалізовані установи та програми, які, в свою чергу, мають широку локальну мережу контактів. Такими інституціями є Управління ООН зі зменшення ризику катастроф та МАГАТЕ, програмами – UNEP та UNDP.

Ключовим документом у сфері техногенних загроз та катастроф у ЄС являється Механізм цивільного захисту ЄС, цілями якого є підготовка до катастроф, своєчасне реагування на них, запобіганням ним та управління ризиками. Спеціалізованими інституціями ЄС, що займаються запобіганням, моніторингом та ліквідацією техногенних загроз та катастроф є Європейське агентство з довкілля та Європейська група регуляторів ядерної безпеки. Іншими європейськими міжурядовими організаціями є Рада Європи та ОБСЄ, компетенція яких охоплює питання міжнародної безпеки, у тому числі у сфері техногенних загроз і катастроф.

Для реалізації своїх цілей організації використовують різні заходи інформаційної політики, головними з яких є збір, опрацювання та поширення даних. Крім цього, міжурядові організації для інформування про техногенні загрози та катастрофи послуговуються кризовою комунікацією, яку в більшості випадків сплановують завчасно та активно вдосконалюють через досвід та діалог з локальними партнерами, що стають її виконавцями та діють на місці самих криз.

Окремим аспектом комунікаційної діяльності міжурядових організацій є формування наративів, за допомогою яких вони привертають увагу до техногенних загроз, формують міжнародний порядок денний та сприяють консолідації зусиль держав щодо подолання їхніх наслідків. Особливостями формування наративів є те, що зміст наративів безпосередньо пов'язаний із цілями та завданнями з установчих документів організацій та врахування інтересів країн-членів. Іншою особливістю є те, що організації виступають платформою для поширення наративів представників держав-членів на засіданнях, дебатах та інших заходах із виступами, на яких виголошуються наративи та їх поширення відбувається далі. Цим активно користуються як українські представники, що просувають наративи про відповідальність РФ за скоєнні злочини та необхідність притягнення її до відповідальності, так і російські представники, що намагаються звинуватити Україну в порушенні міжнародного права та поширюють дезінформацію про Україну.

РОЗДІЛ 3

КОМУНІКАЦІЯ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО ТЕХНОГЕННИХ ЗАГРОЗ ТА КАТАСТРОФ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

3.1. Характер техногенних загроз та катастроф в Україні в період повномасштабного вторгнення

Збройна агресія з РФ проти України від 24 лютого 2022 р. загрожує не тільки населенню та економіці, але й довкіллю. Через численні обстріли інфраструктури та знищення природних ресурсів існує велика загроза ядерній та екологічній безпеці України.

З перших днів повномасштабного вторгнення ядерні об'єкти стали цілями російських військ: 24 лютого 2022 року було захоплено Чорнобильську АЕС, яку використовували як військову базу та утримували до 31 березня 2022 року. Захоплення атомних електростанцій та напади на них у будь-якій формі є порушенням Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, так як є прямою загрозою для цивільного населення⁹⁶. Окрім самих порушень безпеки, пов'язаних із розташуванням військової техніки поблизу ядерних реакторів, додаткової загрози аварії становило підняття радіоактивного пилу з землі внаслідок пересування російських військ та техніки, перебої з електропостачанням, утримання працівників станції в заручниках та інше.

Іншим ядерним об'єктом, що був окупований російськими військами і залишається окупованим до нині, стала Запорізька атомна електростанція (далі

⁹⁶ Про Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй та Міжнародного агентства з атомної енергії у зв'язку з 40-ми роковинами Чорнобильської катастрофи та щодо недопущення порушення російською федерацією міжнародного режиму ядерної безпеки внаслідок цілеспрямованих атак на Чорнобильську атомну електростанцію : Постанова Верхов. Ради України від 08.04.2026 № 4837-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4837-20#Text> (дата звернення: 02.05.2026).

– Запорізька АЕС або ЗАЕС). Запорізька АЕС є найбільшою в Європі й третьою у світі за сукупною потужністю, розташована біля міста Енергодар Запорізької області. 4 березня 2022 року електростанція була окупована російськими військами під час боїв за Енергодар. Саме захоплення супроводжувалося безперервними танковими обстрілами безпосередньо по об'єктах станції, зокрема по енергоблоках, що в результаті призвело до масштабної пожежі⁹⁷. За словами керівника Енергоатому Петра Котіна, було «Порушено вимоги ядерної та радіаційної безпеки. Наслідки важко передбачити. Потрібне негайне втручання МАГАТЕ та країн-членів ядерного клубу»⁹⁸. Наразі станцію обслуговує український персонал під контролем Росії та на місці присутня постійна місія МАГАТЕ.

Окрім активних військових дій, що становлять загрозу для нормального функціонування ЗАЕС, на станції відбуваються перебої в електропостачанні через постійне пошкодження ліній електропередач, здійснюється тиск на український персонал. Також ЗАЕС має проблеми із забезпеченням достатньої кількості води для охолодження, яка виникла внаслідок руйнування греблі Каховської ГЕС, що стала найбільш руйнівною катастрофою за чотири роки повномасштабної війни.

Каховське водосховище, яке утворювала гребля, було найбільшим за об'ємом води та другим після Кременчуцького за площею у Дніпровському каскаді. Площа його водного дзеркала становила 2117,35 км² (31 % від площі всіх водосховищ каскаду), периметр – 931,3 км, об'єм — 18,19 км³ (41,5 % загального обсягу водосховищ каскаду). До 2023 року воно завершувало Дніпровський каскад, а нижче за течією розташовувалася дельта Дніпра з архіпелагом островів. У лютому 2022 року російські війська захопили місто

⁹⁷ Мирошниченко А., Горошко О. Кризові екологічні комунікації у період воєнного часу (на прикладі Запорізької АЕС). *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2024. Т. 27, № 6. С. 60–70. URL: <https://doi.org/10.15421/1724113>.

⁹⁸ Котін П. Наслідки захоплення ЗАЕС важко передбачити. Потрібне негайне втручання МАГАТЕ та країн – членів ядерного клубу. URL: <https://t.me/znppatom/645>.

Нова Каховка, Каховську ГЕС і початок Північнокримського каналу. З цього моменту і до подальших подій об'єкт перебував під їхнім контролем. У листопаді 2022 року російські війська залишили правий берег Дніпра, але зберегли контроль над Каховською ГЕС, оскільки вона розташована біля лівого берега⁹⁹.

6 червня 2023 року близько 3:00 години пролунали вибухи, що було зафіксовано сейсмічними датчиками в Україні та Румунії і інфрачервоними датчиками супутників-розвідників США. Вранці того ж дня, згідно офіційного повідомлення Оперативного командування «Південь», ЗСУ стало відомо про техногенну катастрофу на Каховській ГЕС¹⁰⁰. За словами Головного інженера проєкту ПРАТ «УКРГІДРОПРОЕКТ» Миколи Калініна: «...Ми повністю виключаємо, що причиною руйнації став зовнішній удар, оскільки Каховська ГЕС була спроектована і побудована так, щоб витримати ядерний удар. Припускаю, що це мало бути кілька одночасних потужних вибухів зсередини. Скоріш за все була замінована сама гребля та будівля ГЕС, де встановлені гідроагрегати. Ще раз наголошую – заміновано зсередини...»¹⁰¹.

Унаслідок руйнування греблі в зоні затоплення опинилися близько 80 населених пунктів у межах Херсонської та Миколаївської областей, у яких на той момент проживало приблизно 40 тисяч осіб. Встановити точну кількість

⁹⁹ Знищення Каховського водосховища: наслідки для довкілля / О. Василюк та ін. ; ред.: В. Колодежна, О. Василюк. Чернівці : Друк Арт, 2025. Т. 1. 112 с. URL: <https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/znyshhennya-kahovskogo-vodoshovyshha-naslidky-dlya-dovkillya-2025.pdf>

¹⁰⁰ Nova Kakhovka dam in Kherson region blown up by Russian forces - Ukraine's military. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/nova-kakhovka-dam-kherson-region-blown-up-by-russian-forces-ukraines-military-2023-06-06/> (date of access: 02.05.2026).

¹⁰¹ Укргідроенерго. П. Каховська ГЕС не могла зруйнуватися від удару, нанесеного ззовні. URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/kahovska-ges-ne-mogla-zruynuvatisya-vid-udaru-nanesenogo-zzov.

Цит. за: Мирошніченко А. Кризові екологічні комунікації у період воєнного часу (на прикладі Каховської ГЕС). Науково-теоретичний альманах Грани. 2023. Т. 26, № 5. С. 132–142. URL: <https://doi.org/10.15421/1723113>.

людських жертв неможливо через окупацію постраждалих регіонів ¹⁰². За оцінкою UNEP, катастрофа спричинила далекосяжні наслідки, що виходять за межі України, а її повний масштаб може залишатися невідомим роками. Затоплення охопило 620 км² у Херсонській, Миколаївській, Дніпропетровській та Запорізькій областях і безпосередньо вплинуло на близько 100 000 мешканців; до мільйона людей втратили доступ до питної води, 140 000 – залишилися без електроенергії ¹⁰³.

Затоплення охопило 48 природоохоронних територій та значну кількість об'єктів, з яких стався викид у воду шкідливих речовин внаслідок затоплення: ферми, склади й магазини добрив, отрутохімікатів і побутової хімії, близько двадцяти автозаправних станцій, кілька нафтобаз, каналізаційні насосні станції, вигрібні ями приватного сектору, кладовища, скотомогильники та інше ¹⁰⁴.

Катастрофа спричинила масштабні екологічні та економічні наслідки. Серед наслідків це різке опріснення Чорного моря, порушення системи зрошення півдня України, що функціонувала завдяки Каховському водосховищу, а також загроза нестачі води у ставку-охолоджувачі Запорізької АЕС ¹⁰⁵.

Згідно зі Спільним звітом про оцінку потреб після катастрофи, підготовленим урядом України спільно з ООН, Світовим банком та ЄС у жовтні 2023 року, прямі збитки склали 2,79 млрд доларів, економічні втрати

¹⁰² Знищення Каховського водосховища: наслідки для довкілля / О. Василюк та ін...С.7

¹⁰³ United Nations Environment Programme. Rapid Environmental Assessment of Kakhovka Dam Breach. Nairobi, Kenya : United Nations Environment Programme, 2023.

¹⁰⁴ Знищення Каховського водосховища: наслідки для довкілля / О. Василюк та ін...С.7

¹⁰⁵ Мирошниченко А. Кризові екологічні комунікації (на прикладі Запорізької АЕС)...С. 134

перевищили 11 млрд, а загальна сума – близько 14 млрд доларів. Потреби у відновленні оцінюються в 5,04 млрд доларів ¹⁰⁶.

В енергетиці знищення ГЕС обійшлося у 1,2 млрд доларів; втрата водосховища як джерела охолодження Запорізької АЕС може коштувати оператору понад 3,6 млрд доларів. Збитки сільського господарства склали 406,6 млн доларів — водосховище забезпечувало зрошення угідь, що виробляли до 2 млн тонн зерна на рік. У житловому секторі понад 37 000 будинків постраждали від повені, 15% з них — із непоправними пошкодженнями, збитки тут склали 1,1 млрд доларів ¹⁰⁷.

UNEP застерігає, що наведені цифри є нижньою межею: активні бойові дії та мінна небезпека на лінії фронту унеможливають повноцінну оцінку, а наслідки, ймовірно, продовжуватимуть погіршуватись ¹⁰⁸.

Отже, у період повномасштабного вторгнення техногенні загрози та катастрофи в Україні мають транскордонний характер. Обстріли енергетичних, ядерних, промислових і гідротехнічних об'єктів створили постійну небезпеку аварій, радіаційного забруднення, порушення систем життєзабезпечення та масштабних екологічних наслідків. У цих умовах особливого значення набула діяльність міжнародних організацій, які не лише фіксують ризики, а й формують глобальний порядок денний щодо необхідності запобігання масштабним техногенним катастрофам, особливо під час війни.

¹⁰⁶ Government of Ukraine and the United Nations. Post-Disaster Needs Assessment. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2023-10/PDNA%20Final%20and%20Cleared%20-%2016Oct.pdf> (date of access: 02.05.2026).

¹⁰⁷ Government of Ukraine and the United Nations. Post-Disaster...

¹⁰⁸ United Nations Environment Programme. Rapid Environmental...

3.2 Комунікаційна реакція ключових міжурядових організацій на техногенні загрози і катастрофи в Україні

В умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну техногенні загрози та катастрофи мають транснаціональний характер, тому особливого значення набула діяльність міжурядових організацій в контексті реагування на ці події. Для аналізу комунікаційної реакції ключових міжурядових організацій було проведено моніторинг резолюцій та заяв таких організацій як ООН та її інституцій, МАГАТЕ, Рада Європи та ОБСЄ (Див. Додаток 1). Було досліджено реакцію на такі події як загрози на ЧАЕС та ЗАЕС і Підрив Каховської ГЕС.

У межах ООН особливе значення мали резолюції Генеральної Асамблеї ООН, в яких згадується про загрози для ядерної та екологічної безпеки України, а саме:

- Резолюція A/RES/ES-11/2 (від 24.03.2022) підтверджувала зобов'язання ООН за її Статутом, повторила вимогу вийти військам РФ з території України та засудила напади на ядерні об'єкти в Україні.
- У Резолюції A/RES/78/221 (від 19.12.2023), присвячена стану дотримання прав людини на окупованих територіях України, було зазначено, що РФ «несе юридичну відповідальність як окупаційна сила за окуповану територію»¹⁰⁹, висловлено жаль з приводу підризу Каховської ГЕС та засуджено будь-які насильницькі дії на ЗАЕС, у тому числі захоплення станції, обстріли та обмеження доступу українських експертів до неї.
- Резолюція A/78/L.90 (від 05.07.2024) під назвою «Безпека та захищеність ядерних об'єктів України, включаючи Запорізьку АЕС» наголошує на вимозі залишити ЗАЕС російськими військами, а допоки цю вимогу не

¹⁰⁹ General Assembly of UN. Situation of Human Rights In the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, Including Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol. 2023.

буде виконано, то надати доступ місії МАГАТЕ до всіх зон станції та сприяти постійній фізичній присутності місії.

- У Резолюції A/RES/ES-11/7 (від 25.02.2025) висловлено стурбованість щодо впливу війни на глобальну безпеку, у тому числі ядерну, і є заклик до співпраці країн-членів ООН для забезпечення ядерної безпеки в Україні.

Окрім спеціалізованих установ ООН у сфері техногенних загроз та катастроф, було опубліковано резолюції від організацій інших сфер діяльності:

- ЮНЕСКО у Резолюції про свою діяльність в Україні (від 21.11.2023) має звернення до Генерального директора МАГАТЕ про стеження за станом довкілля після катастрофи та створення комплексного плану оцінки впливу катастрофи на навколишнє середовище.
- МОЗ опублікувала Резолюцію WHA75.11 (від 28.05.2022), в якій було зазначено про загрози катастроф на населення. Також було зроблено імплементацію цієї Резолюції (A77/13 від 14.05.2024), де зазначалося про проведення 45 базових навчальних сесій з хімічної готовності та реагування, охопивши понад 2243 клінічних лікарів, та 20 навчальних сесій з радіаційної готовності лікарень, охопивши понад 400 клінічних лікарів¹¹⁰.

Комунікаційна реакція ООН різниться в залежності від тематики обговорюваної проблеми.

Тема загроз на ЧАЕС вперше була піднята 25 лютого 2022 року на засіданні Ради Безпеки ООН. У записі засідання вказано, що питання ЧАЕС піднімалися Постійним представником України в ООН Сергієм Кислицею, в контексті окупації станції російськими військами. Було також зазначено про

¹¹⁰ World Health Organization. Health emergency in Ukraine and refugee-receiving and -hosting countries, stemming from the Russian Federation's aggression. 2022.

низький рівень радіації в зоні ЧАЕС та що це не несе загрози, про що заявляв про це Генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі ¹¹¹.

Також тема ЧАЕС піднімалася на засіданнях Ради Безпеки ООН у березні 2022 року, після деокупації станції. У заявах зазначено, що за ситуацією постійно стежить МАГАТЕ, аби не допустити аварії, тому здебільшого реагування відбулося через Агентство.

Загалом, Агенство уважно спостерігало за ситуацією з моменту початку збройної агресії РФ і окупації станції в перші її дні. Генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі неодноразово згадував про загрози на ЧАЕС внаслідок військових дій. 24 лютого 2022 року було опубліковано заяву про те, що його повідомила Україна про «невідомі збройні сили» взяли під контроль територію ЧАЕС і що підтримується постійний контакт з українською стороною ¹¹².

Також він заявляв, що ситуація в Україні є «безпрецедентною» і що має бути забезпечена безпека на ядерних об'єктах. Окрім цього, «вкрай важливо, щоб збройний конфлікт та діяльність на місцях навколо... ядерних об'єктів України жодним чином не переривали та не загрожували роботі об'єктів чи людей, які працюють на них та навколо них»¹¹³.

Задля спостереження за ситуацією на станції відправлялися тимчасові місії Агентства, з січня 2023 року діє постійна місія під назвою ISAMICH, так як «необхідно захистити цей об'єкт, який досі перебуває в дуже крихкій і нестабільній ситуації»¹¹⁴.

¹¹¹ IAEA. IAEA Director General Statement on the Situation in Ukraine. 2022. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/pressreleases/iaea-director-general-statement-on-the-situation-in-ukraine> (date of access: 02.05.2026).

¹¹² IAEA. IAEA Director General Statement on the Situation in Ukraine. 2022. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/pressreleases/iaea-director-general-statement-on-the-situation-in-ukraine> (date of access: 02.05.2026).

¹¹³ IAEA / UKRAINE. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d271/d2715228> (date of access: 02.05.2026).

¹¹⁴ IAEA / UKRAINE CHORNOBYL SITE. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d300/d3002516> (date of access: 02.05.2026).

Тема загроз на ЗАЕС піднімалася на засіданнях Ради Безпеки ООН до 2024 року включно. Здебільшого це були звернення від Рафаеля Гроссі стосовно ситуації на ЗАЕС, що включає себе повідомлення про обстріли та загальний стан станції, анонсування і підсумки візитів на ЗАЕС, підсумки роботи та інше. Ключовою подією стала презентація Раді Безпеки ООН 30 травня 2023 року Рафаелем Гроссі п'ятьох принципів, що допоможуть запобігти ядерній аварії на ЗАЕС, якими керуються і донині ¹¹⁵.

Крім Генерального директора МАГАТЕ, були заяви і від інших високопосадовців ООН. На засіданнях висловлював занепокоєння ситуацією на ЗАЕС Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш, який заявив, що «здоровий глузд і співпраця мають бути орієнтирами на подальші дії» і що «будь-які дії, які можуть поставити під загрозу фізичну цілісність, безпеку чи захист атомної станції, є неприйнятними»¹¹⁶.

Пролунала заява також від помічника Генерального секретаря з питань Європи, Центральної Азії та Америки Мірослав Єнча, який заявив, що «наслідки ядерної аварії – навмисної чи ні – можуть бути катастрофічними для всіх нас»¹¹⁷.

Представник Франції в ООН Ніколя де Рів'єра висловив занепокоєння ситуацією на ЗАЕС і у своїй заяві наголосив на важливості того, щоб МАГАТЕ могло повною мірою виконувати свій мандат щодо контролю безпеки українських атомних електростанцій ¹¹⁸.

¹¹⁵ IAEA. IAEA Director General's Introductory Statement to the Board of Governors. IAEA. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/statements/iaea-director-generals-introductory-statement-to-the-board-of-governors-3-june-2024> (date of access: 02.05.2026).

¹¹⁶ UN / UKRAINE NUCLEAR PLANT. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d292/d2929543> (date of access: 02.05.2026).

¹¹⁷ UN / UKRAINE. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d319/d3196026> (date of access: 02.05.2026).

¹¹⁸ UN / FRENCH AMBASSADOR RIVIERE. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d292/d2928230> (date of access: 02.05.2026).

Про ситуацію на станції Рафаель Гроссі неодноразово казав, що вона «залишається нестабільною», обстріли поблизу станції «підвищили ризик ядерної аварії» та «наслідки таких дій є надто серйозними»¹¹⁹.

Для забезпечення глобальної ядерної безпеки, а також контролю за роботою станції та недопущенням катастрофи, з вересня 2022 року МАГАТЕ має постійну місію на ЗАЕС. Окрім цього, Рафаель Гроссі відвідував особисто станцію п'ять разів, останній візит було зроблено 4 вересня 2024 року. Більшість візитів була після повідомлень щодо серйозних ситуацій, які загрожують функціонуванню ЗАЕС (після підриву Каховської ГЕС, пожежі на градирні станції тощо). Під час візитів ведеться фото- та відеозйомка, що наочно показує стан об'єктів та ситуації на ЗАЕС. На прес-конференціях після візитів він заявляв журналістам, що на станції «ситуація серйозна», «наслідки є реальними» та є «зростання напруженості в регіоні»¹²⁰.

Також Рафаель Гроссі під час виступів перед Радою керуючих МАГАТЕ заявляв про підсумки роботи місій, стан ядерних об'єктів в Україні, загрози роботі на ЗАЕС. У цих заявах він наголошував на важливості співпраці **обох сторін**, тому неодноразово зустрічався із представниками «Росатому» та був на зустрічах у Москві та Калінінграді¹²¹.

Тема підриву Каховської ГЕС також була піднята на рівні Ради Безпеки: 6 червня 2023 року, коли відбулася катастрофа, було проведено брифінг. Про підсумки брифінгу журналістам 9 червня розповів заступник Генерального секретаря з гуманітарних питань Мартін Гріффітс, а саме що

¹¹⁹ IAEA / ZAPORIZHZHIA PLANT UPDATE. URL:

<https://media.un.org/unifeed/en/asset/d293/d2931219> (date of access: 02.05.2026).

¹²⁰ IAEA / GROSSI ZAPORIZHZHYA PRESSER. UNifeed. URL:

<https://media.un.org/unifeed/en/asset/d305/d3058617> (date of access: 02.05.2026).

¹²¹ IAEA / GROSSI UKRAINE ZAPORIZHZIA. UNifeed. URL:

<https://media.un.org/unifeed/en/asset/d317/d3170684> (date of access: 02.05.2026).

ООН та інші гуманітарні організації вже активізувалися і надають допомогу постраждалим ¹²². Також у день катастрофи Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш виступив із заявою щодо підриву Каховської ГЕС, в якій було сказано, що ООН «не має доступу до незалежної інформації про обставини, що призвели до руйнування»¹²³. Окрім цього, Мартін Гріффітс дав інтерв'ю, в якому розповідає про етапи допомоги після катастрофи: перший – це негайна допомога постраждалим; на другому етапі буде підраховано гуманітарні наслідки катастрофи; третій етап полягатиме у розгляді економічних та екологічних наслідків для України ¹²⁴.

МАГАТЕ відреагувало на руйнування Каховської ГЕС насамперед у контексті потенційних ризиків для безпечного функціонування Запорізької атомної електростанції, оскільки Каховське водосховище було основним джерелом води для охолодження її реакторів. З метою особистої оцінки ситуації МАГАТЕ Рафаель Гроссі через тиждень після катастрофи відвідав ЗАЕС. За результатами візиту він заявив, що безпосередньої загрози ядерній безпеці на той момент не зафіксовано, однак ситуація потребує постійного контролю з боку міжнародних експертів ¹²⁵.

Комунікаційна реакція МАГАТЕ не обмежувалася лише інформуванням про стан Запорізької АЕС. На засіданні Ради керуючих агентства було оголошено про запуск програми допомоги Херсонській області ISAMKO, спрямованої на подолання наслідків затоплення та підтримку управління ризиками, пов'язаними з повінню ¹²⁶.

¹²² UN / HUMANITARIAN GRIFFITHS INTERVIEW. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d305/d3054054> (date of access: 02.05.2026).

¹²³ UN / UKRAINE NOVA KAKHOVKA DAM. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d305/d3051803> (date of access: 02.05.2026).

¹²⁴ UN / HUMANITARIAN...

¹²⁵ IAEA / GROSSI ZAPORIZHZHYA...

¹²⁶ Assistance to Ukraine. IAEA. URL: <https://www.iaea.org/topics/response/nuclear-safety-security-and-safeguards-in-ukraine/assistance> (date of access: 02.05.2026)

Стосовно *позиціонування РФ* щодо техногенних загроз та катастроф, то немає прямих звинувачень у відповідальності за загрози та катастрофи. ООН, як гарант міжнародного миру, прагне зберігати нейтральну позицію та уникає однозначних політичних оцінок, а також РФ є постійним членом Ради Безпеки ООН та може ветувати рішення. Через ці причини у заявах ООН та МАГАТЕ використовуються нейтральні формулювання: «обидві сторони», «після окупації станції», «власник станції зробив би одне, а ті, хто контролює станцію, роблять інше», «військова активність», «реактори були уражені – навмисно чи ненавмисно».

Говорячи про удари біля ЗАЕС, то Рафаель Гроссі не зазначає відповідального за військові дії і самі ці прильоти називає «випадок насильства, коли снаряд врізався в будівлю дуже близько до реактора»¹²⁷.

Про присутність російських військових на станції він каже теж нейтрально, що «Ми маємо цю унікальну безпрецедентну ситуацію, коли українська атомна електростанція контролюється російськими окупаційними силами, що створює ситуацію, коли оператори, люди, український народ, співробітники та професійні експерти, які там працюють, співіснують, а також присутні російські ядерні експерти та військові»¹²⁸.

Сам Рафаель Гроссі наголошував на «необхідності залишатися поза політичними дискусіями», тому він співпрацює і з російською стороною для досягнення ядерної безпеки: «Я також розмовляю з Росією, як і слід, оскільки ця електростанція знаходиться під контролем Росії»¹²⁹.

Варто згадати, що на засіданні Ради Керуючих МАГАТЕ 9 вересня 2024 року було піднято питання й Курської АЕС на території РФ як «об'єкта ризику в російському регіоні Курськ» і що «жодна АЕС не повинна бути військовою

¹²⁷ IAEA / GROSSI PRESS CONFERENCE. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d273/d2732442> (date of access: 02.05.2026).

¹²⁸ IAEA / GROSSI ZAPORIZHZHYA...

¹²⁹ IAEA / UKRAINE UPDATE. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d288/d2883757> (date of access: 02.05.2026).

ціллю»¹³⁰; також було здійснено туди візит Рафаелем Гроссі для оцінки ризиків ядерної безпеки.

Поряд із діяльністю ООН та МАГАТЕ окрему роль у документуванні техногенних катастроф в Україні мають Рада Європи та ОБСЄ.

На відміну від технічного моніторингу та оцінки збитків, Рада Європи підходила з точки зору захисту прав людини та верховенства права, що визначило інший акцент у фіксації наслідків агресії. Ключовими прийнятими документами організаціями є:

- Резолюція ПАРЄ 2463 «Подальша ескалація агресії РФ проти України» (від 13.10.2022), яка засуджує вторгнення РФ в Україну і закликає до повного виходу російських військ з усіх ядерних об'єктів України та припинення використання ядерної енергії як інструмент шантажу.
- Резолюція ПАРЄ 2539 (2024) «Підтримка відбудови України» (від 16.04.2024), де фіксується масштаб руйнувань, включно з наслідками підриву Каховської ГЕС, як частину загального збитку від агресії РФ. Також наголошується на механізмі компенсації за рахунок заморожених активів РФ.
- Резолюція ПАРЄ 2575 (2024) «Вшанування пам'яті 90-ї річниці Голодомору» (від 03.10.2024) розглядає підрив Каховської ГЕС у контексті продовольчої безпеки та зброї голоду, також надає конкретну цифру збитків (387,71 млн дол.) і втрат зрошуваних угідь.
- Резолюція 2588 «Європейська відданість справедливому і тривалому миру в Україні» (від 30.01.2025) визначає ядерну безпеку одним із ключових пріоритетів мирного врегулювання війни і також фіксує посилену ядерну риторику РФ як загрозу для всієї Європи.

¹³⁰ IAEA / GROSSI BOARD OF GOVERNORS. UNifeed. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d325/d3252475> (date of access: 02.05.2026).

- Резолюція ПАРЄ 2598 (2025) «Агресивна війна Росії проти України: необхідність забезпечити відповідальність і уникнути безкарності» (від 09.04.2025), наголошує на необхідності притягнути РФ до відповідальності за всі воєнні злочини, включно з діями на ядерних об'єктах і Каховській ГЕС. Також є підтримка заснування Спеціального трибуналу.

Тема загроз на ЧАЕС фігурує в заявах та документах у загальному контексті ядерних ризиків від агресії РФ разом із загрозами на ЗАЕС. Резолюція 2506 (2023) ПАРЄ конкретно називає загрози на атомних електростанціях «порушенням міжнародного права» і «ядерним шантажем»¹³¹.

Тема загроз на ЗАЕС розглядалася теж здебільшого в контексті загальної загрози ядерної безпеки. У Резолюції 2463 (2022 р.) ПАРЄ вперше чітко кваліфікувала «незаконну окупацію і милітаризацію» ЗАЕС як порушення міжнародного права і поставила питання про відповідність РФ статусу постійного члена Ради Безпеки ООН, яка має нести особливу відповідальність за ядерне нерозповсюдження¹³². У Резолюції 2506 (2023 р.) вперше було публічно зафіксовано можливість навмисного теракту: «Асамблея висловлює найсерйозніше занепокоєння тим, що Російська Федерація може планувати здійснити навмисний напад або навмисно спровокувати інцидент на Запорізькій атомній електростанції»¹³³. У тій же резолюції ПАРЄ охарактеризувала окупацію станції як «ядерний шантаж в порушення Конвенції з ядерної безпеки та гарантій МАГАТЕ».

¹³¹ Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Political consequences of the Russian Federation's war of aggression against Ukraine. 2023. URL: <https://pace.coe.int/en/files/32994/html>

¹³² Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Further escalation in the Russian Federation's aggression against Ukraine. 2022. URL: <https://pace.coe.int/en/files/31390/html?utm>.

¹³³ Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Political consequences...

Також важливо зазначити, що РЄ підтримує МАГАТЕ у діях задля збереження глобальної ядерної безпеки: вона неодноразово наголошувала на необхідності забезпечення постійної присутності експертів МАГАТЕ на українських ядерних об'єктах, а також підтримувала місії агентства та закликала до виведення російських військ з території навколо ЗАЕС.

Тема підриву Каховської ГЕС одразу була піднята в день катастрофи: 6 червня було оприлюднено спільну заяву трьох найвищих посадовців організації: Президента Комітету міністрів, Президента ПАРЄ та Генерального Секретаря. Заява засуджувала «нерозважливий акт» у «найрішучіших виразах» і робила акцент на тому, що наслідки виходять за межі гуманітарної кризи й несуть «потенційно небезпечні наслідки для навколишнього середовища, енергетичної безпеки та ядерної безпеки, які можуть вийти за межі України»¹³⁴.

22 червня ПАРЄ ухвалила Резолюцію 2506, де підриг дамби отримав правову кваліфікацію: «воєнний злочин і екоцид», здійснений «з метою затримати український контрнаступ», що «підтверджує варварство воєнної машини Путіна»¹³⁵. Така чітка класифікація дозволила у майбутньому легітимізувати подальші правові претензії: Резолюція 2575, яка була приурочена до роковин Голодомору, вже вписала підриг ГЕС у ширший концепт «зброї голоду», провівши паралель з минулим і додатково підкріпивши твердження числами нанесеної шкоди, що вже характеризує документ не як звичайний акт засудження¹³⁶.

¹³⁴ Council of Europe. Destruction of the Nova Kakhovka dam in the Kherson region of Ukraine: statement by Council of Europe leaders. 2023. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/destruction-of-the-nova-kakhovka-dam-in-the-kherson-region-of-ukraine-statement-by-council-of-europe-leaders>.

¹³⁵ Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Political consequences...

¹³⁶ Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Commemorating the 90th anniversary of the Holodomor – Ukraine once again faces the threat of genocide. 2024. URL: <https://pace.coe.int/en/files/33896>.

Організація *позиціонує РФ* як прямого агресора та винуватця всіх техногенних загроз та катастроф в Україні. На підтвердження цьому, ще 16 березня 2022 року було призупинено членство РФ в Раді Європи, також вона закликала РФ «негайно та беззастережно припинити свої військові операції в Україні»¹³⁷.

ОБСЄ є більш обережною у своїх заявах, так як РФ залишається державою-членом організації. Ключовими прийнятими документами є:

- Бірмінгемська декларація Парламентської Асамблеї ОБСЄ (від 06.07.2022), яку було прийнято на 29-й щорічній сесії, засуджує агресію РФ і уряди країн «закликає активізувати орієнтовані на результат посередницькі зусилля та переговори в рамках існуючих платформ для врегулювання конфліктів»¹³⁸
- Ванкуверська декларація Парламентської Асамблеї ОБСЄ (від 04.07.2023) засуджує знищення Каховської дамби як «злочин екоциду» і використання ЗАЕС «як щит для своїх атак проти різних українських населених пунктів»¹³⁹.
- Бухарестська декларація Парламентської Асамблеї ОБСЄ (від 03.07.2024) підкреслює «повну відповідальність РФ» за погіршення умов на ЗАЕС і «безвідповідальне нехтування зобов'язаннями» з

¹³⁷ Consequences of the Russian Federation's aggression against Ukraine. Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 2022. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29885/html> (date of access: 02.05.2026)

¹³⁸ Parliamentary Assembly of the OSCE. Birmingham Declaration of the OSCE Parliamentary Assembly: Adopted at the Twenty-Ninth Annual Session, Birmingham, 2–6 July 2022. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2022-birmingham/4409-birmingham-declaration-eng/file>.

¹³⁹ Parliamentary Assembly of the OSCE. Vancouver Declaration and Resolutions: Adopted at the Thirtieth Annual Session of the OSCE Parliamentary Assembly, Vancouver, 30 June--4 July 2023. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2023-vancouver/declaration-29/4744-vancouver-declaration-eng/file>.

ядерної безпеки, а також повторює тезу про те, що знищення Каховської дамби є «актом екоциду»¹⁴⁰.

Тема загроз на ЧАЕС була піднята в заяві 7 квітня 2022 року Генерального Секретаря ОБСЄ Гельги Марії Шмід, де вона назвала ризики для Чорнобильської та Запорізької АЕС першими серед потенційно катастрофічних екологічних загроз, спричинених бойовими діями. Окремо Шмід звернула увагу на «проблеми, що виникли в боротьбі з лісовими пожежами поблизу Чорнобильського ядерного реактора через військові дії в цьому районі» та акцентувала на транскордонному характері цієї загрози¹⁴¹.

Тема загроз на ЗАЕС неодноразово піднімалися на засіданнях Постійної Ради. У жовтні та листопаді 2022 року ЄС на засіданнях сформулював ключові вимоги, які надалі повторювалися: «негайно, повністю і беззастережно вивести всі сили та техніку» зі станції і «повернути контроль над електростанцією українській владі»¹⁴². Також у жовтні була спільна заява держав-членів Постійної Ради ОБСЄ, де засуджуються дії РФ на ЗАЕС і «безвідповідальна ядерна риторика»¹⁴³.

Окремо тема ЗАЕС піднімалася у деклараціях Парламентської Асамблеї ОБСЄ. У Ванкуверській декларації (2023 р.) Асамблея висловила «глибоке занепокоєння безвідповідальною поведінкою Російської Федерації – атаками

¹⁴⁰ Parliamentary Assembly of the OSCE. Bucharest Declaration of the OSCE Parliamentary Assembly: Adopted at the Thirty-First Annual Session, Bucharest, 29 June–3 July 2024. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2024-bucharest/declaration-30>.

¹⁴¹ OSCE. OSCE Secretary General calls for vigilance as fighting increases long-term environmental risks in Ukraine. URL: <https://www.osce.org/secretary-general/515292> (date of access: 02.05.2026).

¹⁴² Delegation of the European Union to OSCE. EU Statement on the Russian Federation's ongoing aggression against Ukraine, including illegal attempts to legalize the occupation of the eastern Ukraine. 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/vienna-international-organisations/osce-permanent-council-1392-vienna-6-october-2022_en (date of access: 02.05.2026).

¹⁴³ Delegation of the European Union to OSCE. EU Statement on the Russian Federation's ongoing aggression against Ukraine. 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/vienna-international-organisations/osce-permanent-council-1398-vienna-10-november-2022_en (date of access: 02.05.2026).

на ядерні електростанції в Україні, включаючи Запорізьку АЕС...розміщенням на її території військової техніки та використанням Запорізької АЕС як щита для атак проти різних українських населених пунктів, що призводить до масштабних бойових дій на території та навколо ЗАЕС і створює безпрецедентний ризик ядерної катастрофи»¹⁴⁴.

У Бухарестській декларації Парламентська Асамблея ОБСЄ посилила правову кваліфікацію, зосередившись на питанні відповідальності. Асамблея висловила «серйозну стурбованість безвідповідальним нехтуванням Російською Федерацією своїми зобов'язаннями у сфері ядерної безпеки та підкреслила повну відповідальність Російської Федерації за погіршення умов на тимчасово окупованій Запорізькій атомній електростанції»¹⁴⁵.

Тема підриву Каховської ГЕС розглядається через екологічний та економічний вимір. Офіс Координатора ОБСЄ з економічної та екологічної діяльності опублікував 8 червня 2023 року детальну оцінку наслідків, розкладаючи їх на кілька взаємопов'язаних вимірів: безпосередня загроза населенню і продовольча безпека, ризик для ядерної безпеки ЗАЕС через падіння рівня води в резервуарі, масштабне екологічне забруднення і загроза промисловій та критичній інфраструктурі нижче за течією¹⁴⁶. Окрім цього, у заяві було зазначено, що Україна звернулася по допомогу до організації і було підтверджено готовність організації координувати свою допомогу з ООН та українською владою.

Також Ванкуверська декларація, у свою чергу, надала катастрофі правовий і нормативний вимір: підриг дамби засуджено як «злочин екоциду», а парламентарі закликали парламенти держав-членів закріпити поняття екоциду в національному та міжнародному праві, що є рідкісним прикладом

¹⁴⁴ Parliamentary Assembly of the OSCE. Vancouver Declaration...

¹⁴⁵ Parliamentary Assembly of the OSCE. Bucharest Declaration...

¹⁴⁶ Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. The OSCE stands ready to support Ukraine in addressing the consequences of Nova Kakhovka dam destruction. 2023. URL: <https://ocea.osce.org/ocea/545680> (date of access: 02.05.2026).

переходу від засудження конкретного інциденту до системної законодавчої пропозиції.

Стосовно *позиціонування РФ*, то організація обережна у висловлюваннях стосовно РФ, проте спостерігається цікава динаміка. У документах, де РФ як член організації має право вето, немає прямих звинувачень, у той самий час спільні заяви груп держав-учасниць мають більш різку риторичку стосовно відповідальності РФ, таким чином ставши “обхідним каналом” комунікації.

При цьому навіть у тих документах, де уникається пряме звинувачення РФ, позиціонування організації залишається однозначним через контекст. Наприклад, заява про Каховську ГЕС, де формально не названо агресора, тим не менш чітко фіксує, що катастрофа потребує «повної оцінки» і що Україна звернулася по допомогу, що саме по собі є констатацією того, хто є потерпілою стороною.

Також у самих деклараціях Асамблеї зазначено про відповідальність РФ: вона стурбована «безвідповідальним нехтуванням Російською Федерацією своїми зобов'язаннями щодо ядерної безпеки» та «безвідповідальною поведінкою Російської Федерації».

Таким чином, аналізуючи реакцію міжурядових організацій на техногенні загрози та катастрофи, на прикладі ситуацій навколо ЧАЕС, ЗАЕС і руйнування Каховської ГЕС, бачимо що міжурядові організації реагували у різних площинах. На рівні Ради Безпеки ООН проводилися засідання щодо цих подій, а МАГАТЕ, як спеціалізована установа ООН з практичним механізмом реагування, забезпечило безперервний моніторинг і технічну допомогу на місці. У свою чергу, Рада Європи та ОБСЄ надали правову кваліфікацію цим подіям.

3.3 Оцінка ефективності міжнародної комунікаційної реакції у контексті підтримки України

Оцінка ефективності комунікаційної реакції міжурядових організацій на техногенні загрози та катастрофи є неоднозначною, оскільки визначається комплексом різних чинників. Насамперед, це мандат організації, особливості системи прийняття рішень, членство держав-агресорів та рівень розвитку комунікаційних зв'язків в організації, які зумовлюють суттєві відмінності у підходах різних організацій до реагування на одні й ті самі події. Проаналізувавши комунікаційну політику ключових міжурядових організацій, можемо оцінити їхню реакцію на прикладах найбільш знакових техногенних загроз і катастроф в Україні, а саме на окупації ЧАЕС та ЗАЕС і руйнування Каховської ГЕС.

Тема *загроз на ЧАЕС* була піднята ООН 25 лютого 2022 року, було скликано засідання Ради Безпеки, на якому питання окупації підняв представник України. Тоді було зазначено, що за ситуацією на станції слідкує МАГАТЕ. У свою чергу, Агентство відреагувало ще в день захоплення станції: Гроссі опублікував заяву про те, що Україна повідомила про взяття станції під контроль «невідомими збройними силами», а також він підтвердив підтримання постійного контакту з українською стороною. Також тема загроз на ЧАЕС піднімалася на засіданнях Ради Безпеки після деокупації, а практичне реагування здійснювалося через МАГАТЕ: агентство направляло тимчасові місії на станцію, а з січня 2023 року там діє постійна місія ISAMICH, створена через те, що об'єкт «досі перебуває в дуже крихкій і нестабільній ситуації».

Окрім цього, Чорнобильську АЕС відвідував Рафаель Гроссі двічі: 26 квітня 2022 року та 26 квітня 2026. Ці візити були приурочені до роковин

Чорнобильської катастрофи 1986 року, що також несе символічний характер¹⁴⁷.

Рада Європи та ОБСЄ відреагували декларативними позиціями «стурбованості» щодо ЧАЕС в контексті загальних загроз для ядерної безпеки України та світу.

Реакція на загрози на ЗАЕС поєднувала декларативний та практичний виміри. Рада Безпеки ООН регулярно заслуховувала звернення Рафаеля Гроссі щодо ситуації на станції, високопосадовці організацій висловлювали стурбованість, однак ключовим практичним результатом стала презентація Гроссі Раді Безпеки у травні 2023 року п'яти принципів захисту ЗАЕС, які й досі слугують основою для міжнародного реагування на ядерні загрози в умовах збройного конфлікту.

Реакція ООН *на загрози на ЗАЕС* поєднувала декларативний та практичний виміри. Рада Безпеки регулярно заслуховувала звернення Рафаеля Гроссі щодо ситуації на станції, також були вираження стурбованості високопосадовцями організації. Ключовим практичним наслідком реакції є презентація Генеральним директором МАГАТЕ Раді Безпеки п'ятох принципів, що мають допомогти у запобіганню аварії на ЗАЕС, якими керуються і донині.

МАГАТЕ, що має практичний механізм реагування і може бути фізично присутнім на місці, веде безперервний моніторинг ситуації на ЗАЕС через постійні місії на станціях, про що повідомляє кожен тиждень через прес-релізи на своєму офіційному сайті. Окрім присутності на об'єктах, організація допомагає у технічному та грошовому вимірах. Із листопада 2023 року

¹⁴⁷ IAEA. IAEA Chief Grossi to Head Assistance Mission to Ukraine's Chernobyl Nuclear Power Plant Next Week. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/pressreleases/iaea-chief-grossi-to-head-assistance-mission-to-ukraines-chernobyl-nuclear-power-plant-next-week> (date of access: 02.05.2026).

МАГАТЕ надало Україні обладнання для атомних електростанцій на суму 8,5 мільйона євро¹⁴⁸ і також допомагає з медичним обладнанням¹⁴⁹.

Рада Європи та ОБСЄ відреагували через заяви та резолюції, які сформуvalи правове підґрунтя для притягнення РФ до відповідальності. У резолюціях ПАРЄ згадувалося про незаконність дій РФ стосовно України, а також було зазначено про підтримку діяльності МАГАТЕ у сфері забезпечення глобальної ядерної безпеки. ОБСЄ у своїх заявах сформулювала вимоги про виведення військової техніки зі станції та повернути контроль українській владі. Також у Ванкуверській декларації 2023 року було зазначено про використання ЗАЕС як щита для атак проти населених пунктів, у Бухарестській декларації 2024 року зазначено про повну відповідальність РФ за погіршення умов на ЗАЕС.

Комунікаційна реакція на *підриw Каховської ГЕС* організацій різниться. В ООН вона була повільною, що викликало критику: у день підриwu ООН у соцмережах було опубліковано привітання з Днем російської мови і лише через півдобу відреагувала на катастрофу, що стало показовим прикладом комунікаційного провалу в момент гострої кризи. Після катастрофи Україна терміново скликала засідання в Раді Безпеки ООН, на якому Росія звинуватила в техногенній катастрофі Україну. Про відповідальність РФ за катастрофу ніде не зазначено, а Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш заявив, що ООН не має доступу до інформації для незалежної перевірки причин руйнування Каховської ГЕС.

¹⁴⁸ Ukrinform. МАГАТЕ від початку війни надало Україні обладнання для АЕС на €8,5 мільйона. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3835677-magate-vid-pocatku-vijni-nadalo-ukraini-obladnanna-dla-aes-na-85-miljona.html> (дата звернення: 02.05.2026).

¹⁴⁹ Update 348 – IAEA Director General Statement on Situation in Ukraine. *IAEA*. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/pressreleases/update-352-iaea-director-general-statement-on-ukraine> (date of access: 02.05.2026).

Допомогу ООН надала не одразу, що викликало шок в Президента України Володимира Зеленського. 7 червня він заявив виданню *BILD* про те, що «Ми не отримали жодної відповіді. Я шокований. А якщо відповідь і була, то вона була “дуже дипломатичною”»¹⁵⁰. Тільки 8 червня ООН запропонувала допомогу, через 2 дні від підриву, після зустрічі Координатора ООН Деніса Брауна з Міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою, за умов гарантії безпеки місії. Допомога включала в себе питну воду, грошову та психологічну допомогу для понад 16 000 постраждалих¹⁵¹.

Реакція МАГАТЕ була здебільшого в контексті загрози для ЗАЕС. Уже в день катастрофи Рафаель Гроссі виступив перед Радою керуючих організації з приводу підриву і що це несе реальну загрозу для аварії на електростанції, а також додав, що він активно працює над узгодженням, організацією та керівництвом місії на станцію. 15 червня, через 9 днів, він відвідав особисто ЗАЕС, фіксуючи на камеру шлях до станції та що на ній відбувається.

Крім моніторингу за ЗАЕС, МАГАТЕ оголосили програму допомоги Херсонській області під назвою «Місія МАГАТЕ з підтримки та допомоги Херсонській області» (ISAMKO), яка спрямована на підтримку України у боротьбі з наслідками повені. У допомогу входить закупівля обладнання та матеріалів, технічна підтримка, консультації стосовно оцінки цілісності цивільних споруд, безпеки питної води, здоров'я людини, продовольства та сільського господарства¹⁵².

Про відповідальність РФ за підриг Каховської ГЕС не вказано у жодній із заяв.

¹⁵⁰ Paul Ronzheimer, Vadim Moissenko und Giorgos Moutafis (Fotos). Ukraine-Präsident Selenskyj: Das bedeutet der Dambruch für die Gegenoffensive. *BILD*. URL: <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/ukraine-praesident-selenskyj-das-bedeutet-der-dambruch-fuer-die-gegenoffensive-84247066.bild.html> (date of access: 02.05.2026).

¹⁵¹ UN / UKRAINE NOVA...

¹⁵² Assistance to Ukraine. IAEA...

ОБСЄ та Рада Європи на підри́в Каховської ГЕС відреагували переважно на рівні заяв та засудження. ОБСЄ не мала прямих інструментів реагування на місці події через припинення мандату Спеціальної Моніторингової Місії у 2022 році. Рада Європи кваліфікувала подію як екоцид та воєнний злочин у своїх резолюціях, однак конкретних операційних механізмів реагування не мала.

Таким чином, ефективність комунікаційної реакції міжурядових організацій на техногенні загрози та катастрофи в Україні є диференційованою і визначається інституційною конфігурацією кожної організації – її мандатом, механізмами прийняття рішень, наявністю практичних інструментів реагування, складністю внутрішніх бюрократичних процедур та неформальним рівнем зв'язків всередині самої організації, впливом РФ в середовищі її діяльності. ООН, попри широкий мандат і ресурси, зазнала критики за інституційну повільність у контексті реагування на підри́в Каховської ГЕС. Натомість, Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) продемонструвало найвищу практичну ефективність завдяки фізичній присутності на місці та налагодженим комунікаційним каналам, однак реакція була зосереджена лише на загрози для АЕС через спеціалізацію Агентства суто на ядерній сфері. Рада Європи та ОБСЄ відреагували у нормативно-правовому вимірі, що відповідає їхньому мандату та є важливим внеском у формування довгострокових механізмів відповідальності РФ.

Висновки до розділу:

Підсумовуючи, було проаналізовано комунікаційну реакцію міжурядових організацій щодо техногенних загроз та катастроф в Україні в період повномасштабного вторгнення. Реакція досліджувалася на найбільш резонансних прикладах загроз та катастроф в Україні, а саме загрози, пов'язані з Чорнобильською та Запорізькою АЕС, та підри́в Каховської ГЕС.

Ці події мають транснаціональні наслідки на довкілля та становлять глобальну ядерну небезпеку.

У висновку, комунікація міжурядових організацій залежить від мандату організації, особливостями комунікаційних каналів, наявністю механізмів практичного реагування та чи є РФ членом організації та має право вето. На найвищому рівні ООН було зроблено заяви та прийнято резолюції, практичне реагування відбулося через спеціалізовану установу, МАГАТЕ, мандат якої дозволяє реагувати на місці. Проте через членство РФ заяви мали нейтральну тональність без прямого зазначення відповідального. У свою чергу Рада Європи та ОБСЄ не мають таких обмежень, тому змогли закласти правову основу через заяви та офіційні документи для притягнення до відповідальності РФ.

ВИСНОВКИ

Згідно з поставленими завданнями на основі результатів бакалаврського дослідження можна сформулювати наступні висновки:

1. Охарактеризовано теоретико-методологічні засади дослідження. Розкрито понятійний категоріальний апарат дослідження. Проаналізовано науковий доробок, присвячений аналізу різнопланових аспектів дослідження, зокрема специфіці діяльності міжурядових організацій та особливостей їхньої інформаційної діяльності, механізмів реагування організацій на техногенні загрози та катастрофи, характеру техногенних загроз та катастроф в Україні в період повномасштабного вторгнення та комунікаційної реакції ключових організацій на кризові ситуації, що відбувалися.

Розкрито джерельну базу дослідження, яка складається з таких типів джерел: офіційні документи міжурядових організацій, офіційні заяви та виступи високопосадовців організацій, пресрелізи організацій та повідомлення ЗМІ, а також аналітичні звіти і доповіді місій організацій.

Для досягнення мети дослідження було застосовано такі методи як статистичний аналіз для роботи з кількісними показниками у звітах, методи моніторингу та контент-аналізу для відстеження комунікаційної діяльності, а для порівняння комунікаційних реакцій міжнародних організацій застосовано методи аналогії та порівняння.

2. Проаналізовано діяльність міжурядових організацій в контексті запобігання, моніторингу та ліквідації техногенних загроз та катастроф. Доведено, що міжурядові організації сформували розгалужену систему реагування на техногенні загрози та катастрофи. У рамках системи ООН ключову роль відіграють МАГАТЕ – технічний моніторинг і нормативне регулювання у ядерній сфері, ЮНЕП – екологічна оцінка та документування збитків, ПРООН – гуманітарна допомога та допомога у відновленні. У рамках ЄС центральне місце посідає Механізм цивільного захисту, що інтегрує

функції підготовки, запобігання та реагування, а галузеву експертизу забезпечують Європейське агентство з довілля та Європейська група регуляторів ядерної безпеки. Рада Європи та ОБСЄ долучаються до цього порядку денного через правову кваліфікацію подій та механізми відповідальності. Спільним для всіх організацій є те, що їхня ефективність значною мірою визначається розгалуженою мережею локальних партнерств.

3. Інформаційна політика міжурядових організацій є нормативно обумовленою, так як її зміст визначається установчими документами та балансом інтересів держав-членів. Кризова комунікація будується на заздалегідь спланованих протоколах з опорою на локальних партнерів як основних виконавців на місці.

Також визначено особливості формування наративів щодо техногенних загроз та катастроф. Через наративи організації формують міжнародний порядок денний і визначають, які загрози визнаються пріоритетними. При цьому самі організації виступають платформою для поширення наративів держав-членів. Цим активно користуються як українські представники, що просувають наративи про відповідальність РФ та загрози на АЕС, так і російські, що поширюють дезінформацію, зокрема наратив про «брудну бомбу» та звинувачення України в обстрілах ЗАЕС, намагаючись таким чином легітимізувати агресію через майданчики міжурядових організацій.

4. Окреслено характер техногенних загроз та катастроф в Україні в період повномасштабного вторгнення. Найбільш резонансними серед них є ядерні загрози, пов'язані з окупацією ЧАЕС та ЗАЕС, і руйнування Каховської ГЕС. Захоплення ЧАЕС та ЗАЕС стало безпрецедентним випадком, коли збройний конфлікт відбувається на території діючих АЕС, породивши одночасно кілька взаємопов'язаних загроз: фізичне пошкодження реакторів, перебої з електропостачанням, тиск на персонал та обмеження доступу міжнародним спостерігачам. Руйнування Каховської ГЕС продемонструвало,

як знищення одного об'єкта може одночасно спричинити гуманітарну катастрофу, масштабний екологічний збиток і загрозу ядерній безпеці. За оцінками ООН, загальна сума збитків і втрат від руйнування Каховської ГЕС склала близько 14 млрд доларів, а екологічні наслідки частково є незворотними. Усі розглянуті загрози мають транскордонний характер, що зумовило активне залучення міжнародних організацій до вирішення проблемних ситуацій.

5. Проаналізовано реакцію ключових міжурядових організацій на техногенні загрози і катастрофи в Україні. Вставлено, що різниця в комунікаційних підходах міжурядових організацій визначається мандатом організацій та чи є агресор членом організації і має право вето.

МАГАТЕ як організація з механізмом фізичної присутності на місці реагувало найбільш оперативно. Агентство направляло тимчасові, а згодом і постійні місії на АЕС. Велику роль відіграли особисті візити Рафаеля Гроссі на АЕС після повідомлень про нові ризики на станціях через військові дії. Окрім оцінки ризиків в роботі АЕС, візити на ЧАЕС мали символічний характер через приурочення дат візитів до роковин Чорнобильської катастрофи. В організаціях, де РФ зберігає право вето, переважають нейтральні формулювання – удари біля ЗАЕС описувалися як «випадок насильства», а Антоніу Гутерреш у день підриву Каховської ГЕС заявив про відсутність «незалежної інформації про обставини руйнування». В організаціях з обмеженим впливом РФ риторика принципово інша: Рада Європи кваліфікувала підрив ГЕС як «воєнний злочин і екоцид», а Парламентська Асамблея ОБСЄ зафіксувала «повну відповідальність РФ» за стан ЗАЕС. Навіть в ОБСЄ, де РФ залишається членом, виробився обхідний механізм через спільні заяви груп держав-учасниць із значно різкішою риторикою, у жовтні 2022 року саме через такий формат було засуджено

«безвідповідальну ядерну риторику» Росії та висунуто вимогу вивести війська з ЗАЕС.

6. Оцінено ефективність міжнародної комунікаційної реакції у контексті підтримки України. Встановлено, що вона суттєво різниться залежно від організації та типу загрози і проявляється як у практичних діях, так і в декларативних позиціях.

МАГАТЕ продемонструвало найвищу практичну ефективність через безперервний моніторинг, щотижневі прес-релізи, особисті візити Гроссі на АЕС та поставки обладнання на суму понад 8,5 млн євро, однак фокус комунікації агентства залишався переважно в межах ядерної безпеки. ООН зазнала публічної критики за інституційну повільність під час підриву Каховської ГЕС: реальна допомога надійшла лише через два дні після публічної заяви Зеленського про її відсутність. Рада Європи та ОБСЄ реалізували свій потенціал у нормативно-правовому вимірі: кваліфікація підриву Каховської ГЕС як екоциду і воєнного злочину та фіксація відповідальності РФ за стан ЗАЕС сформували підґрунтя для майбутніх правових претензій до агресора, що є довгостроковим і важливим внеском у підтримку України.

7. Оцінено роль міжнародної комунікації у формуванні позиції щодо відповідальності РФ за техногенні загрози та катастрофи в Україні. Встановлено, що ця роль є суттєвою, однак реалізується по-різному залежно від інституційних можливостей організації.

Міжнародна комунікація формує позицію щодо відповідальності РФ через два взаємодоповнюючі виміри: фактологічне документування подій та їхню нормативно-правову кваліфікацію. ООН та МАГАТЕ, де Росія зберігає членство і важелі впливу, формували комунікацію навколо фактів і технічних ризиків, уникаючи називати відповідального. Такі формулювання, як «навмисно чи ненавмисно», «обидві сторони» або «незалежна інформація

відсутня», фактично унеможлилювали фіксацію відповідальності РФ у рамках цих організацій. Тим не менш через систематичну фіксацію порушень усіх семи стовпів ядерної безпеки сформували доказову базу, що свідчить про ненормальність ситуації.

Організації з обмеженим впливом РФ, такі як Рада Європи та ОБСЄ, діяли через інший підхід: через резолюції вони закріплювали правові кваліфікації подій, які поступово формували нормативну основу для притягнення РФ до відповідальності. Ефективність цього процесу залишається структурно обмеженою, оскільки РФ як постійний член Ради Безпеки ООН з правом вето унеможлилює формування єдиної консолідованої позиції щодо своєї відповідальності в рамках універсальних міжнародних інституцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Василюк О., ін. Знищення Каховського водосховища: наслідки для довкілля / ред.: В. Колодежна, О. Василюк. Чернівці : Друк Арт, 2025. Т. 1. 112 с. URL: <https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/znyshhennya-kahovskogo-vodoshovyshha-naslidky-dlya-dovkillya-2025.pdf>.
2. Верменич Я. Локально-регіональні рівні вітчизняного нарративу. *Український історичний журнал*. 2013. № 5. С. 4–23.
3. Державна інспекція ядерного регулювання України. ENSREG. URL: <https://snriu.gov.ua/diyalnist/mizhnarodna-diyalnist/spivrobitnictvo-z-mizhnarodnimi-organizaciyami/ensreg> (date of access: 02.05.2026).
4. Екологічна і природно-техногенна безпека України в регіональному вимірі: монографія. ДУ “Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України”, 2014. 340 с.
5. Екологічна і природно-техногенна безпека України в регіональному вимірі: монографія / М. Хвесик та ін.; ред. М. Хвесик. Київ : ДУ “Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України”, 2014. 340 с.
6. Зварич Н., Пилипець О. Вплив військових дій Російської Федерації на екологічну безпеку України. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції*. Харків, 2024. С. 96. URL: https://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20950/1/Збірник_merged.pdf.
7. Карпчук Н. П. Теоретико-методологічні основи комунікаційної політики ЄС. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини*. 2012. № 20. С. 12–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnum_2012_20_5.
8. Козаченко Т. Загрози екологічної безпеки в системі національної безпеки України. *Наукові праці ЧДУ ім. П. Могили*. 2016. Т. 281, № 269. С. 92–98.

9. Конвенція про ядерну безпеку : Міжнар. док. від 17.06.1994 № 995_023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_023#Text.
10. Копійка М. В. Модернізація політики міжнародних організацій у сфері інформаційної безпеки. *Політичне життя*. 2020. № 1. С. 102–109.
11. Коптєв О. Особливості комунікативних технологій у кризовий період міжнародних відносин. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. Т. 15, № 1. С. 120–127. URL: <https://doi.org/10.15421/352314>.
12. Котін П. Наслідки захоплення ЗАЕС важко передбачити. Потрібне негайне втручання МАГАТЕ та країн – членів ядерного клубу. URL: <https://t.me/znppatom/645>.
13. Макаренко Є. А. Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи : Автореф. дис. ... д-ра політ. наук. Київ, 2002. 41 с.
14. Мирошниченко А., Горошко О. Кризові екологічні комунікації у період воєнного часу (на прикладі Запорізької АЕС). *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2024. Т. 27, № 6. С. 60–70. URL: <https://doi.org/10.15421/1724113>.
15. Мирошниченко А. Кризові екологічні комунікації у період воєнного часу (на прикладі Каховської ГЕС). *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2023. Т. 26, № 5. С. 132–142. URL: <https://doi.org/10.15421/1723113>.
16. Мудрак Л. Комунікація і криза: як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи. Київ, 2020. URL: <https://www.prostir.ua/?library=komunikatsiya-i-kryza-yak-hromadam-protystoyaty-vyklykam-i-uspishno-diyaty-v-period-kryzy-posibnyk>.
17. Мудрак Л. Комунікація і криза: як громадам протистояти викликам і успішно діяти в період кризи: посібник. Київ, 2020. URL: <https://www.prostir.ua/?library=komunikatsiya-i-kryza-yak-hromadam-protystoyaty-vyklykam-i-uspishno-diyaty-v-period-kryzy-posibnyk>.
18. НАРАТИВ – тлумачення, орфографія. *Словник української мови*. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=наратив> (дата звернення: 02.05.2026).

19. Наукове обґрунтування системи оцінювання рівня екологічної безпеки України : наук.-аналіт. доп. / С. Іванюта та ін. ; ред. О. Суходоля. Київ : НІСД, 2026. 136 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2026.01>.
20. Немеш А. М. Інформаційна взаємодія міжнародних неурядових організацій в епоху глобалізації. *Молодий вчений*. 2016. № 4.1 (31.1). С. 79–83.
21. Омаров А. Екологічна безпека як чинник національної безпеки держави. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2016. № 2. С. 132–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_2_21.
22. Організація аварійно-рятувальних робіт: підручник / В. Г. Аветисян та ін. ; ред. В. П. Садковий. Харків, 2009. URL: <https://nuczu.edu.ua/images/menu/it-tehnologii/publish/9700.html>.
23. Постійне представництво України при міжнародних організаціях у Відні. МАГАТЕ. URL: <https://vienna.mfa.gov.ua/ustanovi-oon-u-vidni/2716-iaea>.
24. Про Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй та Міжнародного агентства з атомної енергії у зв'язку з 40-ми роковинами Чорнобильської катастрофи та щодо недопущення порушення російською федерацією міжнародного режиму ядерної безпеки внаслідок цілеспрямованих атак на Чорнобильську атомну електростанцію : Постанова Верхов. Ради України від 08.04.2026 № 4837-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4837-20#Text> (дата звернення: 23.05.2026).
25. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
26. Савчук Р. Історія становлення наратології. *Науковий вісник КНЛУ*. 2015. № 31. С. 111–119.
27. Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Умань, 2011. 226 с.

28. Ставченко С. Кризова комунікація і ризик-комунікація у політичному процесі: спільне та особливе. *Evropský politický a právní diskurz*. 2017. Т. 4, № 4. С. 129–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2017_4_4_20.
29. Степанов В. Інформаційна політика: концептуальні засади формування та розвитку. *Теорія та практика державного управління*. 2010. № 3. С. 13–17.
30. Тарасов О. Міжнародна міжурядова організація. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / ред. Ю. С. Шемшученко. К., 2012. С. 470.
31. Укргідроенерго. П. Каховська ГЕС не могла зруйнуватися від удару, нанесеного ззовні. URL: https://uhe.gov.ua/media_tsentr/novyny/kakhovska-ges-ne-mogla-zruynuvatisya-vid-udaru-nanesenogo-zzov (дата звернення: 02.05.2026).
32. Циганкова Т., Савіна Є. Особливості комунікаційної політики Світової організації торгівлі. *Міжнародна економічна політика*. 2025. № 42. С. 59–88. URL: <https://doi.org/10.33111/iep.2025.42.03> (дата звернення: 08.06.2026).
33. Assistance to Ukraine. IAEA. URL: <https://www.iaea.org/topics/response/nuclear-safety-security-and-safeguards-in-ukraine/assistance> (date of access: 02.05.2026).
34. Castells M. *Communication Power*. Oxford : Oxford University Press, 2009.
35. Cogan J. K. Rules for the World: International Organizations in Global Politics. By Michael Barnett and Martha Finnemore. Ithaca, NY: Cornell University Press, 2004. Pp. xi, 226. Index. \$17.95, paper. *American Journal of International Law*. 2006. Vol. 100, no. 1. P. 278–281. URL: <https://doi.org/10.2307/3518865> (date of access: 09.06.2026).
36. Consequences of the Russian Federation's aggression against Ukraine. Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 2022. URL: <https://pace.coe.int/en/files/29885/html> (date of access: 02.05.2026).

37. Coombs W. T. *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing, and Responding*. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2011. 231 p.

38. Couldry N. Mediatization or mediation?. *New Media & Society*. 2008. Vol. 10, no. 3. P. 373–391. URL: <https://doi.org/10.1177/1461444808089414>.

39. Council of Europe. Destruction of the Nova Kakhovka dam in the Kherson region of Ukraine: statement by Council of Europe leaders. 2023. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/-/destruction-of-the-nova-kakhovka-dam-in-the-kherson-region-of-ukraine-statement-by-council-of-europe-leaders> (date of access: 02.05.2026).

40. Council of the EU and the European Council. Disinformation and democratic resilience. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/disinformation-and-democratic-resilience/> (date of access: 02.05.2026).

41. Delegation of the European Union to OSCE. EU Statement on the Russian Federation’s ongoing aggression against Ukraine. 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/vienna-international-organisations/osce-permanent-council-1398-vienna-10-november-2022_en (date of access: 02.05.2026).

42. Delegation of the European Union to OSCE. EU Statement on the Russian Federation’s ongoing aggression against Ukraine, including illegal attempts to legalize the occupation of the eastern Ukraine. 2022. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/vienna-international-organisations/osce-permanent-council-1392-vienna-6-october-2022_en (date of access: 02.05.2026).

43. Documents. Resources | OSCE Resources Hub. URL: <https://resources.osce.org/resources/documents> (date of access: 02.05.2026).

44. European Commission. European Disaster Risk Management. *European Disaster Risk Management*. URL: https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en (date of access: 02.05.2026).

45. European Council. Disinformation and democratic resilience. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/disinformation-and-democratic-resilience/> (date of access: 02.05.2026).
46. European Union. European Environment Agency (EEA). URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-environment-agency-eea_en (date of access: 02.05.2026).
47. Gaja G. Articles on the responsibility of international organisations. URL: <https://legal.un.org/avl/ha/ario/ario.html> (date of access: 02.05.2026).
48. General Assembly of UN. Situation of Human Rights In the Temporarily Occupied Territories of Ukraine, Including Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol. 2023.
49. Government of Ukraine and the United Nations. Post-Disaster Needs Assessment. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2023-10/PDNA%20Final%20and%20Cleared%20-%2016Oct.pdf> (date of access: 02.05.2026).
50. Griffin A. Crisis, issues and reputation management. Kogan Page, 2014. 280 p.
51. Hardoš P. Lee McIntyre: Post-Truth. *Organon F.* 2019. URL: <https://doi.org/10.31577/orgf.2019.26210> (date of access: 02.05.2026).
52. Hayden C. The rhetoric of soft power. Lexington Books, 2012. 312 p.
53. IAEA / GROSSI BOARD OF GOVERNORS. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d325/d3252475> (date of access: 02.05.2026).
54. IAEA / GROSSI PRESS CONFERENCE. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d273/d2732442> (date of access: 02.05.2026).
55. IAEA / GROSSI UKRAINE ZAPORIZHIA. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d317/d3170684> (date of access: 02.05.2026).

56. IAEA / GROSSI ZAPORIZHZHYA PRESSER. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d305/d3058617> (date of access: 02.05.2026).
57. IAEA. IAEA Chief Grossi to Head Assistance Mission to Ukraine's Chernobyl Nuclear Power Plant Next Week. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/pressreleases/iaea-chief-grossi-to-head-assistance-mission-to-ukraines-chernobyl-nuclear-power-plant-next-week> (date of access: 02.05.2026).
58. IAEA. IAEA Director General's Introductory Statement to the Board of Governors. *IAEA*. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/statements/iaea-director-generals-introductory-statement-to-the-board-of-governors-3-june-2024> (date of access: 02.05.2026).
59. IAEA. IAEA Director General Statement on the Situation in Ukraine. 2022. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/pressreleases/iaea-director-general-statement-on-the-situation-in-ukraine> (date of access: 02.05.2026).
60. IAEA. Key programmes. URL: <https://www.iaea.org/services/key-programmes> (date of access: 02.05.2026).
61. IAEA / UKRAINE CHORNOBYL SITE. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d300/d3002516> (date of access: 02.05.2026).
62. IAEA / UKRAINE. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d271/d2715228> (date of access: 02.05.2026).
63. IAEA / UKRAINE UPDATE. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d288/d2883757> (date of access: 02.05.2026).
64. IAEA / ZAPORIZHZHIA PLANT UPDATE. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d293/d2931219> (date of access: 02.05.2026).
65. International Atomic Energy Agency. History. URL: <https://www.iaea.org/about/overview/history> (date of access: 02.05.2026).

66. International Atomic Energy Agency. Nuclear Safety, Security and Safeguards in Ukraine. *IAEA*. URL: <https://www.iaea.org/topics/response/nuclear-safety-security-and-safeguards-in-ukraine> (date of access: 02.05.2026).
67. International Atomic Energy Agency. Statute. URL: <https://www.iaea.org/sites/default/files/statute.pdf> (date of access: 02.05.2026).
68. Laybats C., Tredinnick L. Post truth, information, and emotion. *Business Information Review*. 2016. Vol. 33, no. 4. P. 204–206. URL: <https://doi.org/10.1177/0266382116680741> (date of access: 02.05.2026).
69. Lukashuk M. The destruction of the Kakhovka dam deprived all of southern Ukraine of water. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/-/mykola-lukashuk-the-destruction-of-the-kakhovka-dam-deprived-all-of-southern-ukraine-of-water-> (date of access: 02.05.2026).
70. Mykola Lukashuk: “The destruction of the Kakhovka dam deprived all of southern Ukraine of water”. *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/-/mykola-lukashuk-the-destruction-of-the-kakhovka-dam-deprived-all-of-southern-ukraine-of-water-> (date of access: 02.05.2026).
71. Nova Kakhovka dam in Kherson region blown up by Russian forces - Ukraine's military. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/nova-kakhovka-dam-kherson-region-blown-up-by-russian-forces-ukraines-military-2023-06-06/> (date of access: 02.05.2026).
72. Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. Disaster risk reduction. *OSCE*. URL: <https://ocea.osce.org/ocea/disaster-risk-reduction> (date of access: 01.10.2023).
73. Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. Our mandate on disaster risk reduction. *OSCE*. URL: <https://ocea.osce.org/node/660138> (date of access: 02.05.2026).

74. Office of the Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities. The OSCE stands ready to support Ukraine in addressing the consequences of Nova Kakhovka dam destruction. 2023. URL: <https://ocea.osce.org/ocea/545680> (date of access: 02.05.2026).

75. Organization for Security and Co-operation in Europe. About us. URL: <https://www.osce.org/about-us> (date of access: 02.05.2026).

76. Organization for Security and Co-operation in Europe. Budapest Summit 1994. *Organization for Security and Co-operation in Europe*. URL: <https://www.osce.org/mc/58703?utm> (date of access: 02.05.2026).

77. OSCE. OSCE Secretary General calls for vigilance as fighting increases long-term environmental risks in Ukraine. URL: <https://www.osce.org/secretary-general/515292> (date of access: 02.05.2026).

78. Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Commemorating the 90th anniversary of the Holodomor – Ukraine once again faces the threat of genocide. 2024. URL: <https://pace.coe.int/en/files/33896>.

79. Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Further escalation in the Russian Federation's aggression against Ukraine. 2022. URL: <https://pace.coe.int/en/files/31390/html?utm>.

80. Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Political consequences of the Russian Federation's war of aggression against Ukraine. 2023. URL: <https://pace.coe.int/en/files/32994/html> (date of access: 02.05.2026).

81. Parliamentary Assembly of the OSCE. Birmingham Declaration of the OSCE Parliamentary Assembly: Adopted at the Twenty-Ninth Annual Session, Birmingham, 2–6 July 2022. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2022-birmingham/4409-birmingham-declaration-eng/file> (date of access: 02.05.2026).

82. Parliamentary Assembly of the OSCE. Bucharest Declaration of the OSCE Parliamentary Assembly: Adopted at the Thirty-First Annual Session, Bucharest, 29

June–3 July 2024. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2024-bucharest/declaration-30> (date of access: 02.05.2026).

83. Parliamentary Assembly of the OSCE. Vancouver Declaration and Resolutions: Adopted at the Thirtieth Annual Session of the OSCE Parliamentary Assembly, Vancouver, 30 June--4 July 2023. URL: <https://www.oscepa.org/en/documents/annual-sessions/2023-vancouver/declaration-29/4744-vancouver-declaration-eng/file> (date of access: 02.05.2026).

84. Paul Ronzheimer, Vadim Moissenko und Giorgos Moutafis (Fotos). Ukraine-Präsident Selenskyj: Das bedeutet der Dambruch für die Gegenoffensive. *BILD*. URL: <https://www.bild.de/politik/ausland/politik-ausland/ukraine-praesident-selenskyj-das-bedeutet-der-dambruch-fuer-die-gegenoffensive-84247066.bild.html> (date of access: 02.05.2026).

85. Permanent Representative of Ukraine to the United Nations. Letter dated 20 November 2024 addressed to the Secretary-General. URL: <https://undocs.org/en/A/79/617-S/2024/842>.

86. Regulation (EC) No 401/2009 on the European Environment Agency and the European Environment Information and Observation Network. 2009. 23 April. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02009R0401-20260101> (date of access: 02.05.2026).

87. Russia raises accusation at U.N. of Ukraine 'dirty bomb' plans. *Euronews*. URL: <https://www.euronews.com/2022/10/26/ukraine-crisis-un> (date of access: 02.05.2026).

88. Seeger M. Crisis Communication. *Oxford Research Encyclopedia of Politics* / ed. by E. Hannah. New York, NY, 2022. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1537>.

89. Shaluf M. An overview on disasters. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*. 2007. Vol. 16, no. 5. P. 687–703. URL: <https://doi.org/10.1108/09653560710837000>.

90. Statement by the Permanent Representative of Ukraine H.E. Mr. Sergiy Kyslytsya at the UN Security Council meeting on “Threats to International Peace and Security”. URL: <https://ukraineun.org/en/press-center/533-statement-by-the-permanent-representative-of-ukraine-h-e-mr-sergiy-kyslytsya-at-the-un-security-council-meeting-on-threats-to-international-peace-and-security/> (date of access: 02.05.2026).

91. The Council of Europe. The Council of Europe at a glance. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/the-council-of-europe-at-a-glance> (date of access: 02.05.2025).

92. The Council of Europe. The Council of Europe: key facts. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/the-council-of-europe-key-facts> (date of access: 02.05.2026).

93. Ukrinform. МАГАТЕ від початку війни надало Україні обладнання для АЕС на €8,5 мільйона. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3835677-magate-vid-pocatku-vijni-nadalo-ukraini-obladnanna-dla-aes-na-85-miljona.html> (дата звернення: 02.05.2026).

94. UNDRR. 2025 Hazard Information Profiles (HIPs) online reference. *Prevention Web*. URL: https://www.preventionweb.net/drr-glossary/hips?combine=&hips_cluster_type=All&node_type&order=title&sort=desc#technological (date of access: 02.05.2026).

95. UNDRR - Oficina Regional de Las Americas y El Caribe. UNISDR - Regional office for the Americas. URL: <https://www.eird.org/americas/we/mandate.html?utm> (date of access: 02.05.2026).

96. UNDRR. Our work. *UNDRR*. URL: <https://www.undrr.org/our-work> (date of access: 02.05.2026).
97. UN Environment Programme. About us. URL: <https://www.unep.org/who-we-are/about-us> (date of access: 02.05.2026).
98. UN / FRENCH AMBASSADOR RIVIERE. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d292/d2928230> (date of access: 02.05.2026).
99. UN. General Assembly (1st sess. : 1946 : London and Flushing Meadow, N.Y.). Resolution 59 (I) calling of an international conference on freedom of information. 1946. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/209774?v=pdf> (date of access: 02.05.2026).
100. UN General Assembly. International Decade for Natural Disaster Reduction: successor arrangements. 1999. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/405112?v=pdf> (date of access: 02.05.2026).
101. UN General Assembly. International Strategy for Disaster Reduction: Resolution adopted by the General Assembly. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/455415>.
102. UN / HUMANITARIAN GRIFFITHS INTERVIEW. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d305/d3054054> (date of access: 02.05.2026).
103. United Nations Development Programme. About us. URL: <https://www.undp.org/about-us> (date of access: 02.05.2026).
104. United Nations Environment Programme. Rapid Environmental Assessment of Kakhovka Dam Breach. Nairobi, Kenya: United Nations Environment Programme, 2023.
105. United Nations ‘Gravely Concerned’ by Situation at Zaporizhzhia Nuclear Power Plant in Ukraine, Political Affairs Chief Tells Security Council. *UN Meetings Coverage and Press Releases*. URL: <https://press.un.org/en/2022/sc15003.doc.htm> (дата звернення: 02.05.2026).

106. United Nations. Note by the President of the Security Council of 31 January 1992. URL: <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/PKO%20S%2023500.pdf> (date of access: 02.05.2026).
107. United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Strategic Framework 2026–2030. URL: <https://www.undrr.org/strategic-framework-2026-2030?utm> (date of access: 02.05.2026).
108. United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030. URL: <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030> (date of access: 02.05.2026).
109. United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). UNDRR Work Programme 2026–2027. 2023. URL: <https://www.undrr.org/publication/documents-and-publications/undrr-work-programme-2026-27> (date of access: 02.05.2026).
110. United Nations. United Nations Charter (full text). URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text> (date of access: 02.05.2026).
111. UN / UKRAINE NOVA KAKHOVKA DAM. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d305/d3051803> (date of access: 02.05.2026).
112. UN / UKRAINE NUCLEAR PLANT. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d292/d2929543> (date of access: 02.05.2026).
113. UN / UKRAINE. *UNifeed*. URL: <https://media.un.org/unifeed/en/asset/d319/d3196026> (date of access: 02.05.2026).
114. Update 348 – IAEA Director General Statement on Situation in Ukraine. *IAEA*. URL: <https://www.iaea.org/newscenter/pressreleases/update-352-iaea-director-general-statement-on-ukraine> (date of access: 02.05.2026).

115. Virally M. Definition and classification of international organizations: a legal approach. *International social science journal*. 1976. Vol. XXIX, no. 1. P. 58–72.
116. Words into Action guideline: man-made/technological hazards. 2018. 66 p. URL: https://www.preventionweb.net/files/54012_manmadetechhazards.pdf?startDownload=true (date of access: 02.05.2026).
117. World Health Organization. Health emergency in Ukraine and refugee-receiving and -hosting countries, stemming from the Russian Federation's aggression. 2022.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Моніторинг офіційних документів міжурядових організацій та заяв їхніх високопосадовців

Організація	Дата	Назва	Проблематика	Зміст повідомлення	Позиціонування стосовно РФ	Суть реакції	Характеристика техногенних загроз/катастроф	Примітки
ООН	06.06.2023	ООН / Гутерреш: Гребля в Україні	Підрив Каховської ГЕС	Заява Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй Антоніу Гутерріш щодо підриву Каховської ГЕС	«ООН не має доступу до незалежної інформації про обставини, що призвели до руйнування», «одне зрозуміло...це ще один руйнівний наслідок російського вторгнення в Україну».	Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Антоніу Гутерріш назвав пошкодження, завдані Новокаховській греблі в Україні, «монументальною гуманітарною, економічною та екологічною катастрофою», і ще зазначивши, що ООН «не	«монументальною гуманітарною, економічною та екологічною катастрофою»	

						має доступу до незалежної інформації про обставини, що призвели до руйнування». Також заявив про допомогу від ООН та решти організацій України для постраждалих.	
ООН	09.06.2023	ООН / ГРІФФІТС: ІНТЕРВ'Ю НА ГУМАНІТАРНУ ТЕМУ	Підлив Каховської ГЕС	Інтерв'ю з координатором з питань надзвичайної допомоги Мартіном Гріффітсом, в якому розповідає про етапи допомоги після катастрофи.	«Щодо скарг українських чиновників, зокрема президента Володимира Зеленського, на реакцію ООН, Гріффітс сказав: “Я розумію розчарування президента, і я розумію його частково тому, що він людина з великим співчуттям до свого народу. І він дуже чітко бачив	В інтерв'ю розповідається про етапи допомоги. Перший це пряма екстрена допомога постраждалим після катастрофи, а саме гуманітарна допомога, вивіз людей з небезпечної зони. «Наразі ми надали	«...до 700 000 людей залишилися без безпечної питної води, той факт, що зараз є міни, які плавають – це один з найбільш замінованих регіонів світу, як ви знаєте...», «Уявіть собі, що ви пережили понад рік війни...А потім раптом посеред ночі вас розбудив цей вибух і цей потік,

					потреби. Тож у мене немає з цим проблем. Ми зосередилися на тому, щоб спробувати якомога швидше розпочати реагування”.»	допомогу приблизно 30 000 людей, а сьогодні вирушає ще один конвой, тож процес триває». Другий це проміжний етап, де буде підраховано гуманітарні наслідки катастрофи. Третій полягатиме у розгляді економічних та екологічних наслідків для України.	який забирає будь-яке розумне майбутнє, на яке ви могли сподіватися, руйнує життя, знищує життя та засоби до існування»	
Рада Безпеки ООН	11.03.2022	ООН / Україна Росія Біологічна зброя	ЧАЕС, ЗАЕС	Під час засідання Ради Безпеки, скликане Росією, з посиланням на звинувачення у військово-біологічній	Не сказано, але було одна заява: «УВКПЛ отримало достовірні повідомлення про використання російськими військами касетних боєприпасів,	Засідання Радбезу було присвячене звинуваченням від РФ у наявності біологічної зброї в Україні. Було	Високий представник з питань роззброєння Ізумі Накаміцу згадала, що «глибока стурбована» тим, що щодо ЗАЕС та ЧАЕС не	

				діяльності в Україні, Високий представник з питань роззброєння Ізумі Накаміцу заявила, що Організації «не відомо про жодні програми розробки біологічної зброї».	зокрема в населених пунктах».	згадано за обстріли та жертви серед цивільних, особливо в Маріуполі. Також було згадано під час засідання ситуація на ЧАЕС і ЗАЕС, що не виконуються основні принципи МАГАТЕ на станціях.	застосовані 4 з 7 основних принципів МАГАТЕ.	
Рада Безпеки ООН	18.03.2022	ООН/Україна	ЗАЕС, ЧАЕС	Заява Верховного представника ООН з питань роззброєння що «невідомо про будь-які подібні програми біологічної зброї» в Україні. Було піднято питання про	«підтвердити підтримку...щодо створення системи безпеки ядерних об'єктів України та закликати всі сторони працювати в цьому напрямку».	Заява Верховного представника ООН з питань роззброєння про відсутність біологічної зброї в Україні, про що стверджує РФ. Було піднято питання про	ЧАЕС: «українські оператори та охоронці не можуть змінювати свої посади вже три тижні» ЗАЕС: функціонування стабільне, «хоча посадовці російської державної атомної енергетичної компанії були	

				стан ядерних об'єктів в Україні.		стан ядерних об'єктів в Україні та що це питання розглядається в МАГАТЕ. Також згадано про цивільні жертви війни.	присутні на об'єктах на півдні України, український персонал продовжує експлуатувати станцію»	
Рада Безпеки ООН	01.09.2022	ООН/Посол Франції Рів'єр	ЗАЕС	Виступ посла Франції Ніколя де Рів'єра після представлення Програми роботи Ради Безпеки на вересень. Фокусом новини є «глибоке занепокоєння» ситуацією в Сіньцзян-Уйгурському автономному районі Китаю, але була заява стосовно ЗАЕС про роботу	Не згадано	Стосовно ситуації на Запорізькій АЕС Рів'єр заявив, що вона викликала «серйозне занепокоєння». За його словами, Організація Об'єднаних Націй мобілізувала МАГАТЕ та підтримала його місію для отримання доступу до станції. Він також	Серйозне занепокоєння ситуацією на ЗАЕС	На момент новини Франція головував а в Раді Безпеки ООН

				МАГАТЕ на ній.		наголосив на важливості того, щоб МАГАТЕ могло повною мірою виконувати свій мандат щодо контролю безпеки українських атомних електростанцій .		
Рада Безпеки ООН	06.09.2022	ООН / Українська атомна електростанція	ЗАЕС	Генеральний секретар ООН заявив Раді Безпеки, що він «серйозно стурбований» ситуацією на ЗАЕС в Україні та навколо неї, і що будь-яка шкода «може призвести до катастрофи не лише для безпосередніх	Генсек ООН закликав РФ і Україну «не вести жодної військової діяльності» біля станції.	ООН і МАГАТЕ закликали не вести жодної військової діяльності, створити демілітаризовану зону навколо ЗАЕС та зберегти постійну присутність інспекторів МАГАТЕ.	«це може спричинити катастрофу не лише для прилеглої території, а й для регіону та світу»; «ми граємося з вогнем, і може статися щось дуже, дуже катастрофічне»	

				околиць, а й для регіону та за його межами».				
Рада Безпеки ООН	30.05.2023	ООН / Українська Запорізька атомна електростанція	ЗАЕС	Генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі презентував в Раді Безпеки ООН п'ять принципів, які допоможуть запобігти ядерній аварії.	Сам Гроссі казав, що мають працювати обидві сторони, проте під час засідання був представник від РФ Небензя, який заявляв що РФ «продовжить забезпечувати захист станції від ударів України», решта представників країн засудили РФ.	МАГАТЕ офіційно встановила п'ять принципів ядерної безпеки та оголосила про моніторинг їхнього дотримання через місію агентства на ЗАЕС.	«ситуація залишається надзвичайно крихкою та небезпечною», «ми граємо в кості», «ризик катастрофічного інциденту»	
Рада Безпеки ООН	06.06.2023	ООН / Україна Нова Каховка Дамба	Підриг Каховської ГЕС	Новина про підсумки брифінгу у Радбезі стосовно руйнування Каховської ГЕС, де виступив заступник Генерального секретаря з	«Організація Об'єднаних Націй не має доступу до незалежної інформації про обставини, що призвели до руйнування греблі гідроелектростанції . Проте міжнародне гуманітарне право чітко стверджує:	На брифінгу у Радбезі заступник Генерального секретаря з гуманітарних питань Мартін Гріффітс заявив, що руйнування дамби Каховської	«Руйнування дамби Каховської гідроелектростанції означає, що тяжке становище людей в Україні ще більше погіршиться», «є найбільшою шкодою цивільній інфраструктурі з часів вторгнення	Також там виступав із заявою В. Небензя від РФ та С. Кислиця від України

				гуманітарних питань Мартін Гріффітс із заявою	споруди..повинні отримувати особливий захист...їхне руйнування може спричинити серйозні втрати».	гідроелектростанції «означає, що тяжке становище людей в Україні ще більше погіршиться». Було сказано, що ООН та інші гуманітарні організації активізувалися і надають допомогу, що включає питну воду, грошову та психологічну допомогу, для понад 16 000 постраждалих.	Росії в Україну в лютому 2022 року».	
Рада Безпеки ООН	25.01.2024	ООН/Україна МАГАТЕ Гроссі	ЗАЕС	Після закритої зустрічі в Радбезі ООН, Рафаель Гроссі розповів журналістам, що було	«деякі (відключення) можуть бути навмисними», «сили на місці дуже добре знають, які лінії живлять станцію»	Окрім самох пояснення ситуації на ЗАЕС, він також анонсував новий візит на	«ситуація залишається постійною загрозою»	

				поінформован о держави- члени ООН про ситуацію на ЗАЕС.		станцію і до Росії.		
Рада Безпеки ООН	11.04.2 024	ООН / Україна	ЗАЕС	Мірослав Єнча, помічник Генерального секретаря з питань Європи, Центральної Азії та Америци, заявив: «Російські атаки на українські міста та селища стали щоденною руйнівною тенденцією». Виступали також Едем Восорну, директор з операцій та адвокації Управління з	Мірослав Єнча, : «(ЗАЕС) наразі перебуває під військовою окупацією Російської Федерації»	Було заявлено про посилення російських атак по Україні, зокрема по енергетичній інфраструктурі , та наголошено на ризиках для Запорізької АЕС.	«Наслідки ядерної аварії – навмисної чи ні – можуть бути катастрофічними для всіх нас»	

				координації гуманітарних питань, Василь Небензя, представник РФ в ООН, та Сергій Кислиця, Постійний представник України в ООН.				
Рада Безпеки ООН	15.04.2024	ООН/ЗАЕС	ЗАЕС	Рафаль Гросі у своєму виступі перед Радбезом ООН заявив про перші з листопада 2022 року прильоти на території ЗАЕС. Виступили також посол РФ В. Небензя та Постійний представник України С. Кислиця.	«спостерігалось збільшення кількості окремих вторгнень дронів»	Було підтверджено удари по станції, Гроссі закликав негайно припинити атаки та вимагав дотримання п'яти принципів ядерної безпеки на ЗАЕС. Виступив також В.Небензя із	«ці необачні атаки мають негайно припинитися», «ризик великої ядерної аварії залишається дуже реальним»	

						звинуваченням и України в обстрілах і непричетністю РФ.		
Генеральна Асамблея ООН	22.12.2023	Резолюція Генеральної Асамблеї А/RES/78/21 «Становище з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь»	ЗАЕС, Підлив Каховської ГЕС	Резолюція, запропонована Україною, засуджує окупацію Росією Криму та інших українських територій, а також порушення прав людини та міжнародного права, скоєні Росією в цих районах та з них. Резолюція також чітко та рішуче засуджує «неспровоковану агресію» Росії проти України, що є	«Нагадуючи, що Російська Федерація несе юридичну відповідальність як окупаційна держава за окуповану територію, та висловлюючи жаль з приводу руйнування Каховської гідроелектростанції ...»	Засудження дій РФ стосовно окупації ЗАЕС і використання станції як бази зберігання військової техніки, мінування території та інше; згадка за юр. відповідальність РФ за окуповану територію, але прямого звинувачення у підриві Каховської ГЕС немає	«мала катастрофічні довгострокові гуманітарні, економічні, сільськогосподарські та екологічні наслідки в регіоні»	Резолюція запропонована Україною

				порушенням Статуту ООН, та вимагає від Росії припинити ці порушення».				
ЮНЕСКО	21.11.2023	Діяльність ЮНЕСКО в Україні	Підрив Каховської ГЕС	У резолюції чітко засуджується війна Росії в Україні, заявляючи, що вона порушує Статут ООН.	Про відповідальність за катастрофу не було нічого сказано, але було зазначено провину РФ за руйнування історичних центрів Одеси та Львову, що входять до спадщини ЮНЕСКО.	Було звернення до Генерального директора про стеження за станом довкілля після катастрофи та створення комплексного плану «впливу на довкілля, включаючи оцінку управління ризиками для водних ресурсів та біорізноманітності, у партнерстві з іншими ключовими зацікавленими сторонами»	«..після руйнування Каховської дамби та значної повені...мала серйозний довгостроковий вплив на довкілля, економіку та суспільство України»	

МАГАТЕ	02.03.2 022	МАГАТЕ / Україна	ЗАЕС, ЧАЕС	Генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі заявив, що ситуація в Україні є «безпрецедентною», і наголосив, що «безпека ядерних установок, а також ядерних та інших радіоактивних матеріалів в Україні за жодних обставин не повинна бути поставлена під загрозу».	«Росія повідомила МАГАТЕ, що її військові сили взяли під контроль територію навколо ЗАЕС... Вкрай важливо, щоб збройний конфлікт та діяльність на місцях навколо... ядерних об'єктів України жодним чином не переривали та не загрожували роботі об'єктів чи людей, які працюють на них та навколо них».	Генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі заявив, що ситуація в Україні є «безпрецедентною» і що має бути забезпечена безпека на ядерних об'єктах. Окремо Гроссі заявив про неприпустимість військових дій поблизу Запорізької АЕС і повідомив про готовність МАГАТЕ надати допомогу Україні у сфері ядерної безпеки.	«немає нічого нормального в обставинах (військового конфлікту), за яких фахівцям на чотирьох атомних електростанціях вдається підтримувати в робочому стані реактори, які виробляють половину електроенергії України»	
--------	----------------	--------------------------------------	---------------	---	--	--	---	--

МАГАТЕ	01.04.2022	МАГАТЕ / УКРАЇНА: Прес-конференція Гроссі	ЧАЕС	Голова наглядової ради ООН з ядерної безпеки Рафаель Гроссі заявив, що очолить місію до Чорнобиля «дуже й дуже скоро», після того, як Україна заявила, що російські війська залишили об'єкти радіоактивних відходів.	Не зазначено конкретно, згадано про зустрічі з керівником «Росатому» та іншими російськими посадовцями в Калінінграді задля вироблення механізмів забезпечення безпеки на АЕС.	Рафаель Гроссі заявив про очолення місії до ЧАЕС. Також МАГАТЕ, замість спільної угоди, окремо погодило з Україною та Росією механізм співпраці для реагування на ядерні ризики та проведення технічної допомоги.	«Стільки речей, які можуть бути настільки відключені або не працювати через низку причин, перебої з електропостачанням чи фізичні пошкодження, ніколи раніше не траплялися.»	
МАГАТЕ	28.04.2022	МАГАТЕ / Прес-конференція Гроссі	ЧАЕС, ЗАЕС	Рафаель Гроссі провів брифінг для журналістів щодо ситуації на ЧАЕС після свого повернення з України.	ЗАЕС «перебуває під контролем Росії», але «стався випадок насильства, коли снаряд врізався в будівлю дуже близько до реактора»	МАГАТЕ Рафаель Гроссі заявив, що зафіксоване підвищення радіації на ЧАЕС не становить критичної загрози для	ЧАЕС: «Спостерігається підвищення, але це підвищення все ще значно нижче дозволених рівнів для працівників у середовищі з таким типом радіації»	

					людей чи довкілля, та продовжило роботи з моніторингу й оцінки безпеки. МАГАТЕ направило експертну місію на ЧАЕС для радіаційних оцінок, доставки обладнання та відновлення систем моніторингу, а також заявило про необхідність інспекції окупованої Росією ЗАЕС, так як ситуація залишається небезпечною через відсутність укр. контролю.	ЗАЕС: «Ситуація продовжує викликати занепокоєння. Чому? Тому що, як ви знаєте, вона досі перебуває під контролем Росії. Тож український регулятор не контролює ситуацію там.	
--	--	--	--	--	---	--	--

МАГАТЕ	01.09.2022	МАГАТЕ/Україна Гроссі Запоріжжя	ЗАЕС	Місія МАГАТЕ з підтримки та допомоги ЗАЕС прибула на об'єкт для проведення необхідних заходів щодо ядерної безпеки, захисту та гарантій.	«військова активність», він зазначив існування сірої зони між останньою лінією української оборони та першою лінією російських військ, «де ризики є значними», «присутність незамінна для стабілізації ситуації та отримання регулярних достовірних частково нейтральних оновлень про стан справ»	Місія МАГАТЕ на чолі з Рафаелем Гроссі прибула на ЗАЕС, було сказано що попри ризики важливо тут контролювати ситуацію. Також Гроссі заявив, що буде розглянуто можливість постійної присутності МАГАТЕ на ЗАЕС.	Не згадано	
МАГАТЕ	02.09.2022	МАГАТЕ / Прес-конференція Гроссі у Запоріжжі	ЗАЕС	Після повернення з України голова МАГАТЕ заявив, що фізична цілісність Запорізької атомної електростанції	«військова активність та операції в цій частині країни посилюються, і це мене дуже турбує», «Ми маємо цю унікальну безпрецедентну ситуацію, коли українська атомна	Після візиту на ЗАЕС Рафаель Гроссі заявив про неодноразове порушення фізичної цілісності станції через обстріли та активні бойові	«фізична цілісність Запорізької атомної електростанції була порушена не один, а кілька разів»	

				«була порушена не один, а кілька разів».	електростанція контролюється російськими окупаційними силами, що створює ситуацію, коли оператори, люди, український народ, співробітники та професійні експерти, які там працюють, співіснують, а також присутні російські ядерні експерти та військові»	дії навколо об'єкта. МАГАТЕ направило місію експертів на ЗАЕС і вперше встановило там постійну присутність своїх представників для моніторингу ядерної безпеки.		
МАГАТЕ	02.09.2022	МАГАТЕ / Гроссі ЗАЕС	ЗАЕС	Генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Маріано Гроссі заявив журналістам: «Очевидно, що цілісність станції була порушена кілька разів — як випадково,	«Фізична цілісність станції порушувалася кілька разів»; прямого визначення винної сторони немає.	МАГАТЕ залишило постійну місію експертів на ЗАЕС, а також продовжило технічну оцінку станції та підготовку звіту для Ради керуючих.	«кулеметний вогонь, артилерія, міномети... дуже тривожна ситуація».	

				так і навмисно. У нас немає даних, щоб це оцінити. Але це реальність, яку ми мусимо визнати, і це те, що не може продовжувати ся».				
МАГАТЕ	09.09.2022	МАГАТЕ / ЗАЕС Оновлення	ЗАЕС	Заява Генерального директора МАГАТЕ Рафаеля Маріано Гроссі щодо серйозної ситуації на Запорізькій атомній електростанції в Україні. Він заявив про повне знеструмлення Енергодара та ризику для роботи ЗАЕС	«Обстріли спричинили повне знеструмлення Енергодара»; конкретна сторона не названа	МАГАТЕ закликала негайно припинити обстріли та що «зона ядерної безпеки має бути негайно узгоджена»	«це значно підвищило ризик ядерної аварії»; «наслідки таких дій є надто серйозними».	

				через обстріли.				
МАГАТЕ	16.11.2022	МАГАТЕ / Гроссі Рада керуючих	ЗАЕС	Рафаель Гроссі закликав Раду керівників МАГАТЕ на їхніх щорічних зборах підтримати зусилля щодо створення зони захисту ядерної безпеки навколо Запорізької атомної електростанції та заявив: «Якщо ми віримо в ядерну безпеку, то ваші голоси на підтримку цього мають бути почуті».	Не згадано	Гроссі закликав Раду керуючих підтримати створення зони ядерної безпеки та заявив про продовження постійної місії на ЗАЕС для допомоги персоналу станції.	«ризик можливості великої ядерної аварії», «фундаментальні принципи безпеки та захисту не дотримуються, що створює великий ризик»	

МАГАТЕ	17.01.2 023	МАГАТЕ / Українські атомні електростан ції	ЗАЕС	Відеосюжет про розміщення експертів з ядерної безпеки та охорони від МАГАТЕ на українських АЕС,	Не згадано	МАГАТЕ розгорнула довгострокові місії підтримки на українських АЕС (Чорнобильськ ій (ISAMICH), Південноукраї нській (ISAMISU) та Рівненській (ISAMIR)), направила експертів для технічної допомоги, доставки обладнання та співпраці з українським регулятором.	«об'єкти... можуть продовжувати працювати нормально і без проблем попри труднощі, спричинені війною».	
МАГАТЕ	18.01. 2023	МАГАТЕ / Україна Чорнобильс ький майданчик	ЧАЕС	Генеральний директор Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Рафаель	«після окупації станції»	МАГАТЕ розгорнула довгострокову місію в Чорнобилі, а також посилила постійну	«необхідно захистити цей об'єкт, який досі перебуває в дуже крихкій і нестабільній ситуації», «зменшити ризик	

				Гроссі відкрив Місію підтримки та допомоги МАГАТЕ в Чорнобилі (ISAMICH), на місці аварії 1986 року на півночі України.		присутність на українських ядерних об'єктах. Були обговорення щодо створення зони безпеки навколо ЗАЕС.	серйозної ядерної аварії»	
МАГАТЕ	19.01.2023	МАГАТЕ / Україна Київ Прес-конференція Гроссі	ЗАЕС	Генеральний директор Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Рафаель Гроссі закликав «виключити ядерні об'єкти з будь-яких військових дій».	ЗАЕС описується як об'єкт «на лінії фронту»	Гроссі закликає створити зону захисту навколо ЗАЕС, МАГАТЕ продовжує щоденний моніторинг ситуації на станції.	«ядерна аварія або аварія з серйозними радіологічними наслідками може статися щодня», «це може статися будь-коли»	
МАГАТЕ	29.03.2023	МАГАТЕ / Гроссі Дніпро Україна	ЗАЕС	Після візиту на ЗАЕС Гроссі заявив про посилення військової	«реактори були уражені – навмисно чи ненавмисно»	Гроссі, провівши оцінку пошкоджень на ЗАЕС,	«це дуже серйозно», «ситуація стає більш небезпечною»	

				активності та пошкодження реакторів через обстріли: «Свідомо чи несвідомо, реактори були уражені».		«особливо внаслідок атак та обстрілу 20 листопада», та зібравши інформацію про роботу персоналу, заявив про необхідність активізувати зусилля щодо безпеки станції.		
МАГАТЕ	29.02.2023	МАГАТЕ / ЗАЕС Гроссі	ЗАЕС	У виступі перед журналістами після візиту на ЗАЕС, Рафаель Гроссі заявив, що «очевидно, що військова активність посилюється» навколо ЗАЕС, і що «слід вжити всіх можливих заходів та запобіжних	«не секрет, що в регіоні спостерігається значне збільшення кількості військ», «відкрито говорять про наступальні контрнаступи тощо». Гроссі «працював з керівництвом у Києві та Москві», щоб «визначити заходи, спрямовані на захист станції».	Гроссі вів переговори з Україною та РФ щодо заходів захисту ЗАЕС, де було узгоджено окремо з кожною країною механізми недопущення атак на станцію.	«ядерна аварія та радіологічні наслідки не пощадять нікого», «необхідно уникнути цього»	

				заходів, щоб вона не була атакована та була захищена».				
МАГАТЕ	30.05.2023	Заява Генерально го директора МАГАТЕ до Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй	ЗАЕС	Заява Гендиреткора МАГАТЕ до Ради Безпеки ООН про ситуацію із українськими АЕС. Також виголосив 5 принципів для забезпечення безпеки на ЗАЕС.	«Запорізька АЕС, перейшла під військовий та оперативний контроль Росії», «катастрофічні наслідки для народу України, для народу Росії, а також для сусідніх держав...»	Заява Гендиреткора МАГАТЕ до Ради Безпеки ООН про ситуацію із українськими АЕС. Було виголошено 5 основних принципів для забезпечення безпеки на ЗАЕС	«Ситуація з ядерною безпекою та захищеністю...про довжує залишатися надзвичайно нестабільною та небезпечною.», «...одного дня наша удача закінчиться. Тож ми всі повинні зробити все можливе, щоб мінімізувати ймовірність цього (аварії).»	
МАГАТЕ	03.06.2024	Вступне слово Генерально го директора МАГАТЕ перед Радою керуючих	ЗАЕС	Промова Гендиректора МАГАТЕ Раді керуючих про ситуацію на ЗАЕС, а також про загальні підсумки 2023 року та	«через військову активність» конкретно не зазначено з чийого боку	Промова Гендиректора МАГАТЕ Раді керуючих про ситуацію на ЗАЕС. Також було згадано про зустріч Гендиректора	«Ситуація на Запорізькій атомній електростанції залишається нестабільною»	

				подальші плани.		із головою «Росатома» в Калінінграді, продовжує свою роботу програма ISAMKO		
МАГАТЕ	05.06.2023	МАГАТЕ / Гроссі Рада керуючих	ЗАЕС	Рафаель Гроссі заявив Раді керуючих агентства, що міжнародне співтовариство «зробило крок у правильному напрямку» для запобігання ядерній аварії на Запорізькій атомній електростанції в Україні. Мова про підтримку п'яти принципів захисту ЗАЕС після засідання Радбезу ООН.	Йдеться про роботу «з усіма сторонами».	Під час засідання Ради Безпеки Гроссі представив п'ять принципів, які допоможуть запобігти ядерній аварії. МАГАТЕ продовжує дипломатичну та технічну взаємодію щодо стабілізації ситуації на ЗАЕС та моніторинг принципів безпеки через місію ISAMS.	«крок у правильному напрямку для запобігання ядерній аварії», «повна стабілізація» ситуації ще не досягнута	

МАГАТЕ	06.06.2 023	МАГАТЕ / Україна Оновлення	ЗАЕС	Генеральний директор Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) заявив: «Якщо цьому агентству байдуже, коли найбільшу атомну електростанцію в Європі відключать від систем безпеки, нам краще зробити щось інше. Тож ми вирушаємо до Запоріжжя, як просила Україна».	«Я також розмовляю з Росією, як і слід, оскільки ця електростанція знаходиться під контролем Росії.»	Рафаель Гроссі під час виступу в Раді керуючих МАГАТЕ заявив про втрату Україною контролю над ядерними матеріалами та припинення гарантійного моніторингу на Запорізькій АЕС. МАГАТЕ оголосило про підготовку міжнародної місії на ЗАЕС та початок переговорів із Україною, Росією й ООН щодо її термінового направлення.	«Лише минулого тижня українська влада заявила, що їхній ланцюг постачання перервано. Заходи щодо забезпечення безпеки (ЗАЕС) не вживаються».	
--------	----------------	--	------	---	--	---	--	--

МАГАТЕ	06.06.2 023	Заява Генерально го директора МАГАТЕ Раді керуючих МАГАТЕ	ЗАЕС, Підрив Каховської ГЕС	Промова Гендиректора МАГАТЕ Раді керуючих про зниження рівня води у водосховищі ЗАЕС через пошкодження греблі Каховської ГЕС. Також згадано поїздку Гендиректора до ЗАЕС через тиждень	«Я закликаю всі сторони...» про збереження системи охолодження блоків ЗАЕС	Заява Гендиректора МАГАТЕ до Ради керуючих про стан ЗАЕС і які загрози існують через пошкодження Каховської ГЕС. Також було анонсовано візит Гендиректора до ЗАЕС	«Серйозно пошкоджено» Каховську ГЕС без зазначення причини	
МАГАТЕ	13.06.2 023	МАГАТЕ / Україна Київ Гроссі	ЗАЕС	Перед візитом на ЗАЕС, Рафаель Гроссі поспілкувався з журналістами в Києві після зустрічі з президентом України Зеленським, розповівши	«власник станції зробив би одне, а ті, хто контролює станцію, роблять інше», прямого згадування РФ немає	Гроссі поїде на ЗАЕС для оцінки ситуації та обговорення заходів безпеки з тими, хто керує станцію наразі.	«ще один крок, який послаблює систему безпеки», «справді втратите всю здатність до охолодження»	

				про ситуацію на станції.				
МАГАТЕ	15.06.2023	МАГАТЕ / Запоріжжя Прес-конференція Гроссі	ЗАЕС	«Ситуація серйозна», – заявив Генеральний директор Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Рафаель Гроссі після відвідування Запорізької атомної електростанції . Він наголосив: «Наслідки є, і вони реальні».	«обидві сторони»	МАГАТЕ продовжить постійну місію ISAMZ на ЗАЕС, моніторинг дотримання п'яти принципів безпеки та публічне інформування міжнародної спільноти про ситуацію.	«ситуація серйозна», «наслідки є реальними», «зростання напруженості в регіоні»	
МАГАТЕ	15.06.2023	МАГАТЕ / Візит Гроссі на ЗАЕС	ЗАЕС, Підрив Каховської ГЕС	Генеральний директор Міжнародного агентства з атомної енергії Рафаель	Не згадано	Генеральний директор МАГАТЕ відвідав втретє ЗАЕС, знімаючи все на відео. На	«Станція працюватиме над поповненням запасів води, щоб функції безпеки могли продовжувати	

				Гроссі відвідав ЗАЕС.		відео видно дорогу до ЗАЕС, вкрита слідами від прильотів, к-сть води у водоймі для охолодження ЗАЕС та як вона зменшується.	функціонувати нормально», «Одним із найсерйозніших наслідків руйнування Новокаховської греблі стало зниження рівня води, необхідної для охолодження атомної електростанції».	
МАГАТЕ	11.09.2023	Вступне слово Генерально го директора МАГАТЕ перед Радою керуючих	ЗАЕС, Підрив Каховської ГЕС	Заява Гендиректора МАГАТЕ перед Радою керуючих про підсумки року. Частина вступного слова була присвячена Україні, а саме про постійну присутність експертів на ЗАЕС та про нову програму допомоги Херсонській	«З початку збройного конфлікту», «війна в Україні»	Заява Гендиректора МАГАТЕ перед Радою керуючих про підсумки року, а саме 115 експертів присутні на всіх 5 ядерних об'єктах, більше 20 поставок обладнання для ядерних об'єктів здійснено від початку	«пошкодженнь Каховської греблі», «повені, спричиненої руйнуванням Каховської дамби»	

				області (ISAMKO). Також було згадано про практичне випробування стандартів ядерної безпеки в Україні.		повномасштабної війни, була місія МАГАТЕ з медичної допомоги у Херсонську область, запущено програму ISAMKO		
МАГАТЕ	06.02.2024	МАГАТЕ / Гроссі Україна Запоріжжя	ЗАЕС	У Києві напередодні свого візиту до Запоріжжя Генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі заявив: «Доля найбільшої атомної електростанції в Європі та наслідки проблеми, що там виникла, виходять за рамки суто технічного аспекту».	«...не повинно бути розміщення важкої військової техніки, ракетних установок, важкої артилерії тощо. І наразі ми бачимо, що цього дотримуються», «росіяни несуть більшу відповідальність, бо вони контролюють ситуацію»	Напередодні візиту до Запоріжжя він розповідав про загальну ситуацію на ЗАЕС. Було згадано про Каховську ГЕС в контексті ситуації з нестачею води на ЗАЕС після катастрофи. Крім цього, піднято було питання про укр. працівників, яким було	«Доля найбільшої атомної електростанції в Європі та наслідки проблеми, що там виникла, виходять за рамки суто технічного аспекту»	

						заборонено працювати на ЗАЕС через відмову у підписанні контракту з рос. компанією. Згадано про переговори з російською стороною, аби запобігти аварії, візит «до Москви» і «Окрім політичних позицій, які добре відомі, є об'єктивні технічні питання, які необхідно вирішувати незалежно від того, на чиєму ви боці»		
МАГАТЕ	07.02.2 024	МАГАТЕ / Гроссі Україна Атомна	ЗАЕС	Завершуючи свою поїздку на ЗАЕС, Генеральний	Не згадано	Заява Рафаеля Гроссі в завершення поїздки до	«Відповідно до п'яти основних принципів, встановлених	

		електростанція		директор МАГАТЕ Рафаель Гроссі заявив: «Відповідно до п'яти основних принципів, встановлених Радою Безпеки ООН, фізична цілісність станції є відносно стабільною».		Запоріжжя про стан захищеності ЗАЕС і те, що і надалі слідкуватимуть за ситуацією на ній тобто їхня робота ще незавершена. Згадано про Каховську ГЕС у контексті того, що ЗАЕС забезпечили необхідною водою.	Радою Безпеки ООН, фізична цілісність станції є відносно стабільною»	
МАГАТЕ	04.03.2024	МАГАТЕ / Гроссі Рада керуючих	ЗАЕС	Генеральний директор МАГАТЕ перед Радою керуючих заявив про занепокоєння через дискусії щодо ядерної зброї та військової активності поблизу	Не згадано	Гроссі закликав до «максимальної стриманості», також він провів консультації в Києві та анонсував переговори в Росії щодо ситуації на ЗАЕС.	«дуже багато військової діяльності поблизу станції», «безглузді розмови про ядерну зброю... викликають неймовірне занепокоєння»	

				ЗАЕС, яку він відвідав нещодавно. Також було далі піднято питання про Іран.				
МАГАТЕ	11.04.2024	МАГАТЕ / Гроссі Атаки на ЗАЕС	ЗАЕС	У своєму виступі перед Спеціальною радою керуючих Гроссі повідомив про прямі атаки на ЗАЕС та різке зростання ризиків для ядерної безпеки.	Не згадано РФ, «ніхто не може отримати жодної військової чи політичної вигоди від нападів на ядерні об'єкти. Напад на атомну електростанцію є абсолютно неприпустимим»	Гроссі закликав дотримуватись п'яти принципів безпеки та посилити міжнародні зусилля з деескалації.	«значно збільшили ризик ядерної аварії»	
МАГАТЕ	03.06.2024	МАГАТЕ / Гроссі Рада керуючих	ЗАЕС	На засіданні Ради керуючих Гроссі заявив, що «вперше за довгий час» протягом звітного періоду відбулися «прямі атаки»,	«військова активність»	МАГАТЕ продовжує місію ISAM та консультації з Україною та РФ щодо недопущення ядерної аварії на ЗАЕС.	«Це підкреслює нестабільну та дуже крихку ситуацію навколо станції»	

				спрямовані на Запорізьку атомну електростанцію в Україні.				
МАГАТЕ	05.09.2024	МАГАТЕ / Візит Гроссі Україна	ЗАЕС	Гроссі в п'яте відвідав ЗАЕС, фокусом візиту було на фіксації шкоди, завданій пожежею на одній з її градирень на початку серпня, а також відвідав водонасосну станцію та сховище свіжих паливних стрижнів.	Прямого звинувачення РФ немає; Гроссі наголосив на необхідності залишатися «поза політичними дискусіями».	Гроссі провів технічну оцінку пошкоджень на ЗАЕС, було розпочато перевірку критичних підстанцій, пов'язаних із АЕС. Також зустрівся із Зеленським.	«Я вважаю, що ми продовжуємо досягати прогресу у забезпеченні безпеки, охорони та стабільності станції»	
МАГАТЕ	09.09.2024	МАГАТЕ / Гроссі Рада керуючих	ЗАЕС	На засіданні Ради керуючих Гроссі заявив, що ситуація на ЗАЕС	Прямого звинувачення РФ немає; Курська АЕС згадується як об'єкт ризику «в	МАГАТЕ продовжило технічну оцінку пошкоджень на ЗАЕС та	«жодна АЕС не повинна бути військовою ціллю», «питання ядерної безпеки та захисту»	

				залишається «надзвичайно складною», а також порушив питання безпеки Курської АЕС.	російському регіоні Курськ»	здійснило візит на Курську АЕС для оцінки ризиків ядерної безпеки.		
Рада Європи	06.06.2023	Заява лідерів РЄ щодо підриву Новокаховської ГЕС	Підриг Каховської ГЕС, ЗАЕС	Термінова спільна заява трьох найвищих посадовців РЄ у день підригу ГЕС. Засуджує дії, попереджає про загрозу ядерній безпеці через зниження рівня води в резервуарі ЗАЕС	«Росія несе повну відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права»	Спільна заява Міністра закордонних справ Латвії та Голови Комітету міністрів Ради Європи Едгарса Рінкевичса, Голови Парламентської Асамблеї Ради Європи Тіні Кокс та Генерального секретаря Ради Європи Марії Пейчинович Бурич	«Такий нерозважливий акт спровокував переміщення численних цивільних осіб і поставив під загрозу їхнє існування, ризикуючи спричинити чергову безглузду гуманітарну кризу»	

Парламентська асамблея Ради Європи	13.10.2022	Резолюція ПАРЄ 2463 «Подальша ескалація агресії РФ проти України»	ЗАЕС, ЧАЕС	Засудження вторгнення РФ в Україну та ПАРЄ закликає дотримуватися міжнародного права	«брутальна та нелюдська агресія», «порушення міжнародного права»	Заклик до повного виходу військ з усіх ядерних об'єктів України та припинити використовувати ядерну енергію як інструмент шантажу	«велика загроза міжнародному миру та безпеці»	
Парламентська асамблея Ради Європи	26.01.2023	Правові та правозахисні аспекти Російської Федерації проти України	ЗАЕС, ЧАЕС	Засудження вторгнення РФ в Україну та ПАРЄ закликає дотримуватися міжнародного права.		Заклик до повного з усіх ядерних об'єктів України та припинити використовувати ядерну енергію як інструмент шантажу.		
Парламентська асамблея Ради Європи	22.06.2023	Резолюція 2506 «Політичні наслідки агресії Російської Федерації	ЗАЕС, підриг Каховської ГЕС	Резолюція присвячена засудженню дій РФ та висловленню підтримки України	«Режим Путіна продовжує свою жорстоку та безжальну агресивну війну проти України... Слід побоюватися, що нові докази	ПАРЄ засуджує підриг ГЕС як воєнного злочину та екоциду та вимагає виведення	«Ця атака, спрямована на затримку українського контрнаступу, підтверджує варварство воєнної машини	

		проти України»			воєнних злочинів з'являтимуться й надалі»	російських сил із ЗАЕС. Також є заклик до виконання рекомендацій МАГАТЕ та підтримка відшкодування збитків	Путіна та є одночасно воєнним злочином і екоцидом»	
Парламентська Асамблея Ради Європи	16.04.2024	Резолюція 2539 «Підтримка відбудови України»	Підри́в Каховської ГЕС	Асамблея фіксує масштаб збитків від усіх руйнувань, викликаних агресією, і окремо вказує на Каховську ГЕС як на приклад навмисного знищення інфраструктури.	«Асамблея висловлює глибоке занепокоєння масштабними руйнуваннями в Україні, завданими агресією Російської Федерації, яка розпочалась у 2014 році й ескалувала в 2022-му»	Є фіксація масштабу збитків внаслідок війни. ПАРЄ закликає до міжнародного механізму компенсації та підтримує використання заморожених активів РФ.	Збитки від агресії загалом оцінено в сотні мільярдів доларів та підри́в ГЕС фігурує як складова цього підрахунку	
Парламентська Асамблея Ради Європи	03.10.2024	Резолюція 2575 «Продовольча безпека та агресія Росії»	Підри́в Каховської ГЕС	Резолюція, приурочена до 90 роковин з початку Голодомору, показує як	«Так само, як і в 1930-х роках, Російська Федерація знову використовує їжу як зброю — не	ПАРЄ визнає Голодомор як акт геноциду, висловила занепокоєння через жажливі	«Катастрофа на Каховській дамбі завдала шкоди на 387,71 мільйона доларів США, позбавивши	

				минулого століття, так і сьогодні, РФ використовує їжу як зброю	лише проти України, але й для загострення глобальної продовольчої нестабільності»	наслідки катастрофи та закликає допомагати Україні проти «геноцидного нападу на їхній народ»	зрошення майже 600 000 гектарів сільськогосподарських угідь»	
Рада Європи	28.03.2024	Микола Лукашук: «Руйнування Каховської дамби позбавило весь південь України води»	Підри́в Каховської ГЕС	Підсумкова новина про проведення дебатів «Право на воду під загрозою: що стоїть на кону для територій?», що пройшли у Палаті регіонів РЄ. Українська делегація будувала позицію на основі кейсу Руйнування Каховської дамби що це мало вплив на безпеку ЗАЕС	«Руйнування...російськими військами,» «Росія вчинила екоцид»	Дебати з глобальних проблем, де в.ч. висвітлюються і українські кейси.	Наголошено укр. стороною, що це акт екоциду	Цитати з виступів українських представників

				та м. Нікополь (місто лишилося на 2 місяці без водопостачання)				
ОБСЄ	07.04.2022	Заява про екологічні ризики від бойових дій в Україні	ЗАЕС, ЧАЕС	Заява Генерального секретаря ОБСЄ Гельги Марії Шмідт щодо екологічних ризиків від бойових дій в Україні	«бойові дії»	У заяві присутній заклик до негайного припинення вогню та також заявлено про готовність ОБСЄ підтримати Україну в подоланні екологічних наслідків	«Це включає ризики для Чорнобильської та Запорізької атомних електростанцій», «проблеми, що виникли в боротьбі з лісовими пожежами поблизу Чорнобильського ядерного реактора через військові дії в цьому районі»	
ЄС у Постійній Раді ОБСЄ	06.10.2022	Заява ЄС на засіданні Постійної Ради ОБСЄ, Відень	ЗАЕС	Заява ЄС на засіданні Постійної Ради ОБСЄ, де, окрім засудження за анексію 4 регіонів України,	«Безвідповідальна ядерна риторика Кремля, а також військова мобілізація Росії та її стратегія хибного представлення території України як Росії не похитне	Висловлено занепокоєння щодо дій РФ на ЗАЕС та ядерний шантаж, висунуто вимогу вивести	«становлять загрозу безпеці ядерних об'єктів і їхнього персоналу і значно підвищують ризик ядерного інциденту»	

				висловив занепокоєння щодо дій РФ на ЗАЕС та ядерний шантаж	нашу рішучість», «ми продовжуємо бути вкрай стурбовані діями Росії в і навколо Запорізької АЕС, а також інших ядерних об'єктів в Україні»	війська з ЗАЕС та виконання принципів ОБСЄ		
Офіс Координатора ОБСЄ з економічної та екологічної діяльності	08.06.2023	«ОБСЄ готова підтримати Україну у подоланні наслідків знищення Каховської дамби»	Підлив Каховської ГЕС, ЗАЕС	ОБСЄ публікує детальну оцінку катастрофи: перелічено загрози для сільського господарства, енергетичної безпеки та ядерної безпеки ЗАЕС; зазначено, що Україна вже попросила підтримки від ОБСЄ	Немає прямого звинувачення РФ, проте визначає наслідки як такі, що вимагають «повної оцінки»	ОБСЄ готова продовжувати підтримувати Україну та найближчими днями координувати методи співпраці з ООН та національною владою.	«Ядерна безпека може бути поставлена під загрозу, оскільки зниження рівня води в резервуарі, що обслуговує Запорізьку АЕС, може вплинути на функціонування станції... Масштабне забруднення – як небезпечне, так і не небезпечне – загрожує вразити великі прибережні райони внизу за течією»; «наслідки є значними і потребуватимуть повної оцінки»	

Парламентська Асамблея ОБСЄ	04.07.2023	Ванкуверська декларація (30-а щорічна сесія)	Підбив Каховської ГЕС, ЗАЕС	Підсумковий документ Асамблеї, де вона засуджує знищення Каховської ГЕС, закликає до притягнення РФ до відповідальності за екоцид, також висловлено підтримку Плану миру Зеленського	«Вкрай стурбовані безвідповідальною поведінкою Російської Федерації, що атакує різні атомні електростанції в Україні, у тому числі Запорізьку АЕС – найбільшу атомну електростанцію в Європі, – привезла туди свою військову техніку і використовує Запорізьку АЕС як щит для своїх атак проти різних українських населених пунктів»	Асамблея засуджує знищення дамби, називає це «злочином екоциду»; окремо також акцентує на використанні ЗАЕС як «щита» для атак, що створює «безпрецедентний ризик ядерної катастрофи»; закликає парламенти закріпити поняття екоциду в національному та міжнародному праві	«...знищило її цінне природне середовище, призвело до падіння рівня резервуара, що використовується для постачання охолоджуючої води для реакторів Запорізької АЕС»	
Парламентська Асамблея ОБСЄ	03.07.2024	Бухарестська декларація (31-а щорічна сесія)	ЗАЕС	Підсумковий документ Асамблеї, де вона засуджує погіршення	«Вкрай стурбована безвідповідальним нехтуванням Російською Федерацією своїми	Декларація повертається до теми ЗАЕС у контексті другої річниці	«погіршення умов на тимчасово окупованій Запорізькій	

				умов на ЗАЕС та «нехтування своїми зобов'язаннями щодо ядерної безпеки»	зобов'язаннями щодо ядерної безпеки»	агресії РФ: акцентує на тому, що умови на станції погіршуються і що РФ несе за це повну відповідальність.	атомній електростанції»	
--	--	--	--	---	--------------------------------------	---	-------------------------	--

Джерело: розроблено за результатами моніторингу офіційних інтернет ресурсів ООН, МОЗ, ЮНЕСКО, МАГАТЕ, Рада Європи та ОБСЄ.